UČITEĽSKÉ NOVINY

30/2013, 10. október 2013 | Dvojtýždenník o školstve a vzdelávaní | Rozširované bezplatne, Ročník LX

Niektoré veci si treba opakovať

Ľudská reč nie je čosi náhodné a samozrejmé. Trvalo tisícky rokov, kým bol človek schopný odovzdávať si informácie pomocou jazyka. Dnes jestvuje na celom svete okolo 6 000 jazykov, ktorými ľudia hovoria. Pravda, jedna vec je, akým jazykom hovoria, a iná, možno ešte podstatnejšia, čo hovoria. Dieťa na prvom stupni základnej školy ovláda v priemere 6 000 slov, deviatak sa dostane už na desaťtisícovú slovnú zásobu. No a odborníci zistili a spočítali, že Shakespearove drámy obsahujú slovník, ktorý má až 25-tisíc slovných jednotiek. Slová sú dôležité, ale ešte väčší význam majú myšlienky, ktoré z nich vytvárame.

Skúsili ste sa niekedy zamyslieť, aká je štruktúra a skladba tém, o ktorých hovoríte na svojom pracovisku, v bežnom živote, v kontakte so svojimi blízkymi a napokon doma so svojimi najbližšími? Lebo to, čo a ako hovoríme, je základným prejavom nášho ja, našej osobnosti. Je to forma sebaprezentácie a na jej základe si ľudia okolo nás vytvárajú o nás obraz.

Klasik kedysi povedal, že veľkí ľudia diskutujú o myšlienkach, priemerní o skutkoch a malí hovoria o druhých. Prinajmenšom citát na zamyslenie a konfrontáciu. O čom hovoríme my, kolegovia či naši žiaci a kam by sme podľa tohto výroku mali patriť – medzi veľkých, priemerných či malých ľudí?

Týmto spôsobom sa dajú hodnotiť nielen ľudia, ale napríklad aj médiá. O čom píšu noviny – o myšlienkach, skutkoch alebo ohovárajú a klebetia? Na tomto základe sa dá pekne zadefinovať, ktoré periodiká patria k inteligentnej a intelektuálnej špičke, ktoré sú priemerné a ktoré tvoria haraburdie. To isté platí o televíziách či rozhlasoch. O čom sú ich relácie a filmy? Čo nám sprostredkúvajú ich redaktori? Intelektuálnu pochúťku na premýšľanie a naše morálne a duchovné posilnenie alebo balast, nepodstatné hlúposti, ktoré ťahajú náš mozog a našu osobnosť medzi spodinu ducha?

Tomáš Baťa pred pár desiatkami rokov povedal: Veľký Zlín môžu vybudovať len veľkí ľudia! Ako rozoznáte veľkých ľudí od malých? Malý muž myslí pri svojej práci len na seba. Pracuje iba toľko, aby si mohol obstarať potraviny na zaplnenie svojho žalúdka. Muž, ktorý myslí na svoju rodinu, je mužom strednej veľkosti. Veľký muž pracuje toľko, aby jeho práca priniesla prospech aj iným, jeho okoliu, poprípade celému štátu.

Cieľom vybudovania „veľkého Zlína" je blahobyt jeho obyvateľstva. Žiaľ, pri Tomášovi Baťovi máme okolo seba neuveriteľne veľa malých ľudí, ktorí sa iba sťažujú, vedú prázdne reči a pozerajú iba na svoj záujem, na naplnenie svojho žalúdka. Je najvyšší čas učiť aj našich žiakov o veľkých a malých ľuďoch, dokonca som presvedčený, že tým by sa mala začať celá vzdelávacia cesta človeka. Je čas začať hodnotiť ľudí podľa skutočných činov, a nie na základe prázdnych rečí.

Konfrontujme, rozmýšľajme a podľa toho sa v súlade so svojou slobodnou vôľou zariaďme. Povedzme si, kam chceme patriť, aké sú naše duchovné hodnoty, čo a kto ich posilňuje, kto

(pokračovanie na strane 2)

Noc výskumníkov zabrala u objavov chtivej mlade. Šliapaním do pedálov stacionárnych bicyklov pred bratislavskou Starou tržnicou mohli návštevníci produkciou elektrického prúdu rozozvučať zaujímavú hudobnú produkciu. **Foto Ľudo POMICHAL**

Noc výskumníkov odkryla čaro vedy

Skutočnosť, že vedu a výskum, technické nuansy, progresívnosť do dennodennej praxe pretvorených bádateľských a teoretických poznatkov možno prirodzeným spôsobom bez odborno-profesijného nasadenia prijímať a aj pochopiť v dobrom slova zmysle masovo, prezentoval projekt v poradí už siedmej Noci výskumníkov s jej neodmysliteľným celoeurópskym rozmerom.

Už tradične v posledný septembrový piatok oslovilo množstvo podujatí predĺženého dňa, ktorý je výzvou na potykanie si so záhadami a zákutiami veľkej vedy, až päť vzdelanostno-vedeckých a výskumných centier Slovenska: Bratislavu, Košice, Banskú Bystricu, Žilinu a Tatranskú Lomnicu.

Nad podujatím, ktorého poslaním je v rámci festivalu vedy sprítomniť, poodhaliť a aj rukolapnejšími a prirodzenejšími spôsobmi viac odkryť „ľudskú tvár" vedy a výskumníkov, prevzal záštitu Dušan Čaplovič, minister školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky. Šéf rezortu sa zúčastnil aj na oficiálnom otvorení festivalu Noci výskumníkov 2013 v priestoroch bratislavskej Starej tržnice, kde si v sprievode Daniela Straku, riaditeľa Slovenskej organizácie pre výskumné a vývojové aktivity, hlavného organizátora podujatia, so záujmom prezrel bezmála dvadsiatku prezentačných stanovíšť. Tieto akcentovali nosnú myšlienku podujatia, ktoré sa v rovnaký deň a čas konalo v ďalších 36 krajinách a v nich v 360 mestách Európy – ukázať na praktických, občas vari až príjemne „banálnych" príkladoch, ako môže byť práca a aj celoživotná kariéra bádateľa, výskumníka a vedca príťažlivá, atraktívna a vzrušujúca.

Počas bezprostredných návštev jednotlivých prezentačných stánkov sa minister školstva spoločne so štátnym tajomníkom rezortu Štefanom Chudobom, s primátorom Bratislavy Milanom Ftáčnikom, rektorom Univerzity Komenského Karolom Mičietom a poprednými predstaviteľmi slovenskej vedy a výskumu oboznámil s viacerými prestížnymi výsledkami, počinmi a úspešnými výskumnými metódami, ktoré si na svoje konto pripísali významné slovenské vedecké inštitúcie, vysoké školy, firmy, súkromné spoločnosti a výskumné centrá. Počas spomínanej časti programu, ktorú v priestoroch tržnice predchádzal vrchol všeobecného záujmu verejnosti v rámci Noci výskumníkov

(pokračovanie na strane 2)

Multimediálne vzdelávacie DVD pre učiteľov robotiky v gymnáziách

(II. časť)

Národný projekt *Vzdelávanie učiteľov v súvislosti s tvorbou školských vzdelávacích programov* pokračuje, ďalšie multimediálne vzdelávacie DVD je určené učiteľom robotiky v gymnáziách. Podklady k scenáru vyučovacej hodiny na tému *Svetelný a dotykový senzor* spracoval a ukážkovú vyučovaciu hodinu viedol Mgr. Jaroslav Výbošťok z Gymnázia Jura Hronca v Bratislave. Téme sa venujeme v druhej časti rozhovoru.

Pán profesor, už sme si povedali, ako možno využiť multimediálne vzdelávacie DVD v praxi. V téme môžeme pokračovať, lebo ak žiaci pracujú s robotmi, či už ich konštruujú, alebo programujú, ide o edukačnú robotiku.

Áno, aj mnohí naši žiaci vedia pracovať so stavebnicami, lebo nejaké skúsenosti získali už v základnej škole. Naša ukážková hodina má ambíciu priblížiť najmä učiteľom, ako pracovať s robotickými stavebnicami, ako tento moderný didaktický prostriedok využívať v teoretickom vyučovaní. Môžeme tak významnou mierou prispieť k obsahovému a metodologickému prepojeniu prírodovedných predmetov a ich didaktík. Čo sa týka žiakov, naším cieľom je tiež vzbudiť ich záujem o prácu s programovateľným robotom. Veríme, že ukážková hodina k danému cieľu v značnej miere prispeje.

Programovateľné roboty vnímame ako nástroj na rozvoj logického myslenia a tvorivosti žiakov. Aký ďalší prínos má vaša ukážková hodina na DVD?

Oboznamovanie sa s robotom vysvetľuje princíp jeho ovládania, obsahuje súčasne aktivity, ktoré možno využiť vo vyučovacom procese na hodinách informatickej výchovy. Všeobecne platí, že aktivity cez hracie podložky prinášajú rozsiahle využitie medzipredmetových vzťahov, čo umožňuje prispôsobiť aktivity záujmom, schopnostiam a vedomostiam žiakov. Neskôr možno posudzovať prácu žiakov aj z pohľadu technického spracovania zámeru, t. j. funkčnosti modelu, konštruktérskych zručností a schopností, prípadne toho, ako sú žiaci schopní prezentovať svoj projekt, ako sú tvoriví, pričom zohľadníme estetické spracovanie modelu, spoluprácu v družstve, atď.

Pre každého pedagóga môže byť zážitkom sledovať na vyučovacej hodine žiakov pri

(pokračovanie rozhovoru na strane 3)

Operačný program VZDELÁVANIE

Európska únia
Európsky sociálny fond

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť / Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ.
Kód ITMS: 26110130085

Slovenská klasika na webe

Strana 4

Dnešné deti nie sú zlé – sú len také, akí sú ich rodičia

Rozhovor s Mgr. Jarmilou Bachanovou, riaditeľkou Pedagogickej a kultúrnej akadémie v Modre

Strany 9 – 11

Poďte pátrať spolu so žiakmi po predkoch

Strany 12 a 13

Odpočet plnenia programu Milénium

Dokument (2. časť)

Strany 25 – 32

SÚŤAŽ

8. ročník ankety Zlatý Amos

Občianske združenie ADEVYK s podporou Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR a Košického samosprávneho kraja vyhlasuje 8. ročník ankety o najobľúbenejšieho učiteľa, učiteľku na Slovensku Zlatý Amos.

Naša anketa sa snaží popularizovať povolanie učiteľa. Celoslovenské kolo sa uskutoční 4. – 5. mája 2014 v Historickej radnici v Košiciach. Prihlásiť svojho najobľúbenejšieho učiteľa do súťaže môžu žiaci základných a stredných škôl do 31. januára 2014 v dvoch kategóriách, vysokoškoláci v jednej. Prihlášky si môžu stiahnuť z webového sídla podujatia.

Kategórie:

1. Učiteľ základnej, strednej školy a základnej umeleckej školy.
2. Pedagóg, na ktorého sa oplatí spomínať.
3. Môj učiteľ chémie, fyziky či matematiky (vysokoškolskí študenti navrhujú svojich bývalých učiteľov zo základnej alebo strednej školy).

Renáta VADÁSYOVÁ, riaditeľka ankety
PaedDr. Eva KLIKÁČOVÁ, predsedníčka organizačného štábu

KRÁTKO

Stredoškoláci nás reprezentovali v Abú Zabí

Celkovo 14 víťazov celoslovenskej súťaže Stredoškolskej odbornej činnosti sa v polovici septembra zúčastnilo 14. ročníka podujatia Expo-Sciences International (ESI) 2013 v metropole Spojených arabských emirátov Abú Zabí.

Medzinárodné podujatie sa konalo za prítomnosti 1 600 účastníkov zo 60 krajín sveta. Naši žiaci predstavili svoje projekty odborníkom a vedeckým pracovníkom v kategóriách biológia, inžinierstvo, environmentálne analýzy a environmentálny manažment, medicína a zdravotníctvo, veda o počítačoch či technológia a biotechnológia. Zároveň mali jedinečnú príležitosť vymeniť si odborné skúsenosti v jednotlivých oblastiach a porovnať výsledky svojich prác s rovesníkmi z celého sveta.

Akciu podporilo Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR, gestorom je Štátny inštitút odborného vzdelávania. Podľa ministra školstva Dušana Čaploviča ide o jasný signál, že našim študentom nechýbajú vedomosti ani zdravá rivalita. ESI je prezentačné a súťažné podujatie, ktorého súčasťou sú sprievodné odborné aktivity, odborné exkurzie, workshopy, semináre a okrúhle stoly. **(mi)**

Niektoré veci si...

(dokončenie zo strany 1)

devastuje. Opakujme si túto tému čím častejšie. Rozmýšľajme. Lebo – ak si rodič ráno kúpi „svoj" bulvárny denník, ak si večer v televízii pustí „svoju" reality šou, dal svojim deťom jasnú výchovnú facku. Vizitku o sebe samom si tvoríme len my sami, ale zodpovednosť máme aj pred inými. Myslím si, že vôbec neuškodí, ak si na tieto témy podiskutujeme aj s našimi žiakmi.

Ľubomír PAJTINKA, šéfredaktor UN

Štúdie, aktuality, recenzie o vzdelávaní

PEDAGOGIKA

Slovenskej pedagogickej komunite je na osobný rozvoj k dispozícii aj vedecký časopis Pedagogika.sk. Jeho zámerom je publikovať teoretické a empirické štúdie, aktuálne informácie a recenzie, ktoré prispejú ku kultivácii vedeckého myslenia o výchove a vzdelávaní.

Časopis uverejňuje už tretí rok state, ktoré odzrkadľujú rôzne pedagogické prúdy a smery, pokiaľ sú zmysluplné a preukazujú životaschopnosť. Tým chce podporovať rôznorodosť a pestrosť myšlienkových koncepcií v pedagogike. Stránky časopisu sú otvorené odborníkom z iných vedných odborov, ako aj zahraničným autorom.

Vydavateľom vedeckého časopisu je Slovenská pedagogická spoločnosť pri Slovenskej akadémii vied (SAV). Tým znovu organizačne, ale aj personálne nadväzuje na akademický a univerzitný výskum v pedagogických vedách na Slovensku. Časopis je politicky i finančne nezávislý od školských orgánov, aby mohol presadzovať myšlienkovú autonómnosť a nestrannosť.

Pre časopis vydavatelia zvolili elektronický formát. Takýto časopis je pre čitateľov kedykoľvek dostupný na internete, ľahko sa v ňom vyhľadáva (vrátane starších čísiel), články si môže čitateľ uložiť na pevný disk, prípadne aj vytlačiť. Elektronický časopis poskytuje autorom možnosť dlhších príspevkov, čo nebýva bežným komfortom papierových časopisov. Tvorba a výroba časopisu dovoľuje poskytnúť čitateľom bezplatný prístup – čo je výdobytok, ktorého sa redakcia chce držať vďaka podpore Slovenskej pedagogickej spoločnosti pri SAV.

Mladá generácia pracovníkov v pedagogických vedách iste ocení všetky moderné prvky elektronického časopisu a svojou participáciou na jeho tvorbe podporí rozvoj pedagogického výskumu na Slovensku.

Prirodzene, skalní prívrženci papierových časopisov budú nad elektronickým formátom krčiť nosom. Pri elektronickom časopise totiž človek prichádza o čítanie v obľúbených relaxačných polohách. Na to je len jedna rada – dôležité články si vytlačte.

Peter GAVORA, Ladislav MACHÁČEK, Štefan ŠVEC

O koľko pôžičiek požiadali učitelia

PODPORA VZDELÁVANIA

Pedagogickí zamestnanci, odborní zamestnanci v školstve a interní doktorandi mohli do 30. septembra 2013 adresovať Fondu na podporu vzdelávania svoje žiadosti o pôžičku. Fondu bolo doručených celkovo 690 žiadostí o pôžičku, z čoho 39 prišlo po stanovenom termíne. Celková žiadaná suma pôžičiek doručených v termíne presiahla 6,46 mil. eur, pričom priemerná žiadaná výška pôžičky bola vyššia ako 9 900 eur. Najväčší záujem je o pôžičky do 5 000 eur, t. j. pôžičky bez ručiteľa a preukazovania účelu použitia, ktorých je viac ako 54 %. Zmena podmienok poskytovania pôžičiek platná od 1. januára 2013, ako aj zlepšená informovať o fonde sa teda ukázala ako

veľmi pozitívny krok, keďže počet žiadostí o pôžičku takmer desaťnásobne presiahol priemer posledných rokov. Priemerný počet doručených žiadostí o pôžičku za posledné štyri roky bol 72. Podľa slov riaditeľa pôžičkového fondu Pavla Kučmáša „v zmysle zákona má fond 60 dní na rozhodnutie o schválení, respektíve neschválení pôžičiek, pričom schvaľovanie pozostáva z viacerých etáp, a to z procesu evidencie žiadostí do databázy fondu a posúdenia z hľadiska splnenia podmienok poskytovania pôžičiek, z procesu zoradenia podľa kritérií na uprednostnenie a nakoniec samotného schválenia radou fondu".

Ukončenie schvaľovacieho procesu doručených žiadostí o pôžičku a zverejnenie zoznamu schválených a neschválených žiadostí o pôžičku je naplánované na polovicu novembra 2013.

Michal KALIŇÁK, hovorca ministra

Svetový deň učiteľov

SPOMIENKA

Piaty október sa na celom svete oslavuje ako Svetový deň učiteľov. Vďaka organizácii UNESCO, ktorá tento sviatok vyhlásila roku 1994 ako pripomienku Charty učiteľov, odporúčania o postavení učiteľov, ktorá bola podpísaná v ten istý deň roku 1966, tento deň oslavujú všetci učitelia bez ohľadu na stupeň vzdelávania. Ide o celkové uznanie učiteľskej práce, ocenenie ich nezastupiteľného a často nedoceneného úsilia. Rola učiteľa pri rozvíjaní talentu i osobností najmladšej generácie sa nedá ničím nahradiť. V piatok 5. októbra si sviatok v celej Európskej únii pripomenulo 6 miliónov učiteľov.

Nároky na učiteľskú profesiu v meniacom sa svete permanentne rastú.

Na Slovensku sa viac oslavuje Deň učiteľov 28. marca, na pamiatku výročia narodenia J. A. Komenského.

Organizácia Spojených národov pre výchovu, vedu a kultúru (UNESCO) na tento deň roku 2013 vytýčila heslo: „Potrebujeme učiteľov!"

UNESCO pripomína, že kvalitné vzdelávanie prináša nádej i prísľub na lepšiu životnú úroveň. Niet lepšej záruky pre mier a trvalo udržateľný rozvoj ako kvalitné vzdelávanie, ktoré poskytujú dobre pripravení, docenení, podporovaní a motivovaní učitelia.

(lupa)

Noc výskumníkov odkryla čaro...

(dokončenie zo strany 1)

– exkluzívna prezentácia hlavnej hviezdy podujatia, humanitného robota ASIMO, ktorého sa tisícky návštevníkov výlučne iba v priestoroch v centre Bratislavy mohli pohľadom dotknúť a zážitkom spôsobilostí robota-„sympoša" aj zmyslovo pokochať a nadchnúť, sa na zaplnených dvoch podlažiach rozhostila plejáda ukážkových praktických vedeckých aplikácií, bytostne prepojených s naším každodenným životom.

Súčasťou programu bratislavskej Noci výskumníkov v Starej tržnici bola okrem popoludnia a večera, splynuvšieho pred druhou v noci s ešte stále sviežou nádielkou výskumu a inovácií, aj kultúra s viacerými prekvapeniami. Návštevníci – od tých najmenších, ktorí už popoludní prejavovali svoj kresliarsky „návrhársky" talent v kútiku nad hlavným pódiom, cez prevažne bratislavské organizované triedy škôl až po doslova viacgeneračné rodinné výlety za vedou – sa na vlastné oči presvedčili, akí sú v skutočnosti slovenskí vedci. Mohli sa dozvedieť napríklad viac o inteligentnej elektrine budúcnosti, technológiách používaných vo vesmíre a mnohých ďalších úspešných výsledkoch slovenskej vedy. Živý záujem publika bol aj o interaktívne prednášky a diskusie s vedcami a ďalšími odborníkmi na rôzne závažné vedecko-technické, ale aj spoločensko-sociálne a zdravotné témy.

Cieľom projektu Noc výskumníkov 2013 bolo predovšetkým vzájomne prepojiť vedu so spoločnosťou a s jej praktickými potrebami a ukázať ľuďom, ako vo svojom príhovore predoslal aj štátny tajomník rezortu školstva Štefan Chudoba, *„že aj na Slovensku vykonávajú výskumníci excelentný výskum a bádania, ktorými sa zapájajú do celoeurópskych projektov. Pritom ide o výskum, ktorý znesie aj najprísnejšie a najtvrdšie európske a svetové kritériá."*

Už v poradí siedme pokračovanie celoeurópskeho festivalu Noc výskumníkov organizovala Slovenská organizácia pre výskumné a vývojové aktivity v spolupráci so Slovenskou akadémiou vied, s Centrom vedecko-technických informácií a portálom EurActiv. Noc výskumníkov je prestížny projekt podporený z prostriedkov 7. rámcového programu Európskej únie pre výskum, technický rozvoj a demonštračné činnosti.

Podľa odhadu sa na všetkých hlavných i sprievodných podujatiach „dlhej noci vedy" zúčastnilo v štyroch vzdelanostných centrách Slovenska a v Tatranskej Lomnici okolo tisícky vedcov, pričom organizátori boli potešení aj počtom návštevníkov – ich počet celkovo prekročil hranicu 150-tisíc, pričom viac ako 20-tisíc vedy a výskumu chtivých a znalých návštevníkov bolo z radov študentov.

(pom)

DEŇ NEZÁBUDIEK

Študenti sa zúčastnili verejnej zbierky

Pri príležitosti Svetového dňa duševného zdravia organizuje Liga za duševné zdravie SR každoročne na jeseň kampaň pod názvom *Dni duševného zdravia* a s ňou spojenú zbierku nazvanú *Dni nezábudiek*. Kampaň si dala za cieľ zvýšiť informovanosť o problematike duševného zdravia. Tento rok sa konala už desiaty raz. Verejná zbierka sa uskutočnila v uliciach Komárna v dňoch 20. – 24. septembra 2013. Naši študenti sa zúčastnili kampane 24. septembra. Počas kampane rozdávali nezábudky za dobrovoľný príspevok a rôzne informačné letáky. Celkovo sa podarilo vyzbierať 95,82 €.

PaedDr. Annamária KOMÁROVÁ

O ČOM PÍŠU

Slovenský stenograf č. 1 – 2

- Príhovor Ivana Štúra k stredoškolákom: Dievča mojich snov
- *Word processing*
- Súťaž v presnom písaní
- Súťažný text na odpis pre začiatočníkov v slovenčine, angličtine a nemčine
- Obchodná korešpondencia
- Výpočty v tabuľkách MS Excel 2010

UČITEĽSKÉ NOVINY
Dvojtýždenník o školstve a vzdelávaní

Vydáva Štátny inštitút odborného vzdelávania. Adresa vydavateľa: Bellova 54/a, 833 63 Bratislava, IČO: 17314852

Učiteľské noviny vychádzajú ako súčasť národného projektu *Vzdelávanie učiteľov v súvislosti s tvorbou školských vzdelávacích programov*.

Adresa na doručovanie pošty:
Vydavateľstvo Parentes
P. O. Box 17, 902 01 Pezinok
e-mail: uciteliazneba@gmail.com

Šéfredaktor:
PhDr. Ľubomír Pajtinka, PhD.,
tel.: + 421 904 700 570,
e-mail: uciteliazneba@gmail.com

Redakčný tím:
Prof. PhDr. Miron Zelina, DrSc.,
e-mail: zelina@fedu.uniba.sk
Dušan Mikolaj,
e-mail: dusanmikolaj@gmail.com
Mgr. Milan Soukup,
e-mail: mgr.milan.soukup@gmail.com
Ľudovít Pomichal,
e-mail: ludo.pomichal@chello.sk
Mgr. Tomáš Mikolaj,
e-mail: mykolight@gmail.com

Fotoreportér: PhDr. Ján Súkup,
e-mail: sukup@stonline.sk

Design: Branislav Malík, ARTWORK

Nevyžiadané rukopisy nevraciame.

Redakcia si vyhradzuje právo upraviť titulok príspevku a vykonať v rukopise potrebné štylistické, jazykové a ďalšie úpravy, ako aj rozhodnúť o jeho nezaradení. Redakcia sa nemusí stotožňovať s obsahom príspevkov.

Tlač: Versus, a. s., Moskovská 4, 811 08 Bratislava, prevádzka Pribinova 21, 819 46 Bratislava

Vydávanie Učiteľských novín finančne podporuje Európsky sociálny fond.

Učiteľské noviny sa distribuujú zadarmo.
Zadané do tlače 10. 10. 2013.

EV 2461/08

Konkurencieschopnosť stredných škôl

ASFEU

Agentúra Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR pre štrukturálne fondy EÚ

Operačný program VZDELÁVANIE

Európska únia
Európsky sociálny fond

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť / Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ.

Nie vždy platí, že „dobré“ stredné školy sú iba v zahraničí alebo musia byť súkromné. Potreba ovládať minimálne jeden cudzí jazyk, byť počítačovo zručný a vyučený v danom odbore podnecuje mnohé školy zatraktívniť a rozšíriť vyučovacie metódy. Tým, že narastá dôležitosť vzdelávania a najmä nevyhnutnosť prípravy absolventov na trh práce, prípadne ďalšie štúdium, sa taktiež mení aj reforma výchovno-vzdelávacieho procesu. Školy, o ktorých sa v článku dočítate, požiadali o nenávratné finančné príspevky, ktoré získali z Európskeho sociálneho fondu prostredníctvom Agentúry Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR pre štrukturálne fondy EÚ (ASFEU). V rámci operačného programu Vzdelávanie následne zrealizovali úspešné projekty, ktorými prispeli k posilneniu profilácie a konkurencieschopnosti školy. Ďalšie vzdelávanie pedagógov, využitie moderných pomôcok a celková inovácia výučby zvýšili know-how škôl, čím si zabezpečili atraktívnosť výchovno-vzdelávacieho systému.

Implementácia kľúčových kompetencií v školskom vzdelávacom programe a modernizácia vyučovania prírodovedných predmetov

Gymnázium na Párovskej ulici v Nitre zameralo projekt na viaceré ciele. Prvým bolo inovovať školský vzdelávací program štvorročného a osemročného štúdia aj prostredníctvom nových pomôcok, ktoré zmodernizovali vyučovanie všetkých predmetov. Druhý cieľ sa zameriaval na nové metódy vyučovania prírodovedných predmetov s dôrazom na využívanie informačno-komunikačných technológií (IKT) – vynovenie učebne informatiky a vybudovanie počítačom podporovaného laboratória. To umožňuje predstaviť žiakom využitie senzorov nielen v bežnom živote (automobily, domáce elektrospotrebiče), ale najmä ako súčasť moderných automatizovaných systémov založených na meraní veličín, ich spracovaní a následnom vyhodnotení. Aktivity projektu ďalej rozvíjali kľúčové kompetencie pedagógov s dôrazom na využívanie prostriedkov IKT (interaktívna tabuľa, meracie senzory v počítačom podporovanom laboratóriu), učitelia absolvovali školenia s externými a internými odbornými garantmi. Gymnázium získalo na projekt nenávratný finančný príspevok vo výške 174-tisíc eur, realizovalo ho v rokoch 2009 až 2011.

Školenie pedagógov.

Školenie o využití moderných technológií a interaktívnych tabúľ vo vyučovaní.

Bilíkova – moderné európske gymnázium

Bratislavské jazykové Gymnázium na Bilíkovej ulici využilo nenávratný finančný príspevok vo výške takmer 136-tisíc eur na obsahovú reformu vzdelávacieho programu, inováciu osnov a metodiky výučby, modernizáciu učebných pomôcok a nástrojov. Medzi výstupmi aktivít projektu sú časovo-tematické plány školy s inovatívnymi metódami vzdelávania pre oblasti *Jazyk a komunikácia* (slovenský, anglický, nemecký jazyk), *Človek a príroda* (fyzika, chémia, biológia), pre predmety informatika, experiment (nový predmet) a cudzie jazyky. Prínosom je aj ďalšie vzdelávanie pedagogických zamestnancov na získanie a rozvoj kompetencií potrebných na premenu tradičnej školy na modernú. Ďalším aspektom je zameranie sa na tvorbu projektov a prezentačné zručnosti. Študenti mali možnosť naučiť sa spolupracovať na projektoch, vedieť projekt vytvoriť a prezentovať v príslušnej forme z technickej, obsahovej i reprezentačnej stránky. Súčasťou rozšírenia jazykových kompetencií žiakov je zavedenie vyučovania prostredníctvom CLIL (*Content and Language Integrated Learning* – vyučovanie jazyka cez obsah iných predmetov) v podmienkach strednej školy. Tým škola zvýšila nielen možnosť uplatnenia sa absolventov v praxi, ale zároveň aj ďalšieho vzdelávania a získavania skúseností v zahraničí. Gymnázium projekt realizovalo v rokoch 2008 až 2010.

Odbor informovania a publicity ASFEU

Multimediálne vzdelávacie DVD pre učiteľov...

(dokončenie rozhovoru zo strany 1)

práci či už so stavebnicami, alebo so samotnými robotmi pri ich programovaní...

Informatika je mladý vedný odbor, ktorý má zatiaľ veľmi krátku históriu a rýchlo sa vyvíja hardvér aj softvér. Má dôležité postavenie vo vzdelávaní, pretože podobne ako matematika rozvíja myslenie žiakov, ich schopnosť analyzovať a syntetizovať, zovšeobecňovať, hľadať vhodné stratégie na riešenie problémov a overovať ich v praxi. Vedie k presnému vyjadrovaniu myšlienok a postupov, ktoré slúžia ako všeobecný prostriedok komunikácie. Je len otázkou času, ako sa bude vyvíjať a v akej forme sa bude ďalej aplikovať do učebných osnov v školách. V každom prípade treba mať na pamäti základný fakt, a síce, že s robotom a jeho využitím sa stretávame v každodennom živote.

Vaša ukážková hodina chce povedať viac aj rodičom žiakov. Vedia, aké významné miesto má robotika napríklad v gymnaziálnom štúdiu?

V čase, keď sa na prvom stupni základných škôl objavuje informatická výchova a digitálne technológie prenikajú do prostredia každej základnej školy, mnohí učitelia si kladú otázku, aké druhy týchto technológií možno vhodne využiť na rozvíjanie myslenia a učenia sa žiakov. Schopnosť tvorby jednoduchých postupov sa pritom objavuje už v ranom detstve. Pri vhodnom návrhu programovateľnej stavebnice už deti predškolského veku rozumejú logickým štruktúram, ako je negácia, a dokážu stavať jednoduché funkčné modely, napríklad autíčka na ovládanie. To je aj princíp nášho robota na 30-minútovej ukážkovej hodine. Priamo zo stavebnice zostavíme robota a potom podľa návodu programujeme v našom jazyku.

Vaša ukážková vyučovacia hodina sa nelíši od bežných vyučovacích hodín. Na DVD môžeme vidieť výklad učiva, diskusiu so žiakmi, prácu so stavebnicou alebo programovanie robotov, pričom výsledkom hodiny je práca žiakov s naprogramovaným robotom vo dvojici. Čo potrebuje každý učiteľ, ak chce odučiť hodinu podľa vašej inštruktáže?

Postačuje, ak má počítač, ale nimi je vybavená už každá škola. Finančne náročnejšie je zabezpečenie robotických stavebníc. Treba však povedať, že následne sú využiteľné pri ďalších témach. Napríklad robota naprogramujete tak, že dostane ďalšie úlohy. V našom prípade, ako sme si už povedali, počítal štyri čiary na čiarovom kóde, ktorý som pomohol žiakom vytvoriť.

Predsa len, prečo práve téma *Svetelný a dotykový senzor*? Ide o základnú tému, od ktorej sa odvíjajú náročnejšie úlohy?

Práve naopak, táto téma je pomerne komplexná, sumarizuje už isté vedomosti žiakov a vyžaduje, aby ich mali zvládnuté. Dá sa povedať, že tému ukážkovej hodiny zaraďujeme skôr na koniec nášho dvojmesačného cyklu výučby robotiky počas školského roka, úvodné hodiny venujeme ľahším témam. Vychádzame totiž zo skúsenosti, že nie všetci žiaci sa s robotikou stretli už na základnej škole, aj keď mnohí žiaci našej školy získali ocenenia práve v základnej škole. Gymnazisti však potrebujú čas, aby nadobudli vedomosti a skúsenosti so svetelným senzorom, s dotykovým senzorom, aby vedeli pracovať s premennými, s motormi a z programátorského hľadiska aby vedeli zadávať príkazy.

Stavebnica vyzerá na prvý pohľad ako hračka. Nájdeme v nej rôzne súčiastky, kolesá, kocky... Ktorá časť hodiny je podľa vás pre žiaka zaujímavejšia – tá, kde skladá robota, alebo tá, kde ho má naprogramovať?

Tu máme rôzne skúsenosti. Každému žiakovi ide lepšie niečo iné, preto pracujú v skupinách, aby si pomáhali a aj sa od seba navzájom učili. Ten, kto rád skladá stavebnicu, je zväčša manuálne zručnejší, ten, kto vie čítať algoritmy, má zasa bližšie k logickému mysleniu. Aj o to v živote a aj na našich vyučovacích hodinách ide – naučiť sa pracovať v tíme. Výsledkom je potom funkčný robot s motormi, s kolesami. Prekvapivo najväčšie problémy robí žiakom skladanie robota. Ale musia cez to prejsť, až potom, keď je robot zložený, môžu naň pripájať rôzne senzory a robiť programy. Pri programovaní je ťažké, ale potrebné vymyslieť algoritmus, postup na vyriešenie problému. Žiakov učíme programovaniu nie preto, aby z nich boli dobre platení programátori, ale aby sa naučili riešiť problémy pri vymýšľaní postupu algoritmu, čím robotika prispieva k rozvoju ich logického myslenia.

Čo prinesie ukážková hodina na DVD vašim kolegom?

Mnohé školy v súčasnosti len začínajú prichádzať do styku s praktickým využitím stavebníc, mnohé si ich zatiaľ z finančných dôvodov nemohli zakúpiť, ale je pozitívne, že vedia pripraviť rôzne projekty, cez ktoré získajú finančné prostriedky. Potom môžu pokojne siahnuť po našej ukážkovej hodine, ktorá ich bude inšpirovať, ako začať pracovať so žiakmi na hodinách robotiky. Každý pedagóg už potom vie sám pracovať tvorivo aj v náročných úlohách, ktoré predkladá žiakom, aby uspeli v súťažiach. Aj naši žiaci sú úspešní práve v robotike, a nielen na Slovensku, ale aj na medzinárodnej scéne. Preslávili sa napríklad v súťaži robotického futbalu. Pracovali však s robotmi, ktoré už boli poskladané podľa návodu stavebnice. Súťaže sú však zaujímavé najmä tým, že žiaci si sami poskladajú robota podľa vlastnej predstavy a fantázie, ich robot môže mať mechanické ruky, ramená, v každej stavebnici sa totiž nachádzajú nielen súčiastky na základnú konštrukciu robotov. Roboty sa teda môžu od seba výrazne odlišovať a môžu robiť rôzne veci...

Všimla som si, že v rámci ukážkovej hodiny pracujete s interaktívnou tabuľou.

Áno, interaktívna tabuľa slúži na to, aby som nemusel behať medzi klasickou tabuľou a notebookom, keď chcem niečo žiakom ukázať. Samozrejme, že interaktívnu tabuľu používame na každej vyučovacej hodine rôzne. Je k nej dodávaný aj obslužný program, čiže napríklad na geografii si nemusia brať učitelia so sebou mapu, ale jednoducho s ňou pracujú priamo pri interaktívnej tabuli. Akokoľvek moderne však vzdelávame žiakov, stále platí zásada, že na hodinách hodnotíme a oceníme to, či sa im podarilo splniť zadanú úlohu, pričom takto upevňujeme už nadobudnuté vedomosti.

Mgr. Beáta REPÍKOVÁ, manažérka publicity národného projektu

O ČOM PÍŠU

Októbrová Rodina a škola

- Náročnosť učiteľskej profesie
- Ľaváci v lavici
- Šesť krokov k tomu, ako si vypestovať sebadisciplínu
- Rodová rovnosť
- Ako sa môže dostať dieťa do väzenia
- Národný kvalifikačný rámec – naša cesta do Európy
- Naše zmysly nie sú nezmysly. Viete, čo je bolesť?
- Čo robiť pre väčšiu príťažlivosť technických odborov
- O výchove hovorí herec a mím Juraj Benčík
- Pátranie po predkoch
- Bratislava a naše povedomie
- Ponožková aféra Mariána Vargu
- Ako vychováva svoje deti David Beckham
- Na školu nie je nikdy neskoro
- Ako to robia v Spojenej škole v Poprade

Vychovávateľ 1 – 2

- Prevencia drogových závislostí v škole stále aktuálna
- Odmeny vo výchovnom procese v rodine
- Od školskej integrácie k inklúzii z legislatívneho hľadiska
- Chvályhodné výchovné úsilie šampióna
- Pedagogické hodnoty čítania
- Osobnosť učiteľa etickej výchovy
- Profesiogram vychovávateľa v detskom domove

(red)

KRÁTKO

Minister odštartoval Stupavskú strymku

V sobotu 4. októbra navštívil minister školstva, vedy, výskumu a športu SR Dušan Čaplovič 17. ročník podujatia Slávnosti kapusty – Deň zelá, ktoré každoročne organizuje mesto Stupava. V rámci programu zasadil stupavskú strymku (jablonku), čím symbolicky odštartoval rovnomenný environmentálny projekt určený žiakom tohto mesta. Jeho cieľom je zlepšiť výučbu prírodovedných predmetov prostredníctvom environmentálnej učebne. **(mi)**

Ako dostať všetky slovenské diela na web

PROJEKT DIKDA

Všetko je na webe. Známa veta, ktorú určite aspoň raz v živote použil asi každý z nás. No možno nie úplne všetko, a to je škoda. Práve preto vznikol národný projekt *Digitálna knižnica a digitálny archív* (DIKDA), ktorý by mal do digitálnej podoby preniesť všetky literárne diela, ktoré boli napísané po slovensky, o Slovensku, na území dnešného Slovenska alebo Slovákmi.

Do digitálnej podoby by týmto spôsobom malo prejsť 2 800 000 objektov. Cieľom projektu je aj vybudovanie **funkčnej infraštruktúry pre digitalizačné a konzervačné centrum knižničných dokumentov a archívnych dokumentov, ktorá je zložená** zo štyroch samostatných jednotiek, navzájom úzko súvisiacich a tvoriacich jeden technologický celok.

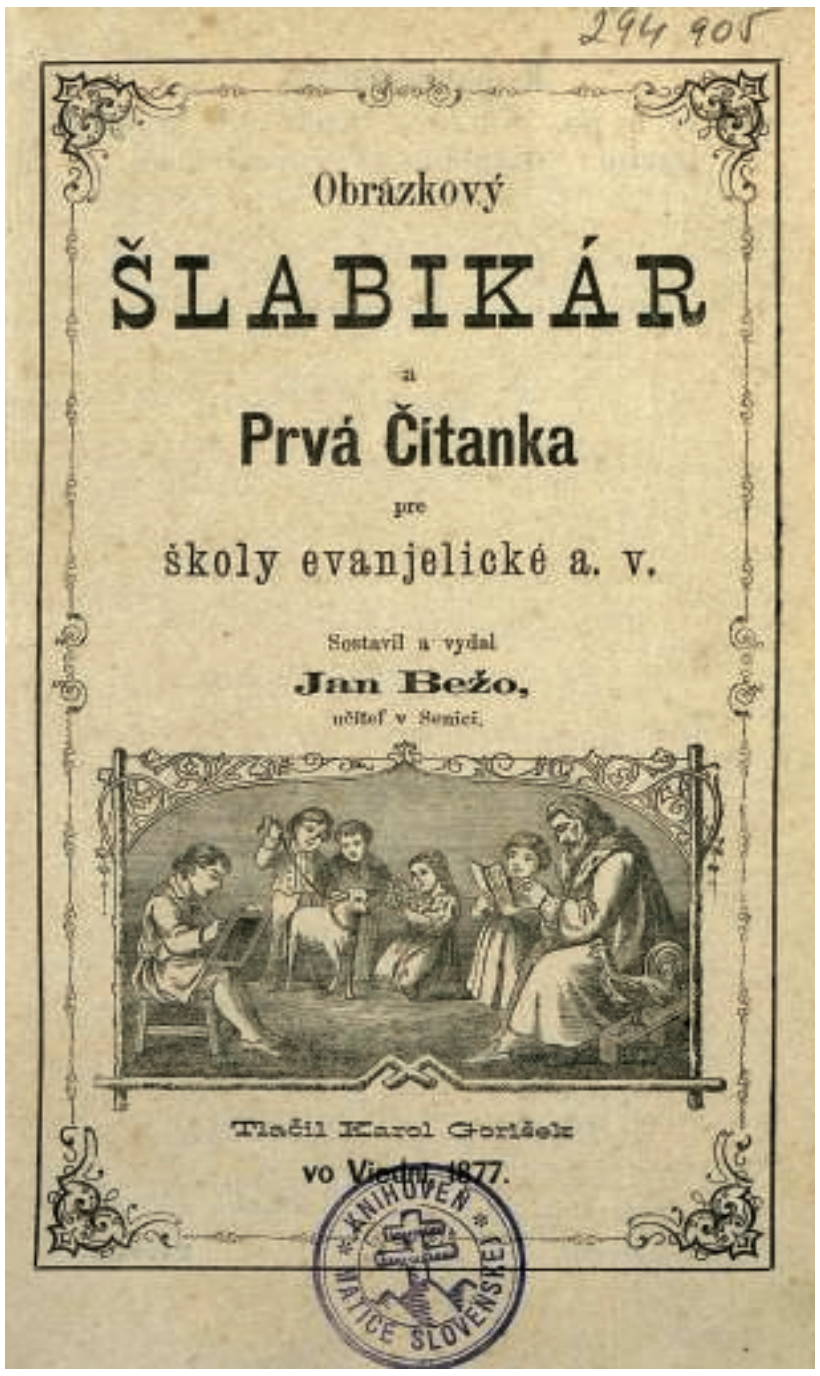

Obrázkový šlabikár a Prvá čítanka. Viedeň 1877.

Ochrana historických kníh

Technológia konzervovania a digitalizácie predstavuje jeden funkčný technologický systém. Po realizácii projektu budú knižnice a archívy poskytovať nielen bibliografické záznamy a súpisy archívnych a knižničných dokumentov, ale aj úplné texty samotných dokumentov. Tieto ciele sú plne v súlade s oprávnenými aktivitami uvedenými vo výzve, konkrétne s cieľom opatrenia – skvalitnenie systémov získavania, spracovania, ochrany, využitia poznatkov a digitálneho obsahu, modernizácia a dobudovanie infraštruktúry pamäťových a fondových inštitúcií (PFI) na národnej úrovni. Dôležitým poslaním knižničných a archívnych PFI je fyzická ochrana, reštaurovanie a konzervovanie materiálov. Globálny cieľ operačného programu Informatizácia spoločnosti *Vytvorenie inkluzívnej informačnej spoločnosti ako prostriedku na rozvoj vysokovýkonnej vedomostnej ekonomiky* významne podporuje národný projekt DIKDA efektívnou inklúziou zbierok národných PFI do systému nástrojov komunikácie a využívania poznatkov uložených v PFI vo vede, výskume, vzdelávaní, v hospodárstve, kultúre, zábave a cestovnom ruchu prostredníctvom nových služieb.

Texty dokumentov

Po realizácii projektu budú knižnice a archívy poskytovať nielen bibliografické záznamy a súpisy archívnych a knižničných dokumentov, ale aj úplné texty samotných dokumentov. Výsledky projektu budú uložené v centrálnom dátovom sklade, ktorého vytvorenie bude výsledkom iného národného projektu. Prezentácia časti zdigitalizovaných objektov bude zabezpečená prostredníctvom medzisektorového portálu rezortu kultúry, ktorý bude v budúcnosti poskytovať prístup ku kultúrnemu dedičstvu Slovenska. Digitálny obsah vytvorený v národnom projekte DIKDA bude majetkom štátu v správe Slovenskej národnej knižnice a jej partnera Ministerstva vnútra SR - Slovenského národného archívu, resp. iných inštitúcií spolupracujúcich na iných projektoch prioritnej osi 2 operačného programu Informatizácia vzdelávania. Obsah DIKDA bude všeobecne dostupný všetkým subjektom na Slovensku a v zahraničí v súlade so všeobecne záväznými právnymi predpismi. Minimálne 30 % digitálnych objektov bude voľne dostupných pre všetkých.

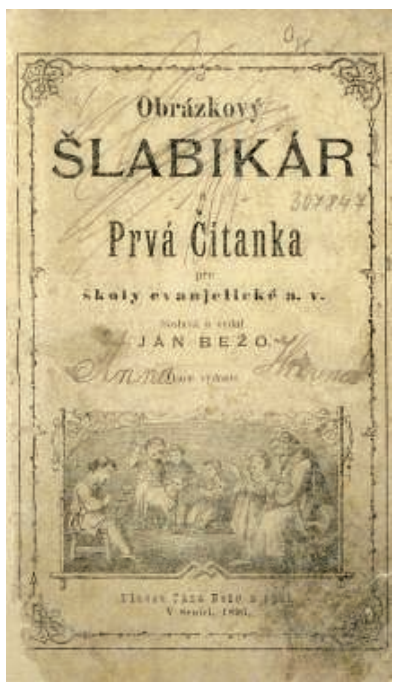

Obrázkový šlabikár a prvá čítanka pre školy evanjelické. Senica 1893.

Šlabikár a Prvá čítanka pre školy ewanjelické. Senica 1879.

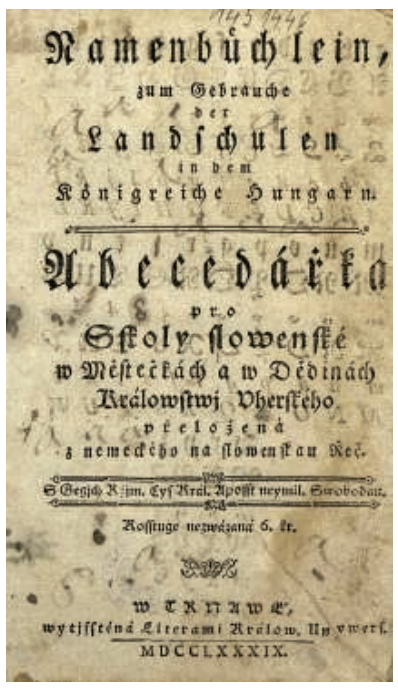

Namenbüchlein... Abecedárka pro Sskoly slowenské. Trnava 1789.

Aj s chybami

Takýto projekt má určite veľký význam pre zachovanie našej literatúry, ale aj pre jej väčšie využitie v našom živote. Málokto z nás má dnes čas chodiť do knižníc. Niektoré knihy tiež nájdete len v určitých knižniciach, ako napríklad v Slovenskej národnej knižnici v Martine. V digitalizovanej podobe môžete jednoducho zadať, čo hľadáte, a všetko potrebné sa vám zobrazí na obrazovke o pár sekúnd. Digitálna podoba je tiež trvácnejšia ako krehký papier, ktorý sa môže ľahko poškodiť, trpí nevyhnutnou degradáciou alebo môže byť zničený pri požiari, povodni či inej pohrome. Dokumenty sú zachovávané presne v podobe, v ktorej vyšli, aj s gramatickými chybami, ktoré sa vyskytli v pôvodnom texte.

Knihy, noviny, časopisy, plagáty

Digitalizácia by mala byť ukončená koncom roku 2015. Samozrejme, takýto obsiahly súbor dokumentov nie je možné prepisovať ručne. Na prepis existujú špeciálne skenovacie programy rozpoznávajúce rôzne druhy písma a jazykov, aj takých, ktoré sa používali pred sto či dvesto rokmi, keďže sa digitalizujú aj staršie dokumenty. Presnosť využívaných programov je pri starších dokumentoch len približne 95 %, čiže v jednom riadku sa vyskytuje aj niekoľko chýb, preto je nutné skeny následne upravovať a kontrolovať ich kvalitu. Skenovanie dokumentov nie je pri všetkých strojoch automatické, stránky kníh je nutné opatrne otáčať, aby sa nepoškodili, a skenovať jednu po druhej. Poloautomatické skenovanie sa využíva pri knihách, ktoré sú najcitlivejšie a vyžadujú jemné zaobchádzanie. Využívajú sa aj automatické skenery, ktoré pracujú samostatne, teda samy si aj otáčajú stránky, v sterilnom prostredí, aby sa žiadna kniha nepoškodila. Knihy tvoria len malú časť všetkých digitalizovaných dokumentov. Okrem nich sú to najmä noviny, časopisy, plagáty, pohľadnice, príspevky v zborníkoch a archívne dokumenty. Dôležitým faktorom pri digitalizovaní dokumentov je ich fyzický stav. Dokumenty sa najprv delia na digitalizovateľné a nedigitalizovateľné a následne sú tie vhodné čistené buď automaticky strojovo, alebo v zložitejších prípadoch ručne.

Autorskoprávna ochrana

Slovenská národná knižnica sprístupnila na svojom webovom sídle sedem slovenských šlabikárov, čítaniek a abecedárov z 18., 19. a zo začiatku 20. storočia.
Zverejnené sú tieto diela:

- *Abecedár a čítanka pre katolícke školy slovenské.* Trnava 1905.
- *Obrázkový šlabikár a prvá čítanka pre školy evanjelické.* Senica 1893.
- *Ewanjelický šlabikár.* Rožňava 1872.
- *Šlabikár a Prvá čítanka pre školy ewanjelické.* Senica 1879.
- *Namenbüchlein... Abecedárka pro Sskoly slowenské.* Trnava 1789.
- *Abecedár pre prvú triedu katolíckych počiatočných škôl.* Skalica 1883.
- *Obrázkový šlabikár a Prvá čítanka.* Viedeň 1877.

Sprístupnené sú už tiež napríklad Dobšinského rozprávky z 19. storočia – *Popoluška*, *O kocúrikovi s čižmičkama*, *Janko Palček* a *Konvalinky*, ako aj hádanky, staré slovenské národné povesti, porekadlá či bájky a povesti z celého sveta o rusalke či lenivom Mohamedovi. Zaujímavé je aj zverejnenie časopisu Včielka z rokov 1925 – 1927 alebo časopis Novinky pre slovenské deti z rokov 1923 a 1924, ktorý vychádzal ako dočasná náhrada slovenskej čítanky. Zakladateľom časopisu Včielka bol literárny kritik Štefan Krčméry, ktorý spolu s redaktorom Františkom Volfom dbal o to, aby časopis podporoval umeleckú literatúru, ako aj výtvarný prejav. Do Včielky prispievala napríklad Ľudmila Podjavorinská, Martin Braxatoris-Sládkovičov, Jozef Cíger-Hronský, Jan Hála a Martin Benka. Od ročníka 1927/1928 bola Včielka premenovaná na Slniečko.

Ewanjelický šlabikár. Rožňava 1872.

Pri príležitosti 1 150. výročia príchodu sv. Cyrila a Metoda na územie Veľkej Moravy zverejnila Slovenská národná knižnica v zdigitalizovanej podobe viaceré diela z 19. a zo začiatku 20. storočia o živote týchto vierozvestcov:

- *Památka z Welehradských poutí. Životopis swatých appostolů slowanských Cyrilla a Methoda.* Skalica 1885. 63 s.
- *Dúbravský, Karol: Životopis sv. Cyrilla a Metoda, apoštolov slovanských.* Trnava 1922. 56 s.
- Lauček, Daniel: *Sv. Cyrill a Metod, apoštolovia slovanskí, jích význam v cirkvi kresťanskej vôbec a Slowanstve zvlásste.* Martin 1885.
- Zachar, Ľudovít: *Sv. Cyril a Metod na Devíne.* Trnava 1928. 55 s.
- Sasinek, František Víťazoslav: *Život ss. Cyrilla a Methoda.* Trnava 1885.

Abecedár pre prvú triedu katolíckych počiatočných škôl. Skalica 1883.

V zdigitalizovanej podobe nájdete už aj niektoré diela Antona Bernoláka, ktorý svojím celoživotným dielom položil základy spisovnej slovenčiny:

- *Etymologia Vocum Slavicarum* (Trnava 1791),
- *Něco o Epigrammatéch* (Žilina 1794),
- *Toto Maličké Písmo má sa Pánovi Anti-Fándlymu do jeho vlastních rúk odevzdat* (Trnava 1790),
- *Grammatica Slavica* (Bratislava 1790),
- *Slowár Slowenskí Česko-Latinsko-Nemecko-Uhorskí* (I., III., IV., V. a VI. diel).

Slovenská národná knižnica pokračuje vo zverejňovaní zdigitalizovaných diel, na ktoré sa už nevzťahuje autorskoprávna ochrana. Voľne sprístupňovať zdigitalizované diela je možné, až keď sa stanú z pohľadu autorských práv voľnými, teda po uplynutí 70 rokov od smrti ich autorov. Diela digitalizuje v rámci národného projektu *Digitálna knižnica a digitálny archív*, ktorý je spolufinancovaný z Európskeho fondu regionálneho rozvoja v rámci prioritnej osi 2 operačného programu Informatizácia spoločnosti.

Lenka BELANOVÁ
Reprofoto dikda.eu

Osvieženie matematickým drinkom

ODPOVEDE NA OTÁZKY ŽIAKOV

Začal sa nový školský rok, za dverami tried sa odohrávajú viac alebo menej príťažlivé mnohofaktorové deje, rozvíjajúce sa na základe cieľovo orientovaných kauzálnych väzieb. Inak povedané, hoci rovnako výstižne, ale pre žiakov oveľa jednoduchšie a zrozumiteľnejšie, v školách prebiehajú prvé vyučovacie hodiny, učitelia režírujú procesy vytvárania učebných situácií so zámerom sprostredkovania poznatkov, simulovania procesu myslenia a podnecovania osobného vývinu žiakov.

Načo sa to učíme?

Žiaci, okrem iných interesantných aktivít, zaplavujú učiteľov svojimi všetečnými otázkami. Matematikári sú zaiste aj v tomto školskom roku „bombardovaní" otázkami typu: „Načo je nám dobrá matematika? Prečo sa práve toto musíme učiť? Načo nám to bude? Kedy a kde to využijeme?" Učitelia opäť miešajú pre žiakov viac alebo menej lahodné drinky, inak povedané, skúšajú rôzne typy odpovedí a sledujú ich motivačný účinok na žiakov. Skúste odhadnúť, ktorý typ odpovede dosiahne u žiakov najvyšší efekt.

1. Prvý typ odpovedí využíva rozumový apel, preto sme ho nazvali ***rational drink***. Obsahuje nasledujúce ingrediencie:
   Pretože vďaka nej si osvojíte metódy, ako sa od špecifického dostanete k všeobecnému. Naučíte sa používať matematické modely myslenia (logické aj priestorové), tvoriť jednoduché hypotézy, skúmať ich pravdivosť, používať rôzne spôsoby reprezentácie matematického obsahu. Dokážete odhaliť medzi objektami patriacimi do jednej skupiny isté spoločné znaky. Zvládnete postupy na využívanie symbolov, čím lepšie porozumiete svetu okolo nás. Matematiku potrebujete tiež kvôli tomu, aby ste vedeli pracovať s veľkými skupinami dát a nachádzať v rámci nich štruktúry. Využijete ju napr. pri aplikovaní techník na opísanie a zdôvodnenie vzťahov medzi variabilnými kvantitami. Svojimi bohatými matematickými znalosťami získate napr. ochranu, bezpečie a stabilitu v oblasti osobných financií. Používaním vhodných matematických nástrojov, metód, postupov, atď. si získate náklonnosť špičkových osobností matematických vied, nových facebookových priateľov z matematických radov a podobne.
2. Druhý typ odpovedí využíva citový apel. Snaží sa motivovať žiakov naplnením ich túžob, radiacich sa do štvrtého stupňa Maslowovej hierarchie potrieb – potreby uznania, tzn. byť schopný uspieť, získať si úctu, váţnosť, nezávislosť, postavenie. Nazvali sme ho ***emotional drink*** a zmiešali v ňom nasledujúce ingrediencie:
   Potrebujete mať dobré matematické znalosti, aby ste boli schopní pokračovať v ďalšom štúdiu prírodných vied, ktoré tieto znalosti vyžadujú. Potrebujete dosiahnuť dobré výsledky v tomto predmete, aby ste mali dvere otvorené na dobré vysoké školy, a boli tak nezávislí pri ich výbere. Mali by ste dobre ovládať matematiku, aby ste boli úspešní na pracovných pohovoroch, aby ste získali dobré pracovné miesta, aby ste uspeli na rýchlo sa meniacom trhu práce. Potrebujete matematiku, pretože prostredníctvom riešenia matematických úloh si zlepšujete svoje analytické myslenie, zdokonaľujete svoje argumentačné zručnosti a prezentačné schopnosti, ktoré sa vám v budúcnosti zídu napr. pri komunikácii s klientmi, pomôžu vám napr. pri kúpe nehnuteľností a podobne. Keďže matematika patrí k všeobecnému vzdelaniu kultúrneho človeka, jej zvládnutím získavate úctu a vážnosť v komunitách múdrych, inteligentných, vzdelaných ľudí.
3. Tretí typ odpovedí, apelujúci na vyššie sféry Maslowovej hierarchie potrieb – potrebu učiť sa, tzn. vedieť chápať, mentálne spájať, a tiež potrebu sebaaktualizácie, t. j. využitia vlastného potenciálu, sebauskutočnenia – je v porovnaní s predchádzajúcimi dvoma dosť nevšedný, nečakaný, prekvapujúci. Dali sme mu názov ***surprising drink***. Tvoria ho tieto ingrediencie:
   Toto zrejme nikdy v živote nebudete potrebovať. Pravdepodobne sa s tým už nikde inde nestretnete. Ale to ešte neznamená, že sa tým teraz nemusíme zaoberať. Veď ani ľudia nedvíhajú činky preto, aby boli pripravení, ak ich niekedy v budúcnosti niekto na ulici zrazí na zem a priloží im k hrudi tyč na závažia. Ľudia zdvíhajú činky preto, aby kedykoľvek vedeli poradiť si s agresívnym útočníkom alebo odniesť ťažké tašky s nákupom, popr. zdvihnúť na ruky vlastných vnukov bez toho, aby ich od toho na druhý deň boleli ruky alebo chrbát. Matematické úlohy riešite preto, aby ste si zlepšili svoje schopnosti logického uvažovania a jedného dňa sa z vás stal schopný zdravotník, psychológ, učiteľ, právnik, rodič a podobne. Predmet matematika je pre vás veľmi užitočný z toho dôvodu, že prostredníctvom matematických hlavolamov, cvičení, úloh dochádza k vášmu nesmierne dôležitému mentálnemu posilňovaniu. Pamätajte si, že ide o prostriedky, ktoré vedú k dosiahnutiu cieľa, nie o cieľ ako taký. Podstatný je mentálny tréning, ktorý cibrí váš úsudok, zdokonaľuje vaše schopnosti hľadať riešenia problémových úloh, rozvíja vaše kritické myslenie, ale aj schopnosť argumentovať, komunikovať a spolupracovať v skupine pri riešení problémov. Je dôležitým nástrojom spoločenského pokroku.

Prekvapenie zaberie vždy

Prvé dva druhy drinkov žiakom obvykle nechutia tak ako tretí – *surprising drink*, ktorý je pre nich najlahodnejší, najosviežujúcejší. Verte, že neočakávaný úvod („Nikdy to nebudete potrebovať") dokáže okamžite zaujať pozornosť žiakov. Použité prirovnanie z oblasti športu (dvíhanie činiek) pomáha žiakom uvedomiť si a pochopiť dôležitú skutočnosť, že pri štúdiu matematiky nejde o to, či v budúcnosti budú, alebo nebudú bežne potrebovať počítať uhly, získavať korene kvadratických rovníc a podobne, ale skôr o to, že riešením takýchto úloh si zlepšujú svalovú kapacitu vlastného mozgu. Takže ak chcete pritiahnuť k matematike aj tých žiakov, ktorí ju doposiaľ považovali za nepopulárneho strašiaka, ponúkajte im iba neočakávané, delikátne drinky. Prekvapujúci úspech máte zaručený.

PaedDr. Erika PETRAŠKOVÁ, PhD.

DIGIPEDIA

Proces digitalizácie školstva je postavený na troch pilieroch. Prvým je zabezpečenie digitálneho vzdelávacieho obsahu, druhým zabezpečenie potrebnej infraštruktúry a tretím zvyšovanie digitálnych zručností pedagógov.
Práce a kroky v každom z nich už nastali, čoho dôkazom je sprístupnenie portálu Planéta vedomostí pre všetkých pedagógov základných a stredných škôl, národné projekty *Moderné vzdelávanie – digitálne vzdelávanie pre všeobecnovzdelávacie predmety* (ktorý realizuje Ústav informácií a prognóz školstva), *Rozvoj stredného odborného vzdelávania* (realizuje Štátny inštitút odborného vzdelávania) a pripravovaný projekt *Elektronizácia vzdelávacieho systému regionálneho školstva*.
V súčasnosti sa dostáva do popredia tretí pilier, ktorým je zvyšovanie digitálnych zručností pedagógov. Ministerstvo školstva vedy, výskumu a športu SR pripravilo pre učiteľov, ktorí sa zaregistrujú na portál Planéta vedomostí, bezplatné odborné metodické školenia, ktoré sa začali v septembri 2013 a budú prebiehať až do konca roku 2014.
Odborné metodické školenia sa realizujú v 19 školiacich centrách na celom Slovensku a sú zamerané na využitie digitálnych vzdelávacích materiálov Planéta vedomostí vo vyučovacom procese.

Aktuality

- Za prvý mesiac sa na portál registrovalo viac ako **6 500 užívateľov** z celého Slovenska.
- Celkový počet škôl, ktoré sa už registrovali na portál, je **923** (základné a stredné školy).
- Z celkového počtu škôl sa registrovalo najviac **základných škôl** (v počte **710**) s celkovým počtom prihlásených **učiteľov 5 328**.
- Najviac registrovaných škôl je z **Prešovského kraja**, presne **161**.
- Aj najviac registrovaných učiteľov pochádza z **Prešovského kraja**, presne **1 112**.
- V prípade otázok k portálu Planéta vedomostí je školám k dispozícii Centrum podpory používateľov Dátového centra rezortu školstva. Kontakty: 0800 138 033, digipedia@iedu.sk.

Téma

Registrácia je prvý krok, školenie je rozbeh

Vážení pedagógovia, teší nás váš záujem o portál Planéta vedomostí. Štatistiky nás utvrdzujú v tom, že učitelia majú záujem a chcú využívať aj nové, inovatívne formy vyučovania. Chceme však pripomenúť, že registrácia do portálu Planéta vedomostí je len prvým krokom, ktorý nezabezpečí aj reálne využívanie digitálneho vzdelávacieho obsahu vo vyučovacom procese. Na to, aby učiteľ efektívne a rýchlo zvládol zaradiť tieto materiály do vyučovacej hodiny, odporúčame absolvovať odborné metodické školenie, ktoré je pre každého učiteľa bezplatné.
Cieľom odborného metodického školenia, ktoré trvá 3 – 4 hodiny, je:

- oboznámiť učiteľa s funkcionalitou portálu a jednotlivými digitálnymi objektmi,
- predstaviť účel a možnosti kolaboračného portálu,
- príprava vlastnej vyučovacej hodiny s využitím digitálneho vzdelávacieho obsahu Planéta vedomostí,
- ukázať prácu učiteľa na vyučovacej hodine s využitím digitálneho vzdelávacieho obsahu Planéta vedomostí,
- tvorba úloh pre žiaka a využitie spätnej väzby v prepojení na digitálny vzdelávací obsah Planéta vedomostí,
- vysvetliť didaktický prínos tvorby vlastných prezentácií.

Odborné metodické školenia sa uskutočňujú v 19 školiacich centrách po celom Slovensku. Na školenia sa prihlasujte priamo cez portál Planéta vedomostí v časti *Školenia*.

Sekcia informatiky MŠVVaŠ SR

Dôležité termíny – odborné metodické školenia v októbri

Banskobystrický kraj	
SOŠ, Školská 5, Banská Bystrica	21. a 24. 10. 2013
Základná škola J. J. Thurzu, A. Bernoláka 20, Detva	15. 10. 2013
Gymnázium B. S. Timravy, Haličská cesta 9, Lučenec	17. a 23. 10. 2013
Gymnázium M. Bela, Okružná 2469, Zvolen	16. 10. 2013
Bratislavský kraj	
Gymnázium, L. Sáru 1, Bratislava	16. a 23. 10. 2013
Košický kraj	
Spojená škola, J. Fabiniho 3, Spišská Nová Ves	17. a 24. 10. 2013
Nitriansky kraj	
Základná škola, Benkova 34, Nitra	15. a 29. 10. 2013
Základná škola, Hradná 22, Nové Zámky	15. a 29. 10. 2013
Prešovský kraj	
Gymnázium, Kukučínova 4239/1, Poprad	18. a 25. 10. 2013
Súkromné gymnázium, Školská 311, Spišská Teplica	17. 10. 2013
Základná škola, Bernolákova 1061, Vranov nad Topľou	16. 10. 2013
Trenčiansky kraj	
Základná škola, Dolné lúky 357/1, Brezová pod Bradlom	15. a 22. 10. 2013
Základná škola, Na dolinách 27, Trenčín	16. a 23. 10. 2013
Súkromné gymnázium FUTURUM, Na dolinách 27, Trenčín	17. a 24. 10. 2013
Základná škola, P. J. Šafárika 3, Prievidza	16. a 23. 10. 2013
Základná škola, Mládežnícka 1434/16, Púchov	15. a 23. 10. 2013
Trnavský kraj	
Základná škola M. Bela, Kláštorná 995/4, Šamorín	15. 10. 2013
Žilinský kraj	
Základná škola, Hviezdoslavova 822/8, Trstená	16. a 23. 10. 2013
SPŠ stavebná, Veľká okružná 25, Žilina	15. 10. 2013

OBSAH VÝUČBY

Nové predmety, alebo Čo by sa dnes mali deti učiť v škole

Bol piatok, na stredoškolských internátoch ho niekde volajú odchodový deň. Povinnosti ma priviedli k tomu, aby som nasadla na diaľkový autobus, ktorý ma odviezol do tri hodiny vzdialeného mesta. Miesta predo mnou obsadili stredoškoláci a stredoškoláčky, ktorí cestovali na víkend k rodičom. Boli hluční, ako to už spravidla býva, a tak nech som sa akoľvek snažila, nemohla som ich nepočúvať. Vystúpili po dvoch hodinách jazdy. Ja som pokračovala ďalej. Zvyšok cesty som premýšľala o svete dnešných mladých. Podnetov bolo neúrekom.

Samozrejme, všetci teoretici vedia, že úlohou školy je pripravovať žiakov na kariéru a život v spoločnosti. Dospela som k záveru, že ak by malo súčasné školstvo prepájať školu s praxou a so životom okolo nás, malo by mať úplne iný obsah, ba i predmety, aké na žiakov čakajú dnes. Tí stredoškoláci to za dve hodiny jazdy jasne obsiahli vo svojom rozhovore. Medzi kľúčové predmety dnešnej školy by mali zrejme patriť:

- jazyk ulice,
- šoubiznis,
- žúrka,
- klamárske počty,
- známe indivíduá v našich žalároch,
- najnovšie hlúposti o sexe na nete,
- naše a svetové celebrity,
- kde sa čo stalo,
- ako a kde nakupovať,
- ako prísť rýchlo a bez práce k peniazom,
- najnovšia móda, maľovanie a účesy,
- úpravy tela a piercing,
- kto, kde, kedy a s kým...

Neviem, či by mali lepšiu kvalifikáciu a či by mali väčšiu šancu neskončiť medzi nezamestnanými absolventmi, ale ich témou rozhovorov dnes nie je ani fyzika, ani chémia, ba ani dejepis...
Hovorí sa, že všetko so všetkým súvisí – vzdelanie a výchova s morálnym aspektom súčasnej krízy, ako o tom už roku 1932 písal Tomáš Baťa.

Daniela VÁCLAVOVÁ
Ilustračné foto stock.xchng

Strategické plány vzdelávania pre prezidenta sa pripravujú v budove federálneho ministerstva školstva USA, ktoré vedie Arne Duncan.

USA a ich návrh rozpočtu školstva na rok 2014

PODPORA VZDELÁVANIA

V uplynulých dňoch predstavil prezident USA požiadavky na rozpočet federálnej vlády pre oblasť školstva na rok 2014. Prezidentov návrh odráža jeho presvedčenie, že vzdelanie je zásadná investícia do národnej ekonomickej konkurencieschopnosti, lebo sa dostane k ľuďom a do ich komunít, kde sa zúročí. Vzdelanie nie je luxus, na ktorom by sa malo šetriť v ťažkých ekonomických časoch. Práve naopak – je základným prvkom rastu.

„Sme presvedčení, že americká prosperita musí spočívať na širokých ramenách rastúcej strednej triedy... Sme verní krédu, že keď sa malé dievčatko narodilo do bezútešnej chudoby, musí mať rovnakú šancu na úspech ako ktokoľvek iný, lebo je Američanka...“

Barack Obama, druhý inauguračný prejav, 21. 1. 2013

V prvom období Obamovej vlády sa rozvíjali v školstve najmä programy inovácií, čo malo priniesť pozitívne zmeny. To sa aj stalo a vláda USA chce naďalej udržiavať silnú podporu dotačných programov pre najohrozenejších žiakov a ich prípravu. V posledných rokoch sa americkému školskému systému podarilo dosiahnuť 50-% nárast počtu študentov, ktorí majú prístup k vysokoškolskému štúdiu, pomocou grantov, dosiahol sa najvyšší nárast počtu hispánskych študentov na vysokých školách a v posledných rokoch sa znížil až o jeden milión počet študentov, ktorí v štúdiu výrazne dlhodobo zaostávali.

Americké verejné školy sa snažia ponúknuť cestu do strednej triedy najmä deťom z tvrdo pracujúcich rodín v každej komunite, ale najmä tým, ktoré žijú v chudobe. Stále je dosť detí, ktoré nemajú taký prístup k vzdelávaniu, aby sa im táto cesta otvárala. Obamova administratíva je odhodlaná zabezpečiť, aby každé dieťa takúto možnosť malo.

Prezident žiada do rozpočtu školstva na federálnej úrovni 71 miliárd dolárov, čo predstavuje oproti predchádzajúcemu roku nárast o 4 %. Takmer tri štvrtiny z tejto čiastky by mali ísť predovšetkým na finančnú pomoc študentom vysokých škôl, na špeciálne vzdelávanie, pomoc školám s vysokým počtom detí zo sociálne slabého prostredia. Zvyšných 28 % rozpočtu sa má investovať v konkrétnych oblastiach, v ktorých možno dosiahnuť veľkú pozitívnu zmenu, a to najmä vytváraním škôlok pre všetky deti, financovaním súboru strategických reforiem na úrovni základného a stredného školstva, zabezpečením, aby bolo vzdelávanie finančne prístupné pre všetkých, a podporou služieb, ktoré pomáhajú študentom žijúcim v chudobe.

Hlavné priority rozpočtu z federálnych zdrojov

I. Vytváranie podmienok na predškolské vzdelávanie už pre 4-ročné deti

Deti, ktoré majú viac sociálnych, ale aj výchovných a vzdelávacích skúseností z raného veku, sú lepšie pripravené na školské vzdelávanie a lepšie sa im v ňom aj darí. Prezident Obama sa preto rozhodol pre jednu z najodvážnejších historických investícií v oblasti predškolského vzdelávania, čo zabezpečuje všeobecný prístup k vysoko kvalitnej predškolskej výchove pre všetky deti od štyroch rokov s nízkymi a so strednými príjmami rodín, čím sa vytvára stimul na rozširovanie strednej triedy v krajine. Ministerstvo školstva bude okrem toho veľmi úzko spolupracovať s americkým ministerstvom zdravotníctva a sociálnych služieb pri výraznom rozširovaní a zlepšovaní služieb pre mladšie deti. Stratégiou je teda investovať do zdravia a výchovy detí od skorého raného veku, čo sa neskôr niekoľkonásobne zúročí. Prezidentova požiadavka na štátny rozpočet pri tejto položke je 1,3 mld. dolárov.

II. Základné a stredné školstvo: prehĺbenie reformy v kľúčových strategických oblastiach

Prezident Obama navrhol súbor strategických investícií na presadenie zmien v národných základných a stredných školách. Na presadenie zásadnej zmeny v 18 amerických štátoch a v dištrikte Columbia by bola poskytnutá suma 4 mld. dolárov na stratégiu komplexnej reformy až po vysokú školu, akademické štandardy a hodnotenie, širšie využitie štatistických údajov, excelentnosť vo výučbe a vedení škôl a zmenu v kvalite práce najslabších škôl. Vládnou výzvou je stavať na dobrých skúsenostiach a zlepšiť výučbu na miestnej úrovni. Vo fiškálnom roku 2014 bude snaha prehĺbiť tieto reformy prostredníctvom investícií v oblastiach, kde štáty čelia najmä implementačným problémom.

III. Príprava na kariéru a vysoké školy

Barack Obama vyzval všetkých Američanov, aby sa zaviazali absolvovať minimálne jeden rok pomaturitného vzdelávania. V súčasnosti je údajne príliš veľa amerických študentov, ktorí si nenachádzajú cestu na vysokú školu a k profesionálnemu úspechu. To je jeden z dôvodov, prečo sa Obamova administratíva snaží o plán prestavby vysokej školy a budovanie kariéry pre jednotlivcov. V kurze je najmä technické vzdelávanie. V tejto sfére je pozornosť sústredená na tieto oblasti:

a) **Posilnenie vedy, technológií, inžinierstva a matematiky**
Ekonómovia odhadujú, že najlepšie vyhliadky na dobré uplatnenie sa majú tí, ktorí sa venujú vede, inžinierstvu a matematike. Problémom však je, že príliš veľa amerických študentov je v matematike málo zdatných. Obamova administratíva navrhuje vytvoriť silný tlak na odstránenie tohto nedostatku a slabiny.

b) **Učitelia a ich vodcovia**
Výskumy opakovane ukázali, že najdôležitejším školským faktorom ovplyvňujúcim akademické úspechy dieťaťa je kvalita učiteľa v triede, v tesnom závese so silným školským vodcom. Ak totiž chcete pomôcť pripraviť študentov na aktívne občianstvo, školstvo potrebuje lepší systém na podporu a udržanie i odmenu vynikajúcich učiteľov a lídrov v amerických školách. Na odmeňovanie sa v USA vynakladá ročne viac ako 700 mil. dolárov. Obamova administratíva naďalej plánuje posilňovať výučbu, jej kvalitu i riaditeľstvá škôl, ktoré úspešne podporujú kvalitných učiteľov, ich rast a líderstvo v práci.

c) **Školská bezpečnosť**
Školy sú vo všeobecnosti považované za najbezpečnejšie miesta v Amerike, ale národ bol šokovaný nedávnymi činmi násilia na niektorých školách. Tieto činy zmenili život vo viacerých komunitách, preto pre zdravý rast a bezpečné učenie sa treba zvyšovať pocit bezpečia žiakov v školách. V reakcii na tento stav prezidentov plán smeruje k posilňovaniu bezpečnosti a zníženiu ohrozenia žiakov zbraňami. Preto sa vyčleňujú aj prostriedky na riešenie prípadných kritických situácií a tiež zlepšenie výchovnej klímy. Súčasne sa vyčleňujú prostriedky na riešenie traumatických stavov žiakov a komunít poznačených pretrvávajúcim násilím.

d) **Dostupnosť školského vzdelávania**
Tri štvrtiny súčasných povolaní si vyžadujú stále viac vzdelávania a odbornej prípravy ako doteraz a maturitu. Napriek tomu takmer polovica amerických študentov, ktorí začínajú školské vzdelávanie, svoju školu úspešne neskončí. Pre študentov z rodín s nízkymi príjmami je úspešnosť ešte nižšia – školu úspešne dokončí iba jeden z desiatich študentov. Na riešenie tejto situácie vyčlenila Obamova vláda značné prostriedky a urobila významné opatrenia, ktoré dovoľujú žiakom prihlásiť sa napriek slabému sociálnemu zázemiu i na vysoké školy a znášať aj počas štúdia stále sa zvyšujúce náklady na vysokoškolské vzdelávanie.

e) **Schody príležitostí**
Školy sa neraz snažia pomáhať deťom, ktoré vyrastajú v komunitách koncentrovanej chudoby. Systematicky sa pracuje na tom, aby verejné školy zabezpečili každému dieťaťu takú prípravu, aby sa v živote vypracovalo aspoň do strednej triedy. Chudoba často pretrváva v niektorých komunitách z generácie na generáciu, a školy sa napriek tomu snažia vyhovieť a pomôcť potrebám najzraniteľnejších študentov. Prostredníctvom projektu nazvaného *Schody príležitostí* sa Obamova administratíva snaží vytvoriť komplexný koordinovaný prístup k zlepšeniu podpory práve pre týchto študentov.

Obama žiada navýšiť rozpočet školstva na rok 2014 o ďalšie 3 miliardy dolárov aj napriek tomu, že všade sa šetrí a znižujú výdavky. Peniaze v školstve sú však zmysluplnou investíciou, dôležitou najmä v ťažkých ekonomických časoch.

Priority: technické vzdelávanie a zamestnanie pre absolventov

Pre mnohých amerických študentov je vysoká škola obdobím uvoľnenia, ktoré im nedokáže dať na ich ceste dostatočný

„Oznámil som prestavbu americkej vysokej školy, aby lepšie pripravovala absolventov na požiadavky ekonomiky, ktoré si vyžaduje dnešok... Budeme odmeňovať školy, ktoré rozvíjajú partnerstvá so školami a zamestnávateľmi, a vytvárať triedy so zameraním na oblasť vedy, technológií, inžinierstva a matematiky.“

Barack Obama, 12. 2. 2013

impulz na budúci profesionálny úspech. To je dôvod, prečo Obamova administratíva pripravila plán na prestavbu vysokej školy smerom k technickému vzdelávaniu s cieľom zabezpečiť, aby mladí ľudia išli do praxe so zručnosťami a s kompetenciami, ktoré sú v súlade s potrebami globálnej ekonomiky.

Nové potreby

Príprava mladých v školách pre prax a na úspech vyžaduje úplne iné vzdelávacie skúsenosti a obsah, ako tomu bolo ešte v predošlej generácii. Príliš veľa amerických študentov nedostáva zmysluplnú prípravu. Mnohým na stredných školách chýba chuť do učenia sa, ktorá by spájala ich prácu v škole s vysokou školou a praktickou prípravou na kariéru. Najväčšie očakávania a potreby sú v oblasti vedy, technológií, inžinierstva a matematiky. Americké školy sa musia viac spájať, inšpirovať dobrými príkladmi, musia byť lepšie prepojené a zosúladené s potrebami zamestnávateľov.

Ciele

Prezident Obama nastavil dva ambiciózne ciele: 1. všetci dospelí Američania by mali mať aspoň rok vysokoškolského vzdelávania a odbornej prípravy, 2. USA sa musia vrátiť k naplneniu ambície hrať rolu svetového lídra v školstve. Na naplnenie týchto cieľov musia byť k dispozícii aj finančné prostriedky. Prezidentovým plánom je investovať do programov, ktoré prinesú významné zmeny v americkej strednej škole a výrazne posilnia prírodné vedy.

Veda, technológie, matematika – vzdelávanie pre globálnu ekonomiku

„Úroveň nášho zajtrajška závisí od toho, ako budeme našich študentov vychovávať dnes, a to najmä v oblasti vedy, technológií, inžinierstva a matematiky.“

Barack Obama, 12. 2. 2013

Američania hovoria, že sa stali globálnym lídrom z veľkej časti vďaka genialite a usilovnosti svojich vedcov, inžinierov, inovátorov. Napriek tomu je dnes táto pozícia ohrozená, lebo americkí študenti sledujú novinky v oblasti vedy, technológií, inžinierstva a matematiky nedostatočne a prejavuje sa aj nedostatok kvalifikovaných učiteľov v súvisiacich predmetoch. Prezident Obama nastavil preto ako prioritu zvýšenie počtu študentov a učiteľov, ktorí budú zdatní v týchto dôležitých oblastiach.

Potreby

Podľa prieskumov je iba 16 % amerických stredných škôl dostatočne kvalitných v oblasti výučby matematiky a prírodných vied. Prezident nastolil cieľ: do desiatich rokov musia americkí študenti urobiť zásadný posun od stredu k vrcholu vo vede a v matematike. Z tohto dôvodu umožní aplikáciu stratégií a krokov smerujúcich k reorganizácii vzdelávania v týchto oblastiach a zvýši investície do základného a stredného vzdelávania, vysokoškolského vzdelávania, absolventských stáží a vzdelávacích aktivít, ktoré sa zvyčajne uskutočňujú mimo vyučovania.

Konkurencieschopnosť pracovnej sily

Americký prezident verí, že USA musia investovať do skutočnej hybnej sily hospodárskeho progresu – rastúcej a prosperujúcej strednej triedy. Ľuďom treba poskytnúť viac pracovných príležitostí, treba podnietiť vznik nových pracovných miest, ľudia musia dostať zručnosti potrebné na to, aby mohli vykonávať najmodernejší typ práce. Tvrdá práca povedie ľudí k dôstojnému životu. Nový rozpočet má podporiť túto filozofiu a ciele.

Ak sa chcú stať USA opäť magnetom práce, musia investovať do najnovších technológií výroby, do inovácií, výroby čistej energie, infraštruktúry a súčasne znižovaním byrokracie pomôcť podnikom rásť. Ak chcú dať zamestnancom kompetencie a zručnosti, ktorými budú konkurovať v globálnej ekonomike, musí sa investovať do vzdelávania od predškolskej prípravy až po odbornú prax. Dôležité je dosiahnuť, aby bola kvalitná práca dobre odmenená, čo by mohlo zvýšiť minimálnu mzdu na 9 dolárov za hodinu práce.

Rozpočet súčasne ráta so znižovaním deficitu štátneho dlhu.

Každý pracovník musí byť vybavený zručnosťami, ktoré potrebuje pre svoje pracovné miesto v 21. storočí. Rozpočet pre oblasť školstva preto počíta s investíciami a reformami vzdelávania a odbornej prípravy. To je nový veľký záväzok pre predškolské vzdelávanie, udržať pri rastúcich inováciách treba aj investície do základných a stredných škôl. Musí sa znásobiť orientácia na vedu, technológie, inžinierstvo a matematiku. Žiakov treba pripravovať pre zamestnanie zajtrajška, uplatňovať nové iniciatívy, ktoré sú pre školy cenovo dostupnejšie. Investovať sa má aj do náboru a prípravy až 100-tisíc kvalitných učiteľov pre prírodovedné vzdelávanie počas 10 rokov.

Úloha roka 2014 – vzdelávať konkurencieschopnú pracovnú silu

Zvýšiť treba prístup ku kvalitnému vzdelaniu od raného detstva. Úspech sa buduje od prvých rokov života dieťaťa. Americký rozpočet preto predpokladá zlepšenie prístupu ku kvalitnému vzdelávaniu v ranom detstve, ako základu všetkých ďalších iniciatív. Kvalitné predškolské vzdelávanie má byť financované predovšetkým prostredníctvom zvýšenia federálnej dane z cigariet a iných tabakových výrobkov, čo má mať súčasne veľký vplyv aj na celkové zdravie obyvateľstva a má pomôcť mladým znížiť fajčiarske návyky.

Investovať sa má aj do vysokokvalitnej výživy dojčiat a batoliat a starostlivosti o ne. Až 15 miliárd dolárov má ísť na skvalitnenie zdravotnej starostlivosti, zdravotné sestry, sociálnych pracovníkov a ďalších odborníkov, ktorí sa pripoja k rodinným nástrojom na ovplyvnenie zdravia dieťaťa, jeho vývoja a prípravy na kvalitné vzdelávanie.

Vládnym zámerom je posilniť kariérové poradenstvo a technické vzdelávanie. Rozpočet navrhuje posilniť a reformovať prípravu žiakov na ich kariéru a najmä orientáciu na technické vzdelávanie, čo si vyžaduje predovšetkým lepšie skĺbiť program vzdelávania s potrebami zamestnávateľov a vysokoškolského odborného vzdelávania, aby mohli absolventi čo najlepšie uspieť na trhu práce.

Zlepšenie dostupnosti vysokých škôl

Rozpočet navrhuje zlepšiť dostupnosť k vysokoškolskému vzdelávaniu. Prijateľnejšími sa majú stať študentské pôžičky, reformovať sa majú ich úrokové sadzby. Až 260 mil. dolárov má ísť na špičkové inovácie, pomocou ktorých sa majú znížiť vysokoškolské náklady a zvýšiť počty absolventov. Ako jeden z nástrojov sa budú používať odmeny pre vysoké školy, ktoré budú robiť zodpovednú školskú politiku, poskytovať kvalitné vzdelávanie a lepšie finančné podmienky študentom.

Podporovať nové prístupy

Tak ako sa mení ekonomika, musia byť inovované aj vzdelávacie programy pre žiakov v školách, ale pripravené a realizované musia byť aj vzdelávacie programy, ktoré budú poskytovať americkým robotníkom nové zručnosti, ktoré potrebujú na to, aby si vedeli nájsť dobrú prácu a mať dobrú kariéru. Rozpočet zahŕňa niekoľko iniciatív, ktoré zabezpečia dosiahnutie týchto cieľov.

Americký úspech naštartoval 16. prezident USA Abraham Lincoln, ktorého si Američania mimoriadne vážia dodnes.

Modernizovať, zefektívniť a posilňovať školenia a zamestnanosť

Dnes je aktívnych viac ako 40 programov 11 federálnych agentúr, ktoré poskytujú školenia pre lepšiu zamestnanosť a služby zamestnanosti. Analyzuje sa, ako efektívne sa financujú programy školení zamestnancov na pracoviskách. Rozpočet navrhuje univerzálny pracovný program pre viac ako milión ľudí v oblasti základných služieb vrátane pomoci pri hľadaní zamestnania a rozvoji zručností pre ľudí, ktorí majú problém nájsť si zamestnanie. Každá reforma musí zabezpečiť, aby v nej boli obsiahnuté aj témy a programy pre najzraniteľnejších ľudí pri hľadaní zamestnania. Musia dostať šancu získať cez štátne programy pomoci (prostredníctvom školení) základné zručnosti.

Graf 1: Predpokladané percento rastu v kmeňových povolaniach v rokoch 2010 – 2020

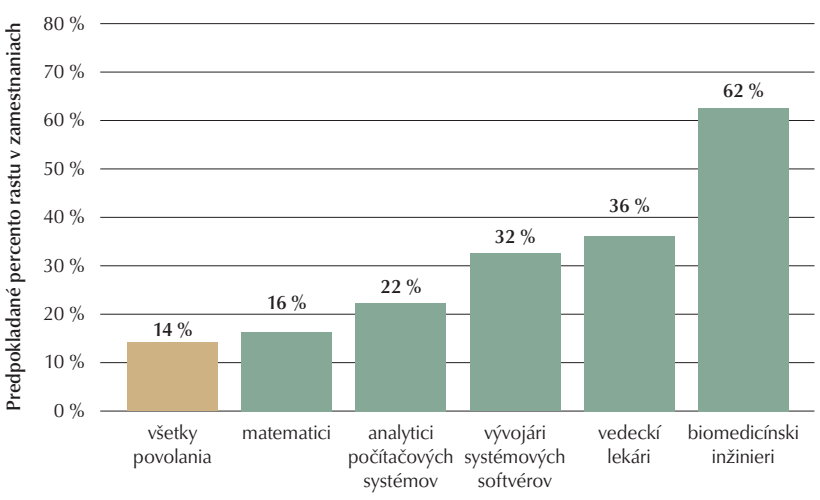

Podpora inovácií vo vzdelávaní a v zamestnanosti

Nový rozpočet počíta so 150 mil. dolárov pre Fond pracovnej sily a inovácie, ktorý podporuje nové regionálne nápady a riešenia na organizovanie, hodnotenie a zlepšenie poskytovania služieb, ktoré pomáhajú pracovníkom získať nové zručnosti a nájsť si prácu. Rozpočet vyčleňuje aj 25 mil. dolárov na zlepšenie pracovných zručností starších Američanov.

Reforma programov na plnenie potrieb zamestnávateľov

Finančne významne budú podporené aktivity oddelení práce a vzdelávania na budovanie partnerstiev s podnikmi a inými zamestnávateľmi s cieľom zlepšiť zručnosti amerických robotníkov.

Vytvorenie cesty k práci pre každého Američana

Investície do mladých ľudí s nízkymi príjmami a mladých nezamestnaných má zásadný význam pre budovanie dlhodobej prosperity štátu. Súčasne je to záruka oživenia ekonomiky, čo pozitívne zasiahne všetkých Američanov. V americkom rozpočte sa na rok 2014 vyčleňuje 12,5 mld. dolárov na projekt *Cesty návratu do práce*. Podporuje nástroje na ľahšie opätovné zapojenie ľudí bez práce do získavania nových zručností na dlhodobejšie zamestnanie sa. Táto iniciatíva bude podporovať sezónne aj celoročné pracovné miesta pre nízkopríjmové skupiny mládeže, pracovné príležitosti a školenia pre nezamestnaných a všetkých, ktorí majú nízke príjmy, čo má viesť v konečnom dôsledku k ich zamestnávaniu.

Rozpočet tiež navrhuje vyčleniť 4 mld. dolárov na opätovné začlenenie dlhodobo nezamestnaných do pracovného procesu a na podporu jednotlivých federálnych štátov v inovačných stratégiách proti nezamestnanosti.

Bezpečnejšie školy

Prezidentov plán na zníženie nebezpečenstva a násilia, ohrozovania zbraňami, zvýšenie bezpečnosti škôl vyžaduje investície do bezpečnej klímy a programov na predchádzanie tragédiám, aké sa v amerických školách odohrali v poslednom čase. Rozpočet vyčleňuje ministerstvu školstva na túto položku 112 mil. dolárov. Pomôžu školám, ktoré rozvíjajú programy bezpečnosti, budovať klímu dôvery. Rozpočet súčasne navrhuje vyčleniť na budúci rok 150 mil. dolárov pre ministerstvo spravodlivosti na podporu zamestnávania odborníkov na školskú klímu, duševné zdravie žiakov v školách, ako aj na ďalšie investície do bezpečnosti v školách. Tieto investície budú podporovať ďalšie úsilie ministerstiev spravodlivosti, zdravotníctva, sociálnych služieb a, samozrejme, školstva podporovať komplexné stratégie školskej bezpečnosti a zlepšenie prístupu k starostlivosti o duševné zdravie.

Dvojstranu zo zdrojov Bieleho domu a federálneho ministerstva školstva USA pripravil (lupa)
Ilustračné foto Ľubomír PAJTINKA

Svet hľadá liek na záškoláctvo

CESTY K ÚSPECHU

Chodenie „poza školu“, záškoláctvo, je vážnym problémom v značnej časti školských systémov. Analytici, politici, ekonómovia premýšľajú, ako „dobehnúť“ tých, ktorí sa chcú od mladosti vyhýbať svojim povinnostiam. V posledných týždňoch sa objavili nové lieky na tento neduh školskej dochádzky.

Česká republika

Rodiny, ktoré nezabezpečia, aby ich deti chodili pravidelne do školy, prídu o časť sociálnych dávok. Nový program chce štát začať skúšať na niekoľkých miestach v Ústeckom kraji, kde žije početná komunita Rómov. Výsledkom by malo byť zvýšenie vzdelanosti mladých Rómov a ich lepšie uplatnenie sa na trhu práce. Odborníci tento krok zdôvodňovali celkom logicky – kto chce pomoc od štátu, musí sa správať zodpovedne. Súčasne sa týmto krokom odstraňovalo zneužívanie sociálnych dávok. Ospravedlňovaniu detí z vyučovania rodičmi tým odzvonilo. Zvýšenie vzdelanostnej úrovne detí zo sociálne slabého prostredia je jednou zo základných ciest, ako im pomôcť k úspechu na pracovnom trhu.

Kambodža

V minulých dňoch sa v médiách objavila správa, ako riešil situáciu so svojim synom-žiakom jeho 40-ročný otec Sok Thouen. Keď našiel svojho syna namiesto na vyučovaní v internetovej kaviarni, veľmi sa rozčúlil a rozhodol sa mu dať poriadnu výchovnú lekciu. Napadlo ho, že ho za trest pripúta reťazou k stromu. Susedia zavolali políciu a tá nahnevaného otca, ktorý je taxikárom v meste Battambang, začala stíhať za týranie svojho 13-ročného syna.

Brazília

Neobvyklý spôsob, ako skončiť so záškoláctvom, si vybrali niektoré brazílske školy. Na školské uniformy alebo pod školské odznaky umiestňujú deťom počítačové čipy, aby bolo možné sledovať, či dieťa prišlo do školy, alebo nie. Mikročipy bude mať napríklad 20-tisíc žiakov v meste Vitória da Conquista na severovýchode štátu. V prípade, že dieťa nepríde do školy, rodičia dostanú okamžite textovú správu, ktorú im automaticky odošle senzor, ktorý pri príchode dieťaťa do školy jeho čip načíta. Ak sa dieťa oneskorí o 20 minút, rodičia dostanú ese-

mesku s textom: „Vaše dieťa dnes neprišlo do školy.“ Úrady plánujú rozšíriť čipy pre všetkých žiakov do 14 rokov. Opatreniu sa začalo hovoriť „inteligentné uniformy“ a má zlepšiť vzťahy medzi rodičmi, žiakmi a učiteľmi, ale aj disciplínu detí. Tričká i uniformy s čipom možno prať a žehliť bez toho, aby sa čip poškodil.

(za)

V Anglicku stravovanie pre najmenších zadarmo

ZDRAVIE DETÍ

Anglickí rodičia malých detí dostali v týchto dňoch zaujímavú správu – od septembra 2014 budú ich ratolesti v prípravke na školu a v prvom a druhom ročníku základnej školy dostávať stravu bezplatne. Túto novinku oznámil podpredseda britskej vlády Nick Clegg. Toto opatrenie zamerané na zlepšenie zdravotného stavu detí a vybudovanie návykov zdravého životného štýlu bude platiť pre všetky deti bez ohľadu na výšku príjmu rodičov. Ročné náklady na jedno dieťa boli vyčíslené na 532 eur.

Anglická vláda považuje za dôležité, aby každé dieťa v mladšom školskom veku dostávalo aspoň jedno teplé jedlo denne. V čase krízy to totiž v mnohých rodinách prestalo byť samozrejmosťou. Deti často chodili do školy so „suchým obedom“, čo z hľadiska zdravej výživy nie je optimálne. Doteraz dostávali jedlo zadarmo iba deti z najchudobnejších rodín. Bolo ich 400-tisíc, po novom sa počet bezplatne stravovaných detí zvýši o jeden a pol milióna malých žiačikov. Štát bude táto nová položka stáť okolo 700 miliónov eur ročne. Peniaze získa škrtmi v iných položkách. Experti na zdravú výživu sa prihovárajú za to, aby sa bezplatné obedy rozšírili aj na ďalšie ročníky.

Podľa správy sa bude opatrenie týkať iba Anglicka. Škótsko, Wales a Severné Írsko majú autonómne školstvo.

(podľa zatl. bel)

Ilustračné foto stock.xchng

Čo do našich škôl patrí a čo nie

ZAMYSLENIE

Pozývam vás na krátke zamyslenie sa. Myslíte si, že záber nižšie predstavuje určitý typ slušnej zábavy, odreagovania sa či využitia rôznych umeleckých schopností v našich školách?

Podľa môjho názoru je veľký rozdiel v tom, či žiaci rozvíjajú svoju kreativitu nakúpením lampiónov, rôznych blikajúcich ozdôb, lepením obrázkov duchov, ježibáb, čarodejníc a podobne, alebo vytvoria umelecké pásmo, v ktorom zahrajú na hudobných nástrojoch skladby našich vynikajúcich hudobných skladateľov či zarecitujú z diel našich famóznych básnikov, poprípade vystúpia s divadelným predstavením. Rozvíjať kreativitu je možné mnohorakými spôsobmi.

Čo kultivuje mládež

Rozmýšľam, prečo sa niektorému riaditeľovi školy vidí vhodnejšie, ak si žiaci pomaľujú tváre nabielo, nasadia si na ne strašidelné masky, oblečú sa do kostýmov kostlivcov, „skrášľujú“ triedy obrázkami duchov a ježibáb na metlách, než keby si prečítali o našich osobnostiach, ktoré sa svojím dielom a postojom k životu natrvalo zapísali do slovenských, európskych a neraz i svetových dejín, alebo si vypočuli úchvatné diela našich hudobných velikánov, pozreli výtvarné umenie našich majstrov štetca, zoznámili sa s jedinečnými vynálezmi a objavmi našich majstrov ducha a podobne. Aké hodnoty rozvíja u svojich žiakov riaditeľ školy, ktorý podporuje pozeranie hororových filmov v školskom zariadení? Kultivuje podľa takéhoto riaditeľa hororový film ducha a srdce mladého človeka?

Riaditeľ takejto školy by si mal vziať príklad z riaditeľov tých škôl, ktorí namiesto stavania najväčšieho počtu snehuliakov, lepenia papierových reťazí, motúzových pavučín, robenia súťaží miss školy či najstrašidelnejšej výzdoby triedy a podobne predstavujú žiakom osobnosti, organizujú v školách besedy s úspešnými, so známymi alebo nejakým spôsobom zaujímavými ľuďmi – spisovateľmi, vedcami, výtvarnými či koncertnými umelcami, profesionálmi, ktorí vynikajú invenciou v nejakej činnosti, vyhlasujú súťaže a projekty podporujúce rozvíjanie vyšších poznávacích procesov žiakov – hodnotiaceho a tvorivého myslenia, zlepšovania pamäti, umeleckého a estetického cítenia, technickej tvorivosti a podobne.

Pamätnice škôl

Zastávam názor, že by sa v našich školách mala zaviesť tradícia vydávania pamätníc školy, v ktorých by sa súčasným žiakom predstavovali bývalí žiaci školy, ktorí sú dnes úspešnými lekármi, zdravotnými sestrami, učiteľmi, právnikmi, elektrotechnickými, strojnými či chemickými inžiniermi, manažérmi a podobne, a to nielen u nás, ale aj v zahraničí – čo všetko museli urobiť, aby dosiahli životný úspech, koľko úsilia museli vynaložiť, ako študovali, akými aktivitami vypĺňali svoj voľný čas a podobne. S touto myšlienkou prišla na svojej škole autorka tohto článku a zrodili sa krásne spomienkové rozhovory, ktoré sa vždy končili veľmi inšpirujúcimi posolstvami, napríklad: **„V škole aj v živote robte vždy veci poctivo a naplno, aby vás nikdy neodradili čiastkové neúspechy alebo neocenenie toho, čo ste už urobili, lebo všetko v živote má svoj čas a poctivá práca na sebe sa raz ukáže ako zmysluplná a prinesie svoje ovocie, či už v pracovnom, alebo osobnom živote!“**. Alebo: „Pamätajte, že každé dobro, ktoré môžete vykonať, a každú láskavosť, ktorú môžete inému človeku preukázať, musíte urobiť teraz. Nesmiete to zanedbať, pretože tadeto nikdy viac nepôjdete.“; „Vzdelanie ľudí zjemňuje. Stále je tu potreba kultúrnych ľudí. Pri ich výchove je škola ničím nenahraditeľná.“; „Nech povolanie, ktoré ste si vybrali, vykonávate s úctou a bohabojnosťou. A aby ste aj v relatívne neriešiteľných situáciách vedeli nájsť to správne východisko a so vztýčenou hlavou kráčali ďalej.“; „Vzdelanie je veľkou devízou, otvára nové možnosti, umožňuje prežiť život kvalitnejšie, zaujímavejšie a slobodnejšie.“; „Vybrali ste si štúdium na zdravotníckej škole, ktoré vás pripravuje na jedno z najušľachtilejších, ale i najťažších povolaní. Na kvalitnú a pre okolie užitočnú sebarealizáciu je potrebný kvalitný odborný i osobnostný potenciál, a bez vzdelania to možné nie je. Vážte si všetky skúsenosti, vedomosti a hodnoty, ktoré vám vštepujú pedagógovia, a s láskou, úctou a rešpektom pristupujte ku každému trpiacemu človeku. Prajem

vám všetkým v živote veľa šťastia, osobný úspech a spokojnosť, aby každý z vás našiel v živote to správne miesto.“

Motivácia

Naši žiaci žijú v časoch, ktoré nie sú ľahké. Najhoršie na tom je, že sú veľmi manipulovaní masovokomunikačnými prostriedkami – nevhodnými televíznymi programami a podobne. Je preto na nás učiteľoch a vychovávateľoch, aby sme im neustále pomáhali správne sa v tejto záplave bulvárnych správ a iných negatívnych vplyvov zorientovať, aby nepodľahli konzumnému životu, aby dokázali rozlišovať pozitívne hodnoty. Je potrebné, aby sme všetci v maximálne možnej miere žiakov motivovali, uplatňovali nielen progresívnu metódu ZUP (ZISTI, čo žiak robí dobre, UZNAJ jeho zásluhy, POCHVÁĽ ho verejne), ale aj ďalšie aktivizujúce, inovačné metódy. Myslím si, že by stačilo začať na hodinách viac používať jednoduché otázky typu: „Čo ste dnes urobili, za čo by ste chceli počuť slová uznania? Čo sa vám najviac páčilo na dnešnej hodine (na tejto udalosti, situácii, spolužiačkinej odpovedi...)? Ste spokojní so svojím správaním? Aký máte z toho pocit? Čo by sme podľa vás mali teraz urobiť? Čo myslíte, ako by to dopadlo, keby sme to urobili takto? Myslíte si, že toto je najlepší spôsob, ako daný problém vyriešiť? Ako to bude vyzerať, keď to bude hotové? Čo je podľa vás potrebné urobiť, aby ste dosiahli, čo chcete? Aký význam má pre vás dokončenie tohto projektu?“

Mali by sme sa viac zameriavať na to, čo je dobré, čo funguje. Pravidelne používať otázky pozitívneho zamerania a učenia.

Moji najlepší učitelia (nedá mi nespomenúť vynikajúcich pánov profesorov Zelinu, Portíka, Gavora, Bajtoša, Kalaša a, samozrejme, moju skvelú matematikárku na základnej škole pani učiteľku Frkovú, vďaka ktorej som si aj ja zvolila učiteľskú dráhu, po ktorej kráčam už 25 rokov) a najlepší priatelia, ktorých som vo svojom živote stretla, ku mne vysielali vždy pozitívne signály – prejavovali záujem, uznanie, pochopenie, rozvíjali moje schopnosti a možnosti, zdôrazňovali moje silné stránky. Naučili ma narábať s darom vedomého rozhodovania, ktorý považujem za jeden zo svojich najväčších pokladov. Zistila som a pochopila, že nemôžem ovládať to, čo sa deje vo svete, ale môžem ovládať to, ako na to zareagujem. Vždy sa môžeme rozhodnúť, ako budeme situáciu vnímať a ako budeme na ňu reagovať. Grécky filozof Epiktetos kedysi povedal: „Netrápia nás veci samotné, ale náš názor na ne.“ Podľa môjho názoru je chybou, ak sa nezameriavame na dobré kroky, ktoré sa našim žiakom daria na ceste životom, ale iba na problémy, ktoré vznikajú, keď z tejto cesty zídu. Nepochybujem o tom, že ak si budeme všímať iba to, že naši žiaci sa zle správajú, sú nezodpovední, a ustavične im budeme hovoriť, akí sú zlí, budú takými stále. Avšak keď si budeme všímať a pochvália me ich za to, čo robia dobre, budú sa správať lepšie a zodpovednejšie. Ak od nich chceme, aby podávali dobré výkony, nesmieme poukazovať na ich slabiny a nedostatky. Ak chceme, aby podávali stále lepší výkon, je potrebné, aby sme zdôrazňovali ich silné stránky. Presne takto postupujú špičkoví lídri...

Vedieť vyhrávať aj prehrávať

Na svojich žiakov som veľmi hrdá. Teším sa z ich úspechov, mám radosť, keď vidím, ako profesionálne rastú. Som pyšná na to, že napríklad žiačky z mojej prvej triedy PhDr. Slávka Dorinová, PhDr. Eva Novotná, PhD., Mgr. Erika Provázková, Mgr. Monika Timková sú dnes mojimi kolegyňami v našej škole. Som šťastná, že moji žiaci sa naučili vyhrávať aj prehrávať, že sa vedia tešiť zo života, užívať si všetky jeho krásy, že sú zodpovední a úctiví k sebe a iným. E-maily, ktoré od svojich bývalých žiakov dostávam, ma vždy zahrejú na duši. Nedávno ma potešilo, keď mi Andrea Máchalová, rodená Haburajová, dnes zdravotná sestra-špecialistka na ortopedicko-traumatologickom oddelení FNKV v Prahe, okrem iného napísala: „Mala si prirodzený rešpekt a autoritu, bola si super profesorkou, vždy príjemná a usmievavá. Ak by som mala možnosť niekedy učiť, chcela by som k svojim žiakom pristupovať tak ako Ty.“

Čo viac si človek môže od života priať?

Úchvatnú myšlienku nedávno vyslovil kolega Mgr. Oto Žarnay z Obchodnej akadémie na Polárnej ulici v Košiciach, s ktorou sa plne stotožňujem: „Človek sa môže cítiť slobodným a šťastným len vtedy, keď nezaprie svoje ideály, keď sa nenechá zotročiť despotickou autoritou moci, keď sa neponíži sám pred sebou a nedovolí, aby ho ovládol strach prejaviť svoj vlastný názor a presvedčenie.“

Každá škola by podľa môjho názoru mala mať medzi svojimi hlavnými prioritami zakotvené, že bude poskytovať atraktívne prostredie, bude zárukou kreativity a inovácií, zároveň bude utvárať a zachovávať bezpečné prostredie na rozvoj a osobný rast, na skúmanie, objavovanie a účinnú spoluprácu. Každopádne, škola by mala byť kvalitnou, podnetnou, príťažlivou dielňou ľudskosti, múdrosti, dobra a krásy!

PaedDr. Erika PETRAŠKOVÁ, PhD.

Ilustračné foto autorka

Dnešné deti nie sú zlé – sú len také, akí sú ich rodičia

Napriek tomu, že cez Modru nechodia vlaky, lebo predkovia dnešných mešťanov nechceli, aby sa im po chotári preháňali oceľové tátoše, je toto mesto nazývané aj mestom škôl a centrom kultúry západného Slovenska. Popri Gymnáziu Karola Štúra, vinárskej a ovocinárskej škole tu sídli aj jedna z najstarších stredných škôl na Slovensku – Pedagogická a kultúrna akadémia. Roku 2010 oslavovala 140. narodeniny. Na jej čele stojí od roku 2004 vynikajúca pedagogička – Mgr. Jarmila Bachanová. Stala sa naším hostiteľom, keďže sme ju chceli vyspovedať a predstaviť čitateľom Učiteľských novín.

Pani riaditeľka, čo vás priviedlo na pedagogickú dráhu? Čím všetkým ste prešli, kým ste zakotvili v modranskej Pedagogickej a kultúrnej akadémii?

Na pedagogické poslanie som sa pripravovala prakticky odmalička. Moji rodičia síce chceli mať zo mňa lekárku, no vo mne driemalo učiteľstvo. Už v detstve som sa hrávala na učiteľku, ako mnohé iné deti, učila som imaginárnych žiakov, ktorým som vysvetľovala učebnú látku práve preberanú v škole. No a môj sen sa stal napokon aj realitou. Rok pred skončením vysokej školy ma oslovila PhDr. Elena Zigová zo Strednej pedagogickej školy Ladislava Novomeského v Modre s tým, že im odchádza učiteľka ruštiny. A teda, či by som nechcela učiť popri štúdiu namiesto nej. Mala som už za sebou štátnice z ruštiny, a miesto som preto prijala s nadšením. Bolo to aj preto, že stredná pedagogická škola v Modre bola vtedy a je aj dnes pre mňa srdcovou záležitosťou. Som z Modry, narodila som sa a žijem tu, táto škola bola pre mňa vždy vysokou métou a výzvou. Miesto som teda s radosťou prijala a rok som ešte chodila na vysokú školu a súčasne aj učila. Celý svoj profesijný život som strávila iba v tejto škole, takže na dôchodkovom úrade budú mať zo mňa určite radosť, lebo som nikdy nezmenila svoje zamestnanie a pôsobisko.

Na formovanie každej osobnosti dozaista vplýva zážitkový svet detstva. Čo z obdobia úsvitu svojho životného príbehu pokladáte za najdôležitejšie?

V prvom rade ma formovali moji rodičia – najmä otec, ktorý chcel byť pôvodne učiteľom, ale jeho kroky napokon smerovali do bankovníctva a stal sa riaditeľom okresnej pobočky Slovenskej sporiteľne. Mimoriadne na mňa vplývali moje panie učiteľky na základnej škole. Najmä by som chcela spomenúť pani Máriu Kubíkovú, ktorá mi dala veľmi kvalitné základy zo slovenského jazyka. To bolo aj dôvodom, že som sa neskôr rozhodla študovať spolu s ruštinou slovenčinu. Musím povedať, že to, čo ma naučila na základnej škole v oblasti gramatiky, mi v podstate stačilo aj na vysokej škole. Bola nielen výbornou slovenčinárkou, ale aj majsterkou pedagogického remesla. Dokázala nás všetkých úžasne formovať. Takmer všetci žiaci našej triedy neskôr skončili vysokoškolské štúdium – to hovorí za všetko. Sú medzi nami lekári, inžinieri, učitelia...

V čom bolo tajomstvo jej úspechu?

Ťažko to presne popísať – bola predovšetkým charizmatickým pedagógom. Vedela poradiť, dokázala povzbudiť. Niekedy chcela od nás aj dril, dokonca sme sa jej až báli, vedela byť naozaj prísna. Na druhej strane, keď videla, že niekomu niečo nejde, bola ochotná si s ním sadnúť, porozprávať sa, poradiť, ak bolo treba aj vysvetliť, doplniť učivo. Svojich žiakov dokázala stále posúvať dopredu. V našej triede hádam nebolo žiaka, ktorý by dobre neovládal gramatiku, ktorý by robil veľké pravopisné chyby. Nedá sa to presne ani popísať – jej osobné čaro sa na nás jednoducho podpísalo. Takmer všetci žiaci našej triedy sme spolu pokračovali aj na vtedajšej strednej všeobecnovzdelávacej škole. Ako kolektív sme fakticky zostali spolu aj na strednej škole.

> „Ak sme sa niekedy pýtali žiakov, aké mali prázdniny, koľkokrát si počas nich sadli s rodičmi a porozprávali sa, stalo sa, že mnohí povedali – ani raz. A prázdniny sú predsa na to, aby bolo dieťa bližšie k rodičom. A to aj v prípade, že rodič nemá dovolenku. Možnosti na to sú aspoň pri nedeľnom obede či večeri. Voľakedy to bolo bežné, ale dnes už v niektorých rodinách ani spoločné stolovanie nejestvuje. Každý sa naje vtedy, keď príde, aj v sobotu a nedeľu.“

Keď sa dnes hovorí o úspešných školských systémoch, odborníci všade hovoria, že kľúčovou osobou kvality vzdelávania je učiteľ. V akom stave je naše súčasné slovenské učiteľstvo?

Vieme, že nie vo veľmi priaznivom. Po roku 1989 sa deklamovalo, že ubudne administratívy a učiteľ sa bude sústreďovať na svoj pedagogický výkon. Dnes je situácia taká, že učiteľ sa musí venovať najmä administratíve, a to mu uberá z času, v ktorom by sa mal plne sústrediť na prípravu, na prácu so svojimi žiakmi. Zdá sa, akoby sa žiak dostával do úzadia a prvoradé boli tabuľky, výkazy a štatistiky. Napríklad katalógy boli v minulosti oveľa jednoduchšie, racionálnejšie.

Od septembra sme začali pracovať podľa nového školského vzdelávacieho programu a učitelia museli robiť nové osnovy. Voľakedy to bolo úlohou a výsadou ministerstva či iných inštitúcií. Teraz to robia učitelia, ktorí neboli na to pripravovaní, a pripomínam, že bez náležitej finančnej odmeny.

Roku 2008, keď sa robili prvé školské vzdelávacie programy, sme sa ocitli na neznámom území, nikto nevedel, čo má robiť, ako to má robiť, ale osnovy sme museli pripraviť. Teraz sme ich prerábali. Nuž a učitelia sa musia sústrediť na tieto činnosti, musia to robiť zodpovedne – dodržať metodiku, formu, samozrejme, obsah, všetky náležitosti. Pri tomto všetkom im zvyčajne nezostáva dostatok času a možno ani síl na to, aby sa mohli naozaj plne sústrediť na prácu so svojimi žiakmi. Je to veľmi zložité. A to už nespomínam finančné ohodnotenie práce dnešného učiteľa, lebo tento problém je všeobecne známy.

Niektorí odborníci a analytici však hovoria, že veľa administratívy majú učitelia aj inde vo svete, a pritom dosahujú kvalitné výsledky. Aj na Slovensku sú učitelia, ktorí hovoria, že problémom u nás je skôr to, že nám začali chýbať skutočné pedagogické osobnosti. Také, ktoré si povedia, že chcú byť dobrými učiteľmi, a budú nimi aj napriek administratívnej záťaži či iným povinnostiam. Máme v našich školách skutočné pedagogické osobnosti?

Význam skutočných osobností je nezastupiteľný. Sú to presne tí, ktorí si povedia, že budú dobrými učiteľmi aj napriek všetkým problémom, a maximálne sa sústreďujú na prácu so žiakmi. Takýchto učiteľov máme aj v našej škole – nielenže dobre učia, ale aj píšu učebnice, vzdelávajú sa, pracujú na sebe a žiaci pod ich vedením dosahujú naozaj kvalitné výsledky. Musím však povedať, že sú to predovšetkým tí učitelia, ktorí už majú niečo za sebou. Ktorí si vedia vybrať z množstva sprostredkovávaných poznatkov, čo je naozaj potrebné a dôležité a čo nie.

Ako sa vám riadi vaša škola? Chceli ste byť niekedy riaditeľkou?

Pôvodne som chcela vždy iba učiť, a musím priznať, že mi to teraz aj chýba. Priamej vyučovacej povinnosti mám málo a už to cítim. Chýba mi priamy kontakt so žiakmi na hodine. Myslím, že som sa vedela s nimi vždy dobre porozprávať, že si s nimi rozumiem. Vždy ma teší, keď sa niektorý z mojich absolventov ozve, napíše, príde na návštevu.

(pokračovanie rozhovoru na strane 10)

Rozhovor s osobnosťou

JARMILA BACHANOVÁ

Dnešné deti nie sú zlé – sú len také...

(dokončenie rozhovoru zo strany 9)

Jednoducho sa to tak však vyvinulo. Ako Modranke sa mi zdalo, že by som mohla našu školu trochu posunúť, opraviť. Neviem, či sa mi to podarilo, ale dala som do toho všetky svoje sily. Jedno však dnes viem, že byť vo funkcii je iné, ako si to človek predstavoval. Na post riaditeľky som prichádzala s inými predstavami, cieľmi a ideálmi, ale realita je iná. Na druhej strane problémy nás posilňujú a posúvajú ďalej.

Čo je na riaditeľskej práci najťažšie, čo vás najviac zaťažuje a spôsobuje najväčšie problémy?

Zrejme práve administratívne práce, tabuľky, výkazy a ich nekonečné vyplňovanie. Niekedy máme pocit, že už ani nevieme, komu to máme všetko posielať. A tak to pre istotu posielame na všetky relevantné inštitúcie. V lete sme tvorili už spomínaný nový školský vzdelávací program, takže som napríklad nemala takmer žiadnu dovolenku. Za jeden školský rok sme ho museli dať do takého stavu, aby sa od septembra dalo podľa neho pracovať. Bolo to pre nás všetkých náročné obdobie.

Prvé reformné ročníky už opustili naše školy. Ako vnímate toto obdobie?

Prvé reformné ročníky už skutočne skončili. Zistili sme, že náš školský vzdelávací program nie je potrebné nejako zásadne meniť. Bolo ho treba prispôsobiť zmenám, ktoré vyplynuli z nového štátneho vzdelávacieho programu. Naši učitelia boli zapojení do tvorby štátneho vzdelávacieho programu pre všetky študijné odbory skupiny 76 učiteľstvo, pretože pracujem v odbornej komisii pri Štátnom inštitúte odborného vzdelávania, kde sa tento program tvoril. Po novom sa niektoré hodiny rozdelili, posilnila sa matematika, ktorá sa dostala do všetkých ročníkov. My sme ju pôvodne vyučovali v prvom až treťom ročníku. Výhodou nového štátneho vzdelávacieho programu je, že môžeme použiť disponibilné hodiny podľa našich potrieb, ich počet už nie je prísne rozdelený na všeobecnovzdelávacie a odborné predmety. Posilnili sme jazyky, najmä v prvom ročníku štúdia, aby sme vyrovnali rôzne úrovne vedomostí , s ktorými žiaci prichádzajú zo základných škôl. Disponibilné hodiny sme využili aj na druhý cudzí jazyk, ktorý odborná škola už nemusí mať povinne. Vo štvrtom ročníku sme pred maturitou posilnili maturitné predmety a vytvorili aj nové predmety.

Ktorý z nových predmetov je pre žiakov najväčším prínosom?

Prax ukázala, že naši absolventi si neraz zakladajú súkromné materské školy, absolventi odboru animátor voľného času svoje vlastné cestovné kancelárie a majú už vlastné podnikateľské aktivity, preto sme sa rozhodli zaviesť pre nich predmet podnikanie a projektovanie v odbore. V jeho rámci dostanú základy, ako si založiť živnosť, firmu, akú legislatívu by mali ovládať, ako narábať s finančnými prostriedkami, učíme ich o rozpočte, daniach, práci so ziskom, investovaní. V praktickej maturitnej skúške v študijnom odbore animátor voľného času sa v maturitných témach vyskytujú témy zamerané na animátorskú činnosť či podnikateľskú aktivitu, ktoré prezentujú pred maturitnou komisiou. Tam musia preukázať svoje vedomosti, schopnosti, ako získať finančné zdroje, ako by dokázali s nimi pracovať, aká legislatíva ich čaká, kam treba ísť, čo všetko vybaviť, atď.

Má tento nový predmet medzi žiakmi priaznivú odozvu?

Naši absolventi si ho pochvaľujú, pomáha im v reálnej praxi. Samozrejme, nie všetci si zakladajú vlastné firmy. Mávame stretnutia so zamestnávateľmi, ktorí hľadajú zamestnancov do detských táborov, cestovných kancelárií, na animačné aktivity pre rôzne inštitúcie, mnohí robia delegátov cestovných kancelárií v zahraničí.

Zastavme sa pri animátorskej profesii. Vo verejnosti sa možno stretnúť s jej určitým podceňovaním. Stretávate sa s tým aj vy?

Áno, aj my sme zaregistrovali tento moment. Negatívna reklama spôsobila, že v tomto roku bol o tento odbor nižší záujem ako obvykle. Stretli sme sa už aj s vyjadreniami typu, že animátora môže robiť hocikto. Na to stačí aj obyčajný kurz. Ak by to platilo, mohli by sme povedať, že aj riaditeľa môže robiť hocikto, stačí mu kurz... Myslím, že každá profesia si vyžaduje kvalitnú prípravu. My môžeme dať študentom kvalifikovanú prípravu na prípravu projektov, na animačné činnosti, na kreativitu, čo, myslím, nie je zanedbateľné. Denne nás oslovujú inštitúcie, ktoré potrebujú animátorov.

„Prax ukázala, že naši absolventi si neraz zakladajú súkromné materské školy, absolventi odboru animátor voľného času svoje vlastné cestovné kancelárie a majú už vlastné podnikateľské aktivity, preto sme sa rozhodli zaviesť pre nich predmet podnikanie a projektovanie v odbore. V jeho rámci dostanú základy, ako si založiť živnosť, firmu, akú legislatívu by mali ovládať, ako narábať s finančnými prostriedkami, učíme ich o rozpočte, daniach, práci so ziskom, investovaní.“

Vaša škola má tri kľúčové študijné odbory: učiteľstvo pre materské školy a vychovávateľstvo, animátor voľného času a vychovávateľsko-opatrovateľská činnosť. Aký je počet študentov v nich?

Pred zhruba tromi-štyrmi rokmi to bolo veľmi vyrovnané. Záujem o všetky tri odbory bol približne rovnaký. Následne z nejakého dôvodu počet záujemcov o animátorstvo a vychovávateľsko-opatrovateľskú činnosť poklesol. Možno je to dané aj populačnou krivkou, ale možno aj nedostatočnou informovanosťou žiakov základných škôl výchovnými poradcami v niektorých školách. O učiteľstvo je permanentne vysoký záujem, aj keď aj tu cítiť istú stagnáciu. Vysvetľujeme si to tým, že rodičia dávajú svoje deti najmä do gymnázií, často bez ohľadu na ich študijné výsledky a schopnosti, čím si možno neraz cez svoje deti kompenzujú vlastné nesplnené sny. Niekedy je to aj finančná záležitosť – cestovať a bývať v školskom internáte je pre niektoré rodiny značná záťaž, čo riešia prihlásením svojich detí do najbližších škôl.

Vychovávateľsko-opatrovateľská činnosť je špecifický odbor. Aj keď sa jeho absolventi veľmi úspešne uplatňujú na trhu práce, je dosť ťažké očakávať, že dieťa je už v štrnástich rokoch orientované na prácu s klientmi z domovov sociálnych služieb či so staršími ľuďmi. V katalógu pracovných činností sa však po novom uvádza, že absolvent tohto odboru je kvalifikovaným odborníkom aj na prácu v školskom klube detí. Okrem iného má poznatky zo zdravotníckej oblasti, zo zdravovedy, z opatrovateľskej činnosti, patopsychológie. Je to široko koncipovaný odbor, spája sa v ňom učiteľstvo, lebo žiaci majú aj metodiky, animačné činnosti s deťmi či dospelými, a starostlivosť o chorých ľudí a ľudí, ktorí potrebujú pomoc. Študenti, ktorí sa rozhodnú pre tento odbor, sú zvyčajne úžasní a na praxi si ich nevedia vynachváliť. V tomto odbore študujú aj chlapci, podobne ako aj v odbore učiteľstvo pre materské školy, hoci tu je to skôr výnimka. Pred prijímacími skúškami sa stretávame s tým, že mnohým rodičom nie je jasné, čo je obsahom práce animátora voľného času. Animátor voľného času pracuje s ľuďmi. Jeho úlohou nie je len zabávať, ale aj sprostredkovať mnohé poznatky z oblasti histórie, umenia, zoznamuje svojich klientov s pamiatkami miest a prírodnými zaujímavosťami. Klienti nemusia byť len deti, ale i dospelí ľudia na rôznych zájazdoch, výletoch. Animačné činnosti sa uskutočňujú aj s dospelými v rámci budovania tímu vo firmách a podobne. Manažment cestovného ruchu, s ktorým si tento odbor ľudia často pletú, je skôr o ekonomickej stránke tejto činnosti.

Ktoré „parametre“ uprednostňujú dnešní rodičia pri výbere školy pre svoje dieťa?

V prvom rade hľadajú pre deti odbory, kde sa človek nenarobí a veľa zarobí. Aj preto vznikajú pri niektorých odboroch isté predsudky.

Aká je kvalita k vám prichádzajúcich žiakov?

Samozrejme, prichádzajú k nám rôzni žiaci. Súvisí to aj s populačnou krivkou a inými faktormi. Tí, ktorí vyhovejú prijímacím kritériám – na učiteľský odbor sa robia aj talentové skúšky – sú prijatí. Samozrejme, nie všetci žiaci majú rovnaké študijné návyky a musíme s nimi najmä na začiatku, po ich príchode do našej školy, aktívne pracovať. Od riaditeľov základných škôl máme informácie, že keď žiaci v deviatom ročníku dostanú informáciu o prijatí na strednú školu, často prestanú pracovať. Musím povedať, že tento deficit cítiť.

Aký je pomer chlapcov a dievčat vo vašej škole?

Prevažujú dievčatá, ale máme aj chlapcov. V súčasnosti ich u nás študuje dvanásť. V odbore učiteľstvo sme mali tiež absolventov a dvaja aj pracujú v materskej škole – jeden je v Modre a druhý na strednom Slovensku. Chlapci u nás väčšinou študujú v odbore animátor voľného času.

Materská škola je zrejme jednou z najpodstatnejších inštitúcií v živote každého človeka. Robert Fulghum to dobre zhrnul do názvu svojej slávnej knihy – *Všetko, čo viem, som sa naučil v materskej škole*. Nepreceňuje?

Myslím, že určite nie. Práve v tomto období sa formuje osobnosť dieťaťa i jeho vzťah k dospelým, ktorí sú s ním v kontakte. Ak v materskej škole nemá dieťa šťastie na vľúdnu, milú, chápavú učiteľku, na duši takéhoto dieťaťa nejaké jazvičky zostanú a nesie si ich ďalej. Myslím, že podobne veľká úloha a zodpovednosť je aj na učiteľoch v prvom ročníku základnej školy. Lebo ak sa tam dieťa nenaštartuje na vzdelávaciu cestu správnym spôsobom, nezíska vzťah k učeniu sa, ide to s ním zvyčajne celý život.

Slovenské školstvo má silnú tradíciu a kvalitné predškolské vzdelávanie. V minulosti sa často stávalo, že najmä odborníci zo severských krajín sa k nám chodievali učiť. Zostala predškolská výchova naďalej taká kvalitná ako v minulosti?

Máte pravdu. Pamätám si, že pred tými vyše tridsiatimi rokmi, keď som nastúpila ako začínajúca učiteľka, k nám chodievali aj Švédi a Fíni a boli prekvapení naším systémom a kvalitou. Tým, že sa čosi zmení v spoločnosti, zmení sa aj štruktúra prípravy budúcich učiteľov. Myslím však, že tú vysokú latku sa snažíme držať aj naďalej. V súčasnosti sa mení i školský vzdelávací program pre materské školy a myslím, že dokonca k lepšiemu. Ukazuje sa, že je dôležité, aby sme využili to, čo bolo v predchádzajúcich obdobiach dobré, a skĺbili to s novými potrebami. Každý rok mávame pracovné stretnutia s našimi kooperujúcimi učiteľkami materských škôl, kde riešime aktuálne problémy a hľadáme spoločnú cestu, ako najlepšie naše študentky v tomto odbore pripraviť.

V ostatnom čase je pomerne veľký záujem aj o pomaturitné štúdium učiteľstva, otvárali sme dokonca až tri triedy. Ide o dvojročné štúdium, študentky prichádzajú z rôznych oblastí. Výchova učiteliek u nás je zrejme naozaj dobrá, lebo ak sa naši absolventi dostanú do zahraničia, sú veľmi úspešní. Vystavujeme im dodatok k maturitnému vysvedčeniu, kde sú okrem iného uvedené odborné predmety aj s počtom hodín, ktoré absolvovali počas celého štúdia, a to im otvára uplatnenie aj na zahraničných pracoviskách. Napríklad vo Švédsku máme našu bývalú absolventku, ktorej uznali naše maturitné vysvedčenie a prijali ju do materskej školy, kde je potrebné vysokoškolské vzdelanie, lebo obsah a počet hodín, ktoré u nás absolvovala, zodpovedal počtu hodín a skladbe predmetov na ich vysokej škole. Iná naša absolventka učí na vysokej škole v Nemecku a orientuje sa práve na predprimárne vzdelávanie.

V posledných rokoch sa o mimoriadnom význame predškolských zariadení vyslo-

vuje nielen náš minister školstva Dušan Čaplovič, ale napríklad aj „najsilnejší muž planéty“ Barack Obama, ktorý v pláne rozpočtu USA na rok 2014 prikladá predškolskej príprave detí mimoriadny význam – všetky deti od štyroch rokov veku musia povinne navštevovať kvalitné materské školy. Cítite aj vy v reakciách škôl, že potvrdzujú význam vašej práce?
Myslím, že školy, najmä základné, si uvedomujú význam kvalitnej predškolskej prípravy ako skutočného základu a dobrých vzdelávacích výsledkov dieťaťa počas celého ďalšieho vzdelávania. V praxi sa skutočne potvrdzuje, že čím je predprimárne vzdelávanie kvalitnejšie, tým lepšia je príprava na celoživotnú vzdelávaciu dráhu.

Čo by ste na skvalitnenie vašej práce ešte uvítali?
Pomohlo by nám, keby sa zaviedol štatút cvičnej školy pre potreby strednej školy.

Ak by jestvovali materské školy s týmto štatútom, veľmi by nám to prospelo. Viem, že pri vysokých školách to už takto funguje.

Pre ktorú oblasť Slovenska pripravujete svojich absolventov predovšetkým?
Máme študentov z celého Slovenska, ale, samozrejme, pripravujeme najmä absolventov pre bratislavský región, študentov máme z trnavského regiónu, z okolia Piešťan, Bánoviec nad Bebravou i iných častí Slovenska. Avšak v ostatných rokoch je ich menej, práve pre spomínané ekonomické náklady rodín spojené s cestovaním a ubytovaním detí.

Máte iste prehľad o úspešnosti vašich absolventov na trhu práce...
Myslím, že sa uplatňujú celkom dobre a na trhu práce sa nestratia. Je to podchytené aj štatisticky. Samozrejme, že vždy sa nájde niekto nezamestnaný, ale je treba povedať, že veľká väčšina našich absolventov má snahu ísť nielen do praxe, ale aj na vysokú školu, čo je pozitívne. Vyberajú si zväčša odbory humanitného zamerania, ale sú z nich aj právničky, ba i lekárky, ak v sebe objavia takéto túžby. Dokonca aj študenti študijného odboru animátor voľného času sa rozhodnú ísť študovať učiteľstvo alebo psychológiu. U nás dostanú základy pedagogiky a psychológie, a to ich často zaujme a chytí za srdce. Napríklad z posledných našich maturantov tohto odboru šli štyria či piati študovať na vysokú školu práve psychológiu. Vyberajú si tiež manažment, masmediálnu komunikáciu a iné študijné odbory.

Čo hovoríte na situáciu, že v nedávnej minulosti sa veľmi záznym spôsobom rušili materské školy, predávali budovy, a dnes zrazu viaceré mestá zisťujú, že nemajú dostatok kapacít, že jednoducho nemajú kam umiestniť deti v predškolskom veku?
Pamätám si na toto obdobie veľmi presne. Roku 1991 som mala maturantky, a to bola veľmi silná a dobrá trieda. Vtedy sa na rodičovskom združení hovorilo, že ženy zostanú na materskej do šiesteho-siedmeho roku veku dieťaťa a potom dieťa pôjde priamo do základnej školy. Samozrejme, že sme si hovorili, že bez ekonomického zázemia matky to nie je možné. Žena nemôže zostať doma sedem rokov s jedným dieťaťom, potom napríklad sedem rokov s druhým dieťaťom, stratí sa tak z trhu práce, stratí všetky zručnosti a kompetencie. Celé nám to prišlo nezmyselné. A myslím, že práve vtedy nastal prvý populačný pokles. Potom sa neraz začali predávať za korunu alebo symbolickú sumu budovy materských škôl. Treba pripomenúť, že momentálne sa objavuje obdobná situácia so základnými a strednými školami. Populačné vákuum, ktoré nastalo v minulosti, sa prejavuje v poklese žiakov v týchto školách a sú opäť snahy o rušenie škôl či ich spájanie. Bojím sa, čo sa stane, keď prídu silnejšie populačné ročníky, ktoré sú teraz v materských školách, prípadne v prvých-druhých ročníkoch základných škôl. Ako to potom dokážu v obciach a mestách zvládnuť, keď majú už problémy s neumiestnenými deťmi v materských školách?

Ako to vyzerá so sieťou škôl vášho typu?
Pôvodne bolo na Slovensku sedem škôl, ktoré pripravovali odborníčky na predprimárne vzdelávanie. Kvalitu narúšajú niektoré školy, ktoré zavádzajú odbory štúdia bez náležitej odbornej, materiálnej a personálnej vybavenosti. To rodič zvyčajne nevie a je ochotný dať dieťa aj do takýchto škôl. Našťastie zamestnávatelia už začali rozlišovať absolventov podľa skutočnej kvality. U nás sú síce vyššie nároky na štúdium, ale našu latku kvality držíme a nemienime ju znižovať.

Ako vníma Modra a jej občania vaše pôsobenie v meste? Pestujete nejaké historické tradície, máte väzby na dejiny svojho regiónu či osobnosti, ktoré vo vašej škole v minulosti pôsobili?
Musím povedať, že pani primátorka a vedenie mesta je našej škole, ale aj ostatným stredným školám v Modre nakloné. Aj keď mesto nie je naším zriaďovateľom, podporuje naše aktivity, chce s nami spolupracovať a má záujem na našom raste. Pre stredné školy v Modre za finančnej podpory mesta organizujeme *Poctu Vincentovi Šikulovi*, čo je súťaž v umeleckom prednese, do ktorej sa už prihlasujú aj školy z iných miest. Učiteľ dejepisu Adam Herceg prišiel pred pár rokmi s nápadom udeľovať najlepším študentom školy Cenu Ferdinanda Píseckého. Chceme si tak uctiť prvého česko-slovenského riaditeľa našej školy, ktorý ako prvý zaviedol v našej škole vyučovanie v slovenskom jazyku. Pripomínam, že Ferdinand Písecký bol pred vznikom republiky blízkym spolupracovníkom a pobočníkom Milana Rastislava Štefánika. Oslovili sme aj vnučku Ferdinanda Píseckého Elenu Dugovičovú, ktorá v Modre býva a chodí ocenenie odovzdávať a dokonca naň aj finančne prispieva.

Ako vnímajú študenti takýto druh ocenenia?
Myslím, že je to veľmi pozitívny prvok a berú to veľmi vážne. Je to zaujímavý hnací moment pre ich prácu. Keď sa štvrtáci lúčia pred maturitným týždňom, robíme spoločné zhromaždenie, kde týmto ocenením ohodnotíme najaktívnejšieho študenta školy.

Ktoré z osobností spoločenského a kultúrneho života sa zapísali do dejín vašej školy?
K našim absolventom patrí Ladislav Novomeský, Ján Smrek, akademická maliarka Viera Kraicová, spisovateľ Ľudovít Petrovský, vyučoval tu hudobný skladateľ Tibor Andrašovan, veľa absolventov školy sa zapojilo do protifašistického odboja a mnohí z nich zahynuli. Pamätná tabuľa na priečelí školy pripomína ich mená – A. Felcán, S. Hlubocký, O. Chorvát , F. Dauda, V. Kopečný, F. Lenner, M. Slávik, M. Ševca.

Aké je podľa vás poslanie učiteľa dnes? Je spoločensky cenenou osobnosťou? Ako sa správajú dnešní žiaci k učiteľom?
Je to veľmi zložité, pretože my si svoju prácu, samozrejme, ceníme, podobne ako si cení svoju prácu každý človek. Naša práca je však o to ťažšia, že nie vždy poznáme do detailov rodinné zázemie žiaka, jeho problémy. Musíme byť všetci dobrými psychológmi, aby sme dokázali so žiakom citlivo a zodpovedne i náročne pracovať. So žiakmi musíme veľa komunikovať. Vieme, že rodičia často nemajú na svoje deti čas, málo sa s nimi rozprávajú a im to úžasne chýba. Ja hovorím, že dnešní žiaci vôbec nie sú zlí. My máme naozaj šťastie na výborných žiakov. V ich vzťahu k učiteľom nie sú žiadne problémy, nestretávame sa s arogantným vystupovaním či inými vážnejšími prehreškami.
Samozrejme, sme pripravení aj na to, že keď mladí dozrievajú, svoj názor si povedia niekedy priamejšie či ostrejšie, ale všetko je v rámci noriem slušného správania. Máme skúsenosť, že dokonca aj chlapci sú veľmi úslužní, milí, nikdy sme s nimi nemali žiadne problémy. Azda je to preto, že s nimi komunikujeme. Dnešné deti to veľmi potrebujú. Ak sme sa niekedy pýtali žiakov, aké mali prázdniny, koľkokrát si počas nich sadli s rodičmi a porozprávali sa, stalo sa, že mnohí povedali – ani raz. A prázdniny sú predsa na to, aby bolo dieťa bližšie k rodičom. A to aj v prípade, že rodič nemá dovolenku. Možnosti na to sú aspoň pri nedeľnom obede či večeri. Voľakedy to bolo bežné, ale dnes už v niektorých rodinách ani spoločné stolovanie nejestvuje. Každý sa naje vtedy, keď príde, aj v sobotu a nedeľu.
Rodičia sú zvyčajne veľmi vyťažení, snažia sa čo najlepšie materiálne zabezpečiť rodinu, tým pádom sú nútení pracovať aj cez víkend a na deti nemajú čas. Nemôžeme sa preto čudovať, že dnešné deti sa vo všeobecnosti správajú, ako sa správajú. Niekedy si poviem, že na vine sú rodičia, ale na druhej strane si musíme uvedomiť – tých rodičov sme vychovávali v podstate my. Čo sa teda stalo? Veď keď chodili do školy oni, boli to veľmi slušní, milí ľudia.
Dnešní rodičia sa snažia zabezpečiť najmä finančnú istotu, materiálne zázemie rodiny. Aj v školstve sa často hovorí o peniazoch, ale keby šlo učiteľom iba o ne, v školstve by už dávno nikto nerobil. Tí, ktorí v ňom zostávajú, zostávajú aj pre niečo iné. Priznám sa, že niekedy máme problém niekde v spoločnosti povedať, že sme učitelia. V istých situáciách a istých spoločenských kruhoch je lepšie zamlčať to.

Aká je spolupráca s rodičmi žiakov? Zmenili sa rodičia oproti minulosti?
Keď máme rodičovské združenia, mnohí rodičia na ne ani nechodia. Sú aj takí, s ktorými sa stretneme prvýkrát až na maturitnom večierku. Myslím, že je to predovšetkým preto, že nemajú čas. Sú však aj rodičia, ktorí sú ochotní pomôcť, so školou spolupracujú a výborne si plnia svoje rodičovské povinnosti. Dokonca máme aj rodičov, ktorých deti k nám už nechodia, ale prejavia záujem a opýtajú sa, či niečo nepotrebujeme, a ak treba, pomôžu.
Je zaujímavé sledovať, ako sa správajú rodičia, keď sa predsa len vyskytne nejaký problém a musia prísť do školy riešiť ho. Rodič, ktorý nie je materiálne veľmi silne zabezpečený, sa zvyčajne správa veľmi milo, priateľsky, pristupuje vážne aj k problému, hovorí veľmi otvorene, je ochotný pomáhať a ísť s nami v jednej línii. Ale ak sa stane, že sú to rodičia, ktorí nemajú žiadne finančné problémy, riešia problémy zvyčajne veľmi osobne, akoby sa dotýkali ich vlastného ega, akoby šlo o útok na ich osobu. Nie vždy sú ochotní s nami spolupracovať tak, aby sme situáciu spoločne vyriešili.

Na záver, pani riaditeľka, aké máte želanie pre seba, pre školu, pre učiteľstvo, čo by sa malo zlepšiť?
Čo by sa malo zlepšiť, to si všetci hovoríme. Myslím, že keď sa povie, že učitelia bojujú len o financie, nie je to celkom tak. Samozrejme, aj učiteľ musí z niečoho žiť, musí platiť nájomné, platiť školné svojim deťom a podobne, je teda zrejmé, že tiež potrebuje na život peniaze. Ale nie to je prvoradé. Najmä by sme potrebovali podporu zo strany verejnosti. Potrebujeme cítiť aspoň morálne docenenie našej práce, aby sme vedeli, že spoločnosť si ju váži, že si váži aj učiteľa a jeho úsilie. Médiá hovoria o učiteľoch len vtedy, keď sa niekde v súvislosti so školou stane nejaká nepríjemnosť, keď je tu nejaký škandál, keď sa niečo prihodí. Málokedy sa dostane do médií, že učiteľ popri svojej práci možno nahrádza žiakovi rodiča, nahrádza mu psychológa, možno aj psychiatra.
Želala by som si, aby spoločnosť viac chápala problémy, ktoré sú v škole, a takisto, aby boli žiaci aspoň takí, akí sú teraz. Ja ich mám veľmi rada a myslím si, že ten vzťah je obojstranný. Navzájom sa rešpektujeme a pre nás i pre nich je dôležité, aby vedeli, čo chcú dosiahnuť, kam chcú smerovať a aby mali podporu v rodine. A najmä si želám, aby sa vzťah medzi rodičmi a deťmi dostal na takú úroveň, aby boli obidve strany šťastné. Potom budeme šťastní aj my učitelia.

Za rozhovor ďakuje
Františe ŠÍPKOVSKÝ
Foto Ján SÚKUP

„Rodičia sú zvyčajne veľmi vyťažení, snažia sa čo najlepšie materiálne zabezpečiť rodinu, tým pádom sú nútení pracovať aj cez víkend a na deti nemajú čas. Nemôžeme sa preto čudovať, že dnešné deti sa vo všeobecnosti správajú, ako sa správajú. Niekedy si poviem, že na vine sú rodičia, ale na druhej strane si musíme uvedomiť – tých rodičov sme vychovávali v podstate my.“

„Výchova učiteliek u nás je zrejme naozaj dobrá, lebo ak sa naši absolventi dostanú do zahraničia, sú veľmi úspešní. Našim absolventom vystavujeme dodatok k maturitnému vysvedčeniu, kde sú okrem iného uvedené odborné predmety aj s počtom hodín, ktoré absolvovali počas celého štúdia, a to im otvára uplatnenie aj na zahraničných pracoviskách. Napríklad vo Švédsku máme našu bývalú absolventku, ktorej uznali naše maturitné vysvedčenie a prijali ju do materskej školy, kde je potrebné vysokoškolské vzdelanie, lebo obsah a počet hodín, ktoré u nás absolvovala, zodpovedal počtu hodín a skladbe predmetov na ich vysokej škole. Iná naša absolventka učí na vysokej škole v Nemecku a orientuje sa práve na predprimárne vzdelávanie.“

Poďte pátrať spolu so žiakmi po predkoch

ZA POZNANÍM MINULOSTI

Cieľ projektu

Cieľom projektu je podnietiť záujem mladých ľudí o svoju minulosť, prítomnosť a cez ne i budúcnosť. Prebudiť hrdosť na seba, svojich predkov, svoju rodinu a krajinu, ale i posilniť svoju pozíciu a kultúrnu a jazykovú identitu v spojenej Európskej únii. Sprievodným cieľom je zlepšiť a skvalitniť medziľudské vzťahy v rodinách, predovšetkým medzi deťmi, rodičmi a starými rodičmi, zvýšiť mieru vzájomnej tolerancie, založiť tradíciu budovania vlastných rodinných archívov a kroník, nájdenie súvislostí medzi „veľkou históriou“ a dejinami každého jedného človeka a napokon zistenie čo najviac pravdivých údajov a informácií o histórii vlastnej rodiny, čo a ako ju ovplyvnilo a formovalo. Pre niektorých účastníkov projektu by mohlo byť cieľom aj vydanie vlastných kníh o dejinách svojho rodu ako pamiatky doby, v ktorej žili.

Určenie projektu

Projekt je určený predovšetkým žiakom základných a stredných škôl. Môžu sa však pripojiť mladší i starší, ba i najstarší záujemcovia z radov rodičov, starých i prastarých rodičov, ale aj učiteľov a ostatní záujemcovia.

Obsah projektu

Žiaci budú v rámci projektu dokumentovať dejiny vlastnej rodiny. Budú zhromažďovať informácie a materiály z bližšej, zo staršej i z najstaršej histórie svojich blízkych a predkov. Navštívia matriky, archívy, budú rozprávať s rodičmi, so starými rodičmi a s ďalšími rodinnými príslušníkmi, robiť záznamy z týchto stretnutí. Vytvoria rodokmeň vlastnej rodiny. Budú si zapisovať spomienky na detstvo a mladosť svojho otca a mamy, starého a prastarého otca a mamy, budú hľadať zaujímavé príbehy z ich života a zo života ďalších členov rodiny. Budú pátrať i po tom, ako veľké dejiny ovplyvňovali život ich rodiny a ako členovia rodiny zasahovali do veľkých dejín. Budú pátrať po pravde o vlastnej rodine, okrem iného aj po tom, ako sa vyvíjali mená v ich rodine, z čoho vznikli, ako ich menila a ovplyvňovala história. Budú hľadať slávne osobnosti v rodine, vynálezcov, spisovateľov, nositeľov rôznych ocenení, budú zisťovať, čím a ako sa preslávili, čo mimoriadne urobili pre iných ľudí a pre svoju vlasť. Môžu urobiť a spísať históriu povolaní v rodine, hľadať súvislosť medzi rodinou a obcou, mestom, v ktorých žili, pracovali. Nebude od veci, ak zmapujú zdravotné otázky v rodine, s akými chorobami mali problémy ich predkovia, aký genetický kód si so sebou rodina nesie. Budú zhromažďovať fotografie, pohľadnice, písomnosti, filmy, videofilmy, predmety dennej potreby, umelecké predmety v domácnostiach. Môžu zisťovať, aký najstarší predmet vlastní ich rodina, aké jazyky ovládali ich predkovia, kam najďalej cestovali, kde všade pracovali, aké mali rodiny, erby, znaky, charakteristiky. Budú zisťovať, kde doma a v zahraničí žije ich rodina, akú má adresu, aké má či mala osudy. Môžu vytvárať rodinné archívy, písať rodinné kroniky. Na mapovanie dejín i súčasného života svojich blízkych môžu využiť elektronické médiá a najnovšiu techniku. Pomôžu tak obnoviť pamäť rodín, spísať vlastné rodinné ságy. Študenti môžu v rámci projektu spracovať históriu vlastnej rodiny podľa priloženej osnovy. Môžu sa venovať bodom osnovy alebo si vybrať tie body, ktoré sú schopní spracovať. Prirodzene, čím viac bodov a rozsiahlejšie splnia, tým komplexnejšia bude informácia o vlastnej rodine. Osnova plní úlohu námetov. Ak študenti prídu sami na ďalšie možnosti, čo ešte možno o vlastnej rodine spracovať, možno to iba uvítať.

Odborníci hovoria, že v každom štáte žijú potomkovia niekoľko tisíc rodov. My dodnes presne nepoznáme ich históriu. Historici sa venujú iba tým pár najznámejším, ostatné sú takpovediac nepoznané alebo poznané málo. Dôležité je poznať príbehy zo života a o živote. Dejiny národa, dejiny krajiny sú dejinami miest a obcí. Dejiny miest a obcí sú dejinami jednotlivých ľudí, dejinami rodín. Dejiny jednotlivých ľudí tvoria dejiny svoje i svojej vlasti. Sme ohnivkom historickej reťaze, ktorá ide od minulosti a bude pokračovať v budúcnosti. Je prospešné poznať jej silu a možnosti. Ak chceme poznať svoju budúcnosť, najskôr musíme poznať svoju minulosť. Bez hrdej minulosti niet krásnej budúcnosti. Prostredníctvom projektu by sa mali mladí ľudia prepracovať k rozmýšľaniu o cestách k svojmu úspechu, poznajúc úspechy a cestu k nim vo svojej rodine a krajine.

Forma spracovania prác žiakmi

Žiaci majú pri spracovávaní svojich prác, základov rodinných kroník či písaní elektronickej alebo printovej podoby knihy o dejinách svojej rodiny absolútnu slobodu. Predpísaný nie je ani rozsah prác. Prirodzene, učitelia, organizátori a iste aj rodičia budú mať radosť, ak bude rozsah prác čo najbohatší, ak bude obohatený o fotografie, dokumenty a všetko, čo bude pripomínať, ako sa vyvíjali dejiny konkrétneho rodu. Zvyčajnou formou sú písomné práce obohatené o dokumenty. Budeme však radi, ak sa budú na ukladanie prác používať aj moderné technológie – CD, DVD a podobne. V minulosti mnohí žiaci obohacovali svoje práce aj o audio- či videonahrávky rozprávania, spomienok svojich starých či prastarých rodičov. To len dokumentuje, že možností je veľa. Ak sa nám podarí nájsť vhodného partnera projektu, pokúsime sa pomôcť najlepšiu prácu autorovi vydať aj knižne.
Pri posielaní prác do celoslovenského finále prosíme posielať kópie, aby nedošlo k prípadnej strate či znehodnoteniu dokumentov počas dopravy prác k organizátorom.

Mediálni partneri projektu

- Rodina a škola
- Učiteľské noviny
- Slovenský rozhlas
- Slovenská televízia
- Markíza
- TA 3
- Genealogicko-heraldicky hlas

Organizácia projektu

Autori a organizátori vyhlásili začiatok projektu počas podujatia Fórum pedagogiky – Návraty 2001. V školskom roku 2013/2014 projekt vstupuje do svojho jedenásteho ročníka. Nadväzuje na všetky dobré skúsenosti žiakov a učiteľov z predošlých desiatich ročníkov.
Pri práci na projekte možno využívať knihu *Poznaj svoju minulosť, alebo Pátranie po predkoch*.
Organizátorom zo škôl budú v prípade potreby poskytnuté konzultácie. Projekt a jeho realizácia bude priebežne sledovaný organizátorom podujatia. Priebežné výstupy v podobe výstav, konferencií, seminárov budú robiť aj samotné školy, prípadne múzeá, osvetové a kultúrne zariadenia.
Každá zúčastnená škola navrhne v závere školského roka 2013/2014 na ocenenie najlepšiu prácu s najkvalitnejšie spracovanými dejinami vlastnej rodiny a zašle ju do celoslovenského finále na adresu organizátora: **Rodina a škola, P. O. Box 17, 902 01 Pezinok**. Komisia vyhodnotí najlepšie práce a vyhlási celoslovenského víťaza ročníka. Spolu so žiakom bude ocenený aj pedagóg, ktorý ho pri práci viedol.
Vyhodnotenie sa uskutoční v dvoch kategóriách:

- žiaci základných škôl,
- žiaci ostatných škôl a školských zariadení.

Osobitne budú vyhodnotené práce žiakov zo zahraničia.
Realizácia projektu je podmienená slobodou a vlastnou kreativitou a aktivitou žiakov i učiteľov. Nebudú vydávané žiadne ďalšie striktné pravidlá.
Školy, žiaci a učitelia, ktorí sa zapoja do 11. ročníka, sa musia zaregistrovať, teda zaslať prihlášku, ktorá je prílohou projektu. Do projektu sa môžu zapojiť aj školy, ktoré úlohy v predchádzajúcich ročníkoch ešte neplnili.
Jedinou povinnosťou škôl, ktoré sa zúčastňujú projektu, bude ich prihlásenie sa organizátorom, spolupráca pri medializácii, komunikácia s organizátorom a záverečné nahlásenie počtu zúčastnených žiakov, ich mien a vyhodnotenie najlepšej školskej práce projektu a jej zaslanie organizátorom.
Projekt je odporučený na realizáciu v základných a stredných školách aj Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu SR (Pedagogicko-organizačné pokyny na školský rok 2013/2014).

Vyhodnotenie 11. ročníka projektu

Práce zaslané do ústredného kola vyhodnotí odborná porota, ktorá navrhne na ocenenie najmenej po tri práce za základné školy, tri práce za stredné školy a tri práce zo slovenských škôl v zahraničí. Ocenení budú aj pedagógovia, ktorí viedli žiakov ocenených prác. Organizátori podobne ako po minulé roky podľa svojich možností ocenia aj ďalšie práce a pedagógov.
Hlavným organizátorom projektu je mesačník Rodina a škola, P. O. Box 17, 902 01 Pezinok, tel.: 0904 700 570.
Termín prijímania prihlášok tried a škôl do projektu: **október 2013 – november 2013**, do projektu sa však možno prihlasovať priebežne aj neskôr.
Prihlášky do projektu a najlepšie práce do celoslovenského finále zasielať na adresu: PhDr. Ľubomír Pajtinka, PhD., Rodina a škola, P. O. Box 17, 902 01 Pezinok, resp. e-mailom na elektronickú adresu šéfredaktora Učiteľských novín.

Harmonogram projektu

1. Vyhlásenie 11. ročníka projektu a zverejnenie informácií o projekte
   Termín (T): október 2013 – november 2013
   Zodpovední (Z): mediálni partneri, školské úrady, školy, knižnice

Pátranie v kurze aj v Čechách

Na konci minulého školského roka vtedajší český minister školstva Petr Fiala vyzval žiakov: „Navštívte a natočte spomienky vašich babičiek, deduškov, rodičov, susedov či známych. Trebárs cez letné prázdniny. Zoberte si kameru alebo diktafón, možno bude stačiť aj mobilný telefón, a nechajte ich rozprávať.“ Tak sa rozbehol u našich západných susedov projekt a súťaž *Príbehy 20. storočia*, nad ktorým prevzal minister školstva záštitu. Podporili ho desiatky vzdelávacích a charitatívnych organizácií.
Súťaž sa začala 1. júna a skončí sa 15. októbra 2013. Mediálnym partnerom je aj Česká televízia a Český rozhlas a niektoré denníky. Veľká prázdninová súťaž nesie meno známeho dokumentárneho cyklu, ktorý vysiela rozhlas. Organizátori vyzvali všetkých občanov starších ako 13 rokov, aby počas trvania projektu zdokumentovali príbehy svojich prarodičov, rodičov, susedov, známych či akéhokoľvek iného pamätníka, natočili ich spomienky na video či audio. Po skončení projektu sa pripravuje päť veľkých stretnutí účastníkov projektu v piatich mestách Českej republiky.
V projekte sa hľadá najzaujímavejší príbeh, ale aj najlepšie spísané a zdokumentované rozprávanie. Spomienky by mali byť doplnené fotografiami, denníkmi, archívnymi materiálmi a podobne. Súťaž je rozdelená do troch vekových kategórií: 13 – 15 rokov, 16 – 18 rokov a dospelá verejnosť nad 19 rokov. Posledné správy z Českej republiky hovoria, že počas leta sa do projektu zaregistrovalo takmer 300 ľudí zo všetkých českých krajov a ďalšia tisícka prejavila záujem o projekt e-mailom a cez sociálne siete. Priemerný vek účastníkov je 28 rokov. Najstarší má 84 rokov, najmladší 13. Pre veľký záujem museli organizátori predĺžiť termín uzávierky súťaže na 1. novembra 2013. **(lupa)**

Rámcová osnova projektu (námety)

Úvod

Prečo píšem dejiny svojho rodu *(čo je to rodina, čo pre mňa znamená, jej funkcia, miesto v spoločnosti, vplyv rodinného prostredia na môj vývoj)*

I. kapitola: Ja a moji najbližší

1. Kto som (literárne spracovaný životopis a fotografie či elektronické záznamy).
2. Kto sú moji najbližší (životopisy mamy, otca, súrodencov, starých rodičov, prastarých rodičov, iných blízkych ľudí, fotografie).
3. Najvýznamnejšie osobnosti v našej rodine (osudy týchto ľudí).
4. Akými cestami vzdelania a praxe museli prejsť moji rodičia, starí či prastarí rodičia? Kde a čo študovali? Ako sa im darilo?
5. Ako žili, pracovali, ale aj oddychovali, športovali a relaxovali moji rodičia, starí rodičia?
6. Povolania v našej rodine (opis povolaní, ktoré členovia rodiny vykonávali či vykonávajú, najvýznamnejšie úspechy, ocenenia).
7. Záujmy členov rodiny, v ktorých vynikli (práca v hudobných telesách, divadlo, písanie, záhradkárstvo, atď.).
8. Povesti v našej rodine.
9. Aké zvyky pestovali a pestujú členovia našej rodiny.
10. Vyznamenania v našej rodine (kto a za čo bol v rodine ocenený, akým spôsobom, kde a o kom písala tlač, hovorilo sa v rozhlase, televízii).
11. Rodokmeň mojej rodiny.

II. kapitola: Svet, kde žijem

12. Kde žijem (opis dediny, mesta, kraja, jeho zvláštnosti, fotografie, kresby, história)? Kedy vaša rodina prišla na miesto dnešného sídla, koľko ľudí s rovnakým priezviskom, ako je vaše, žije vo vašom sídle? Zistite, kde všade žijú ľudia s rovnakým priezviskom, ako máte vy.

III. kapitola: My a dejiny

13. Príbehy zo života našej rodiny (príbehy a príhody zo života členov rodiny, spomienky členov rodiny, zvyky v rodine, magnetofónové nahrávky žijúcich členov rodiny, videonahrávky, filmy o členoch rodiny).
14. Aké významné osobnosti žili v čase, keď žili tvoji starí, prastarí, praprastarí rodičia (skús vymyslieť a napísať rozhovor niektorého z tvojich predkov s významným vedcom, vynálezcom, spisovateľom alebo politikom, s ktorým súčasne žil)?
15. Nájdi v tlači a iných zdrojoch, čo sa stalo vo vašej obci, meste, na Slovensku a vo svete v deň (týždeň), keď si sa narodil ty, tvoji rodičia či starí rodičia.
16. Naša rodina vo svete (kde všade sú členovia našej rodiny, čo robia, ich adresy, fotografie).
17. Cestovatelia v rodine (kde všade boli členovia rodiny, čo zaujímavé tam robili, zažili, zaujímavé príbehy).
18. Akými prostriedkami cestovali členovia našej rodiny v minulosti na mieste, kde bývali, do práce, do celého sveta?

IV. kapitola: Pamäť našej rodiny

19. Rodinný archív (zdokumentovať fotografie v rodine, popísať, kto je na nich, kedy a kde vznikli – zaujímavé súvislosti, zdokumentovať zaujímavé písomnosti od členov rodiny – denníky, osobnú korešpondenciu, vlastnú tvorbu, rôzne druhy písomností, rodné listy a pod.).
20. Hroby členov rodiny – zdokumentovať, kde sú pochovaní predkovia, fotografie hrobov, čo je napísané na náhrobných kameňoch, ako odišli zo sveta...
21. Aké mená a priezviská sa vyskytli v našej rodine? Ako vzniklo naše priezvisko (vývin priezviska v minulosti, poznačenie mena historickými udalosťami, aký pôvod má)?
22. Ktorý z predmetov v našej domácnosti je najstarší? (zbierka starých predmetov po predkoch – hrnčeky, vázy, hodinky, atď.). Prvá historická zmienka o predkoch.
23. Ako bývali moji predkovia? Čo tvorilo súčasť ich bytu (domu)? Ako si predstavujem svoje bývanie v budúcnosti?
24. Umelecké predmety v našej rodine (odporúčame zverejňovať iba údaje a informácie, ktoré sú na to vhodné z hľadiska bezpečnosti).
25. Piesne a zvyky v našej rodine, tradície (čo sa u nás varí na sviatky, aké sú zvyky, čo a ako robíme).
26. Rozprávky a povesti, ktoré mi rozprávali moji rodičia, starí rodičia alebo iní blízki. Čo a kto mal či má najsilnejší vplyv na môj život?
27. Zbierky v našej rodine (známok, autogramov, mincí, atď.). Kto zbierku založil? Zaujímavosti a príbehy o jej vytváraní.
28. Knihy v našej rodine (akú najstaršiu knihu má naša rodina vo svojej knižnici, od ktorých autorov máme doma knihy).
29. Mala naša rodina v minulosti vlastný erb? Ak nie, ako si predstavujem erb či hymnu svojej rodiny (nákres, skladba, slová)?

V. kapitola: Svet mojej budúcnosti

30. Kto je pre mňa vzorom v živote? Prečo si ho vážim, prečo sa mi páči? V čom by som sa chcel/-a naňho podobať?
31. Ako si predstavujem svoju budúcnosť? Ako si predstavujem budúcnosť svojej rodiny? Čím by som chcel byť, čo by som chcel dokázať, čo som ochotný pre to urobiť?

Záver

Čo mi dala práca na dejinách mojej rodiny?

Námety na ďalšie aktivity

- Urobte doma, v škole kútik starých rodičov (vystavte ich fotografie, pamiatky na nich, hodinky starého otca, obľúbené knihy, atď.).
- Usporiadajte v škole výstavu, napr. na tému *Peniaze, ktorými platili naši rodičia, starí rodičia, prastarí rodičia*, atď.
- Usporiadajte *Večierok starých rodičov* (účastníci prídu oblečení tak, ako chodili oblečení v mladosti ich starí rodičia, bude sa hrať hudba starých mám, podávať dobové občerstvenie).
- Usporiadajte vychádzku *Po chodníčkoch starých otcov*.
- Usporiadajte vychádzku *Kam chodili na rande starí rodičia*.
- Usporiadajte popoludnie hier starých rodičov (hrajte sa hry, ktoré sa hrávali vaši starí rodičia).
- Usporiadajte v škole súťaže v starých športoch vašich prarodičov.
- Vyzdobte svoju triedu vecami, ktoré patrili k životu v polovici minulého storočia.
- Usporiadajte výstavu rodinných fotografií z minulého storočia.
- Usporiadajte popoludnie so starými rodičmi (stretnutie s pár starými rodičmi, ktorí budú rozprávať o svete pred 50 – 60 rokmi).
- Zozbierajte v triede príbehy zo života prastarých materí a otcov.
- Napíšte román, divadelnú hru o živote svojej rodiny v minulosti či súčasnosti.
- Napíšte poviedku zo života rodiny či niektorého svojho predka.
- Skomponujte hudobnú skladbu na námet niektorej rodinnej udalosti.
- Napíšte literárnu predlohu na film, natočte film, videofilm o zaujímavej udalosti zo života vašej rodiny.
- Nafoťte svojich rodičov, starých rodičov či iných blízkych v určitých časových intervaloch a sledujte, ako sa človek dokáže rokmi meniť.
- Urobte digitálne nahrávky rozprávania svojich blízkych, vytvorte si domáci archív takýchto nahrávok.

Najčastejšie priezviská v Európe. Na Slovensku patrí k najväčším rodom a k najčastejším priezviskám Horvát či Horvátová – ich nositeľom je viac ako 30-tisíc ľudí. Nasleduje Kováč, Varga, Tóth, Nagy, Baláž, Szabo, Molnár, Balog a prvú desiatku najčastejšie používaných priezvisk na Slovensku uzatvára Lukáč.

2. Prihlasovanie tried a škôl do projektu
   T: október 2013 – november 2013 (priebežne sa možno prihlasovať i neskôr)
   Z: riaditelia škôl a školských zariadení, poverení učitelia
3. Práca žiakov na projekte
   T: október 2013 – máj 2014
   Z: riaditelia škôl a školských zariadení, poverení učitelia
4. Priebežné vyhodnotenie projektu v školách a zaslanie najlepšej práce (prác) do celoslovenského finále
   T: koniec mája 2014
   Z: realizátori projektu
5. Záverečné vyhodnotenie projektu a ocenenie najlepších a ďalších vylosovaných žiakov a učiteľov
   T: jún 2014
   Z: realizátori projektu
6. Priebežné informovanie o zaujímavých výsledkoch
   T: priebežne
   Z: mediálni partneri

Registračný list účastníka projektu

Poznaj vlastnú minulosť

Škola (adresa): .....

..... Trieda: .....

Kontaktná adresa na pedagóga:

Meno: ..... Priezvisko: .....

Adresa: .....

.....

Telefón: .....

E-mail: .....

Zoznam žiakov zapojených do projektu:

....

....

....

(V prípade väčšieho počtu zapojených žiakov v rámci jednej školy pokračovať na osobitnom papieri.)

Podpis pedagóga: ..... **Dátum:** .....

Registračný list možno zaslať aj e-mailom na adresu šéfredaktora Učiteľských novín (je v tiráži UN na strane 2).

PRIDAJ SA!

Pátranie po predkoch pokračuje...

Množstvo listov, e-mailov s požiadavkou pokračovať v projekte *Poznaj svoju minulosť, alebo Pátranie po predkoch* podnietilo organizátorov projektu, aby pripravili po dvojročnej pauze pokračovanie tohto veľmi úspešného projektu. Má za sebou desať ročníkov, do ktorých sa doteraz zapojilo viac ako 30-tisíc žiakov zo Slovenska, z Maďarska, Rumunska, zo Srbska, z Česka a Rakúska.

Rodina a škola s mediálnou podporou Učiteľských novín a ďalších partnerov vyhlasuje 11. ročník *Pátrania po predkoch* s podtitulom: *Napíš dejiny svojej rodiny*.

Jedenásty ročník bude mať inovovanú podobu – úlohou žiakov základných a stredných škôl bude pripraviť počas školského roka súpis informácií podľa stanovených okruhov do ucelenej podoby **elektronickej alebo printovej knihy o svojom rode**. Žiaci na úrovni svojho veku a možností zostavia ucelený literárny a umelecký útvar, ktorý bude zobrazovať dejiny ich rodu. Inšpiráciou na vyhlásenie takejto verzie projektu sú poznatky o tom, že v Anglicku je najväčšou vydávanou knižnou edíciou séria zostavená práve z kníh o dejinách jednotlivých rodov. Je celkom dobre možné, že deťmi spracované základy sa stanú podkladom na rodinné dopracovanie svojich dejín do trvalejšej knižnej či elektronickej podoby aj u nás.

Identita a silné historické povedomie je základom mravného i celkového hodnotového sveta jedinca i spoločnosti. Sme presvedčení, že naša redakcia môže aj touto formou pomôcť k formovaniu slovenskej spoločnosti a rodiny zvlášť.

Na českých stránkach o pátraní po predkoch som v diskusnom fóre našiel jediný slovenský príspevok (duchaplný!) od Laca: „Ešte mi povedzte, koho zaujímajú také kraviny ako rodokmeň...“ V ďalšom príspevku mu slušne odpovedal český pisateľ: „Každý ‚trotl‘ pozná rodokmeň svojho psa, ale svojho pradedka neraz nepozná... Len nevzdelancov nezaujíma, kto sú a odkiaľ pochádzajú, kto boli ich predkovia.“ Priznám sa, zahanbil som sa za „rodáka“, ale možno iba vyrástol v nesprávnom prostredí, v zajatí hlúpych televíznych programov či ľudí a nemal mu kto vysvetliť význam dejinných súvislostí. Aj preto dávame spolu s učiteľmi a rodičmi šancu žiakom objaviť krásu i zákutia a neskutočne zaujímavé veci o svojich koreňoch. Lebo len z nich vyrastá naša sila a múdry i zodpovedný svet.

Projekt potrvá od októbra 2013 do mája 2014. Záštitu nad ním prijal minister školstva, vedy, výskumu a športu SR Dušan Čaplovič. Výrazne ho podporujú viaceré významné osobnosti a odborné autority na čele s prof. PhDr. Matúšom Kučerom, DrSc.

Najlepšie práce budú organizátori očakávať v celoslovenskom finále v máji 2014 a tie, ktoré najviac oslovia odborné poroty, budú opäť ocenené. Ak sa nám podarí nájsť sponzora, najlepšiu prácu pomôžeme víťazovi vydať aj knižne.

Dvojstranu pripravil
Ľubomír PAJTINKA
Ilustračné foto archív

Dejepisná olympiáda zavŕšila prvú „päťročnicu“

Z NADŠENIA SA RODÍ TRADÍCIA

Prvý májový víkend sa v Bratislave uskutočnil okrúhly 5. ročník Dejepisnej olympiády, ktorá patrí medzi najmladšie predmetové súťaže na Slovensku. Aj za toto krátke obdobie si však už našla svoje miesto, čo dosvedčuje záujem žiakov. V tomto roku súťažilo v štyroch kategóriách spolu 36 žiakov základných a stredných škôl.

V priestoroch IUVENTY na Karloveskej ceste sa zišli tí najlepší žiaci, ktorým dejepis a história všeobecne prirástli k srdcu. Spolu s nimi tam boli aj ich učitelia a členovia hodnotiacich komisií i Slovenskej komisie Dejepisnej olympiády. Keďže išlo o prvé okrúhle výročie tejto súťaže, pristúpili k akcii organizátori o čosi slávnostnejšie ako v minulých rokoch. Súčasťou otvorenia slovenského kola tak bol aj kultúrny program, o ktorý sa postarali žiaci Základnej umeleckej školy Jána Albrechta v Bratislave.

Veľké výzvy histórie

Predsedníčka Slovenskej komisie Dejepisnej olympiády Ľubica Kázmerová z Historického ústavu Slovenskej akadémie vied (SAV) vo svojom úvodnom slove v stručnosti pripomenula históriu Dejepisnej olympiády od roku 2008 a taktiež prečítala účastníkom pozdravný list ministra školstva, vedy, výskumu a športu SR Dušana Čaploviča, ktorý nad celoštátnym kolom olympiády prevzal záštitu. *„Som rád, že po dlhých rokoch sa na Slovensku podarilo vytvoriť tradíciu Dejepisnej olympiády, a to nielen preto, že mi je táto oblasť veľmi blízka, ale najmä z toho dôvodu, že žiakom, ktorí majú radi históriu, bol poskytnutý väčší priestor na realizáciu. Veľmi si vážim, že aj takouto formou podporujete ďalšiu generáciu historikov, pred ktorou je stále mnoho výziev,“* napísal okrem iného minister D. Čaplovič.

Po slávnostnom otvorení už na žiakov čakali náročnejšie úlohy, testy a stredoškolákov aj prezentácie a obhajoby vlastných prác, ktoré sa konali v priestoroch Inštitútu pre verejnú správu v bratislavskej Dúbravke. Po ich ukončení mali najväčšiu radosť víťazi jednotlivých kategórií, ktorými sa stali Matúš Kaščák (kategória A, Gymnázium sv. Františka Assiského Levoča), Ondrej Spišák (kategória B, Gymnázium, Šrobárova 1, Košice), Paulína Podskubová (kategória C, ZŠ, Dlhé Hony 1, Trenčín) a Filip Murčinko (kategória D, Gymnázium, Konštantínova 2, Prešov).

Čo bolo na počiatku

Myšlienka vytvoriť na Slovensku olympiádu z dejepisu vznikla na pôde vtedajšieho Krajského školského úradu (KŠÚ) v Trnave roku 2007. Z iniciatívy prednostky úradu Ivany Kľčovej bol vytvorený pracovný kolektív, ktorý pripravil nultý ročník Dejepisnej olympiády. Ten sa uskutočnil v rámci Trnavského kraja a bol určený pre žiakov 9. ročníka základných škôl. Obvodné kolá a krajské finále sa uskutočnili roku 2008 a do novej súťaže sa zapojilo 43 žiakov zo 41 škôl. Krajské kolo sa konalo na pôde KŠÚ v Trnave, pričom ako hosť sa ho zúčastnil aj známy historik a spisovateľ Pavel Dvořák.

Vzhľadom na pozitívne ohlasy na olympiádu sa organizátori rozhodli požiadať o jej oficiálnu registráciu na celoštátnej úrovni. Ministerstvo školstva túto snahu podporilo a zaradilo Dejepisnú olympiádu medzi ostatné predmetové olympiády, ktoré zastrešuje IUVENTA. Odborným garantom súťaže sa stal Historický ústav SAV a prvou predsedníčkou Slovenskej komisie Dejepisnej olympiády jeho zástupkyňa Ľubica Kázmerová.

Oficiálny prvý ročník Dejepisnej olympiády sa uskutočnil v školskom roku 2008/2009 a celoslovenské kolo sa konalo v Martine s podporou tamojšieho Múzea Andreja Kmeťa. Svoje sily si tam zmeralo 59 žiakov

Rytieri Dračieho rádu, alebo História bližšie k deťom a mládeži

TAJOMSTVÁ ORAVSKÉHO HRADU

Tradíciou Centra voľného času pri Strednej odbornej škole (SOŠ) technickej v Námestove je každoročne priviesť štvrtákov k oprášeniu si svojich zážitkov z detstva a taktiež trošku z histórie našej krásnej Oravy. V piatok 20. septembra navštívili žiaci školy Oravský hrad, kde sa zúčastnili podujatia s jasným zámerom i názvom – *História bližšie k deťom a mládeži*. Témou celej akcie bolo stať sa rytiermi Dračieho rádu. Zaspomínali si na časy, keď boli deťmi a na hrad chodievali s rodičmi, pričom mali možnosť opäť sa ponoriť do detstva a stať sa rytiermi.

Počiatky histórie Oravského hradu siahajú až do 13. storočia. Je unikátny tým, že bol vybudovaný zhora nadol. Najvyššie časti sú aj najstaršie a lákajú návštevníkov predovšetkým svojou netradičnou polohou. Stoja na hradnom brale a vypínajú sa do výšky až 112 metrov nad úrovňou rieky Oravy. Žiaci si prezreli obranné časti hradu, tri paláce a v neposlednom rade aj múzeum, ktoré je integrálnou časťou hradu.

Rytierstvo bol veru kumšt...

Klasický historický výklad bol obohatený o päť stanovíšť, ktoré postupne odkrývali tajomstvá rytierov (1. *Od panoša k rytierovi*, 2. *Zbraň a zbroj*, 3. *Heraldika*, 4. *Rytierska etiketa*, 5. *Pasovanie*). Hneď v úvode sa žiaci dozvedeli, čo všetko musí zvládnuť panoš, aby mohol vstúpiť do Dračieho rádu. Jednou z najdôležitejších častí výcviku bola zbraň a zbroj rytiera, ktorú si mohli adepti na rytierstvo, naši žiaci, vyskúšať na vlastnej koži. V každej bitke je potrebné rozpoznať priateľa od nepriateľa, a preto ďalšou časťou výcviku bola heraldika.

Ako sme sa dozvedeli, rytierstvo, to nie sú len mocní bojovníci, zbrane a bitky, to sú aj pravidlá a spôsoby správania sa. Každý rytier sa musí riadiť rytierskym kódexom, hrať na hudobnom nástroji, vedieť sa správať pri stole, dvoriť sa dáme a spoznávať svoju históriu cez staré príbehy a legendy.

Pasovanie kráľom Žigmundom

Žiaci dostali za úlohu určiť panovníka z príbehu, ktorý počuli, čo aj zvládli, a tým sa dostali tesne pred cieľ svojej cesty. Tu ich kráľ Žigmund po zodpovedaní troch otázok prijal do kráľovskej spoločnosti a pasoval za rytierov rádu Draka. Za usilovnosť a trpezlivosť pri práci so žiakmi sa dostalo pocty aj

Po stopách starých Rimanov

ŽIACI ZA POZNANÍM

Táto stáročiami potvrdená múdrosť o tom, že história je učiteľkou života, nás viedla k zorganizovaniu tematického zájazdu pre žiakov 5. a 6. ročníka Základnej školy na Nevädzovej ul. v Bratislave do mesta cisárov Carnunta v Dolnom Rakúsku.

„Historia magistra vitae.“

Cicero

Múzeum pod holým nebom Petronell-Carnuntum sme 25. septembra navštívili s cieľom poznať majstrovské diela dobovej architektúry Rimanov, vychádzajúce z archeologických nálezov a patriace medzi svetové rarity. Mohli sme obdivovať zariadenie príbytku obchodníka s látkami Lucia Maticeiusa Clementa, rímsky verejný kúpeľ a v neposlednom rade nás očaril mestský palác, ktorý bol vizitkou životného štýlu vyššej vrstvy Carnunta.

Všetky budovy mali podlahové kúrenie, zabezpečujúce v chladnom období príjemnú pohodu. Tieto staviteľské skvos-

základných a stredných škôl v štyroch kategóriách. Celoštátne kolá sa v nasledujúcich rokoch uskutočnili v Hodruši-Hámroch, Trenčianskych Tepliciach a dva razy v Bratislave.

Trocha štatistiky a faktov

- Najúspešnejším krajom je Prešovský kraj, z ktorého škôl vzišlo 5 víťazov celoslovenského kola (3-krát v kategórii A, raz v kategóriách C a D). Nasleduje Košický a Žilinský kraj so štyrmi víťazmi.
- Bez víťaza celoslovenského kola ostáva Bratislavský a Nitriansky kraj.
- Najúspešnejšou školou je Gymnázium sv. Františka Assiského Levoča s tromi víťazstvami, dve má na konte Gymnázium na Varšavskej ceste v Žiline a Gymnázium Sobrance.
- Najúspešnejším účastníkom celoslovenských kôl je Matúš Kaščák z levočského Gymnázia sv. Františka Assiského, ktorý v rokoch 2011 až 2013 zvíťazil v A kategórii. Hneď za ním je Rastislav Fiťma z Gymnázia v Sobranciach, ktorý roku 2010 zvíťazil v kategórii D, o rok neskôr vyhral kategóriu C a roku 2012 skončil v kategórii A na druhom mieste.
- Najmenšou školou, z ktorej vzišiel víťaz celoslovenského kola, bola Základná škola vo Veľkej Čalomiji (kategória D, 2010/2011) so 104 žiakmi.

Štefan PODOLINSKÝ, foto autor

zástupkyni riaditeľa školy PaedDr. Eve Verníčkovej a zajedno aj triednej učiteľke IV. B triedy. Z rúk kráľa Žigmunda im bol vydaný dekrét a po slávnostnom akte pasovania boli aj ony prijaté do Dračieho rádu.

Mgr. Júlia ČASOVÁ
Foto autorka

ty nás preniesli do čias, keď Carnuntum patrilo k centrám, v ktorých sa rozhodovalo o svetovej politike: Hadrián, Marcus Aurelius či Septimus Severus – všetci zanechali po sebe trvalé stopy v dejinách tohto mesta cisárov. Na záver prehliadky Carnunta, ktoré sprítomňuje Rimanov dnešku, žiaci vypĺňali pracovný list. Získané poznatky aplikované v praktických úlohách si nielen precvičovali, ale i upevňovali.

Tematický zájazd sme ukončili exkurziou vo výrobni čokolády a cukroviniek v mestečku Kittsee, kde sme sa zoznámili s procesom výroby čokolády a rôznych cukroviniek. Následne sme si ich mohli vychutnať a, samozrejme, si z nich i zakúpiť. Zájazd v Dolnom Rakúsku nás obohatil o nové poznatky, ktoré nám priniesli praktické poznanie a sprístupnenie dávnej histórie kultúrnych dejín Ríma.

PhDr. Dagmar ZLATOŠOVÁ, PhD.
Foto autorka

Škola zlatých golierov

VZDELÁVANIE V ÉRE NEOLIBERALIZMU

Nebýva často, že sa vo svete pedagogickej teórie objaví kniha (*Škola zlatých golierov*. Praha: Sociologické nakladatelství SLON 2012. 208 s. ISBN 978-80-7419-113-8), ktorej autori (Ondrej Kaščák, Branislav Pupala) sa zamýšľajú nad postavením a poslaním pedagogiky v širších ideologických, spoločenských a politicko-kultúrnych súvislostiach. Podobne ojedinelou je kniha B. Kosovej *Filozofické a globálne súvislosti edukácie* (Banská Bystrica: Pedagogická fakulta Univerzity Mateja Bela 2013. 173 s. ISBN 978-80-557-0434-0). B. Kosová si všíma antropologické a ontologické rozmery výchovy, axiologické a etické súvislosti edukácie, jej epistemologické a praxeologické parametre a globálne súvislosti.

Obidve publikácie sú nielen nesporným prínosom pre teóriu pedagogiky, jej miesto a smerovanie v spoločnosti, ale obidve aj znepokojujú a inšpirujú. Znepokojenie vyvolávajú otázky smerujúce k školskej politike, jej realizácii v kontexte uvedených myšlienok. Sú zmeny, reformy, ktoré sa dejú, skutočne tými správnymi krokmi k zlepšeniu nášho školského výchovno-vzdelávacieho systému? Nezabudli sme v prehnane pragmatických prístupoch k edukácii (v koncepciách, praxi, výskume aj pri príprave pedagógov) na dôležitejšie otázky zmyslu, významu a smerovania našej pedagogiky?

Obidve publikácie inšpirujú k tomu, aby si čitateľ utvoril obraz a aj sám nachádzal riešenia, ako z „krízy“ pedagogiky vyjsť so cťou moderných mysliteľov. Nastavujú filozofické otázky našej pedagogiky v konfrontácii so svetovými trendmi. B. Kosová v úvode svojej knihy píše, že *„na Slovensku je bežná situácia, že vedecké i pedagogické pracoviská alebo vedecké tímy v edukačných vedách vďaka miešaniu a neujasnenosti paradigmatických východísk pracujú spolu, a predsa nie spolu, a ich študenti na vlastnej koži zažívajú miešanie rozličných paradigiem bez vysvetlenia a koordinácie“* (s. 5). Autorka považuje *„pedagogiku či andragogiku za vedy o človeku... opiera sa o personalistické východiská – nie však individualistické, ale humanistické“* (s. 6).

Pútavé čítanie pre náročných

Knihu *Škola zlatých golierov* autori rozdelili do 14 kapitol. Nosnými pojmami knihy sú také kategórie, ako neoliberalizmus, guvernmentalita, neoliberálny humanizmus, sociálny a individuálny „manažment“, superdeti so zlatými goliermi. Na pochopenie snáh autorov, ich myšlienok a postojov je dobré pozrieť si aj ich ďalšie štúdie, ktoré konkretizujú ich predstavy o školstve, filozofii pedagogiky, napr. v článku *Neoliberálna pasca súčasnej vzdelávacej politiky a školskej praxe* (Manažment školy, č. 1/2011, s. 14 – 18) alebo v príspevku *Legislatívna klietka kurikulárnej politiky* (Učiteľské noviny, č. 25/2013, s. 4 – 5), alebo ešte konkretizované a aplikované na predprimárne vzdelávanie v pracovnom materiáli *Podpora inkluzívneho modelu vzdelávania pre potreby predprimárneho stupňa školskej sústavy* (Prešov: MPC 2013), kde O. Kaščák a B. Pupala analyzujú štátny vzdelávací program pre predprimárne vzdelávanie a legislatívu v SR z aspektu inkluzívneho vzdelávania (s. 21 – 28).

Kniha *Škola zlatých golierov* sa nečíta ľahko. Nie je to oddychové čítanie. Je v nej veľa cudzích slov, zložitých myšlienkových konštrukcií a k niektorým statiam je potrebné vrátiť sa a domyslieť si dopady myšlienok autorov na teóriu a prax edukácie. Preto je kvôli pochopeniu snáh autorov užitočné pozrieť si aj ďalšie ich štúdie, kde sa čitateľ badateľnejšie dozvie, o čo im ide.

V úvode knihy autori píšu, že *„niet žiadnych pochybností o tom, že neoliberalizmus radikálne mení povahu vzdelávania v súčasnej kultúre a že ho sýti predovšetkým ekonomickými potrebami a záujmami“* (s. 10). To je azda leitmotív a hlavná myšlienka knihy, výpoveď autorov. V knihe ju potom podrobne dokumentujú, a to tak v súvislostiach sociálnych, ekonomických, riadiacich, ako aj v školských. Napr. v kapitole *Kompetencie ako univerzálne ciele podnikateľského kurikula* analyzujú mnoho delení a spôsobov vyjadrenia kompetencií. A uzatvárajú, že kompetencie sú často, možno nevedomky, formulované z pozícií neoliberalizmu.

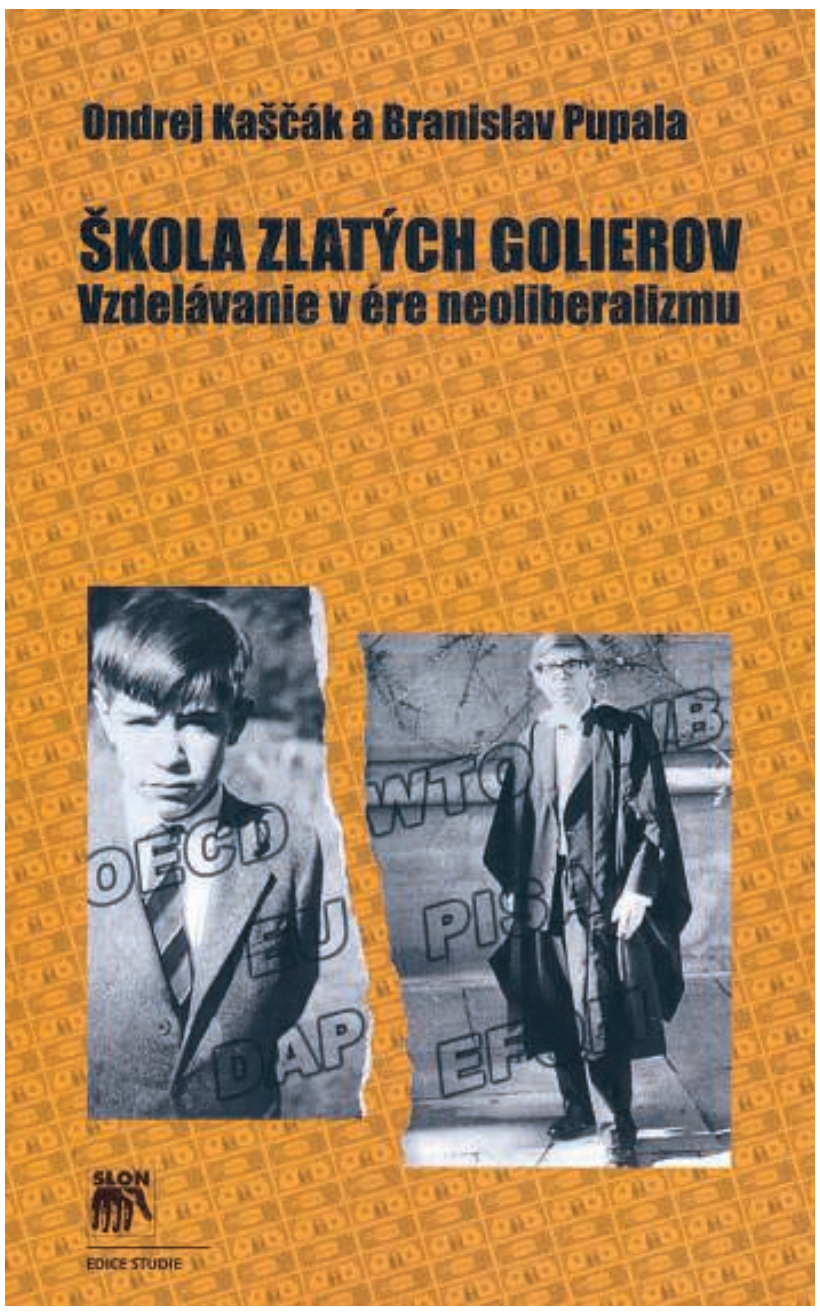

Výrazne dokumentujú svoje stanovisko vo štvrtej kapitole *Ekonomický kalkul vo vzdelávaní*. Pritom ich úvahy nie sú založené len na poznaní nášho školského systému, ale upozorňujú aj na medzinárodné dokumenty, na prístup Organizácie pre hospodársku spoluprácu a rozvoj v internacionalizácii vzdelávania, v jeho „podnikateľstve“ a ekonomizácii. V tejto súvislosti prichádza čitateľovi na myseľ „boj o žiaka“ ako spôsob získavania peňazí pre školy, asociuje to aj so „zmenami tváre univerzít“ (kapitola 11), ale aj a možno najmä s tvorbou kurikula pre všetky typy škôl.

O vyčerpanosti modernej doby

Nosným pojmom uvažovania autorov je pojem neoliberalizmu. Vymedzujú ho pomocou odvolávania sa na autority, akými sú Olsson a Peters, akým je Giroux a iní autori. *„Neoliberalizmus možno vnímať ako špecifický ekonomický diskurz alebo filozofiu, ktorá sa stala dominantnou a účinnou v rámci ekonomických vzťahov vo svete... Neoliberalizmus je politicky nanútený diskurz, ktorý tvorí hegemonický diskurz západných národných štátov... Možno ho chápať ako partikulárny element globalizácie, v ktorej utvára formy, a ich prostredníctvom sú štruktúrované domáce a globálne ekonomické vzťahy.“* (s. 11) Možno povedať, že primárne dôvody expanzie neoliberalizmu boli ekonomické, a to sa prejavuje aj v školských systémoch takmer vo všetkých oblastiach, čo vedie až ku *„kultúrnej ignorancii“* (s. 123). **Neoliberalizmus sa odvodzuje od postmodernizmu v pedagogike. Postmodernizmus možno chápať ako reakciu na situáciu, do ktorej sa dostali spoločenstvá na konci 20. storočia. Charakterizuje ich rozvinutá ekonomika, vysoká úroveň technológie, informatiky, bohatá konzumácia, pričom však ostáva celý rad podstatných problémov, ktoré technizácia, konzumácia, informatika nerieši a nevyriešila. Ekonomická kríza a jej základ – morálna kríza – je odrazom smerovania ekonomizácie spoločenstva a zlyhania uznávania tradičných hodnôt.**

Postmodernisti usudzujú, že moderná doba vyčerpala svoje tvorivé možnosti, a ohlasujú jej smrť. Baudrillard napríklad tvrdí, že subjekt je zbavený svojej autonómie, svojej sily interpretovať, schopnosti svojho sebaobnovovania. Stratil silu ako centrum činov a konania. V pedagogike sa to prejavilo v teóriách predstaviteľov antipedagogiky (H. Kupffer, A. Miller, E. von Braunmühl, H. von Schoenebeck a i.). O. Kaščák a B. Pupala píšu, že *„dochádza k zaujímavému prepojeniu ekonomického a pedagogického, nie však na úrovni rozpočtovania či riešenia otázok investícií do vzdelávania, ale na úrovni hodnotovej“* (Manažment v škole, s. 14). V tej istej štúdii upozorňujú na to, že *„najnebezpečnejšia situácia nastáva vtedy, ak si ani autority v oblasti teoretického pedagogického myslenia neuvedomujú politický rozmer svojich presvedčení. Tí totiž často vo viere, že chránia všeobecnú ideu humanity a slobodného rozvoja subjektu vo vzdelávaní, nevedome legitimujú neoliberálny diskurz, založený na myšlienke nie bezpodmienečnej, ale podmienenej slobody, pretože slobodu subjektu vždy definuje v rámcoch jej ekonomickej využiteľnosti.“* (Manažment v škole, s. 18)

Iba úvod do skúmania problémov

Pregnantné vyjadrenie presvedčení autorov knihy *Škola zlatých golierov* nachádzame v závere, kde píšu, že *„zásadným súčasným prejavom neoliberálnej transformácie indivíduí a ich subjektivizácie je čoraz viac sociálne akceptovaný obraz dieťaťa ako superdieťaťa, ako potenciálneho podnikateľa, ‚poznatkového pracovníka‘ schopného v neskoršom živote zaujať pozíciu zlatých golierov. Termín ‚zlaté goliere‘ (na rozdiel od bielych a modrých golierov) sa dnes používa na označenie novej vrstvy (mladých) pracovníkov, obsadzovaných na vysokovýkonné (a dobre platené) pracovné miesta v sieti odvetví založených na poznatkovej ekonomike.“* (s. 170)

Kniha nastavuje zrkadlo ideologickým prúdom, ktoré sa premietajú aj do školskej politiky. Autori často citujú Foucaulta, Girouxa, Olssona, Douglasa a iných autorov a ich myšlienky o prieniku konceptov guvernmentalizmu, premene subjektivity do mocensky vytvorených foriem slobodného a podnikavého správania ekonomicky racionálnych indivíduí (s. 180). Citujú Patznera, ktorý napísal, že neoliberálna správa v školskom kontexte spočíva v tom, že špecifické uplatnenie priestorov slobody nemá alternatívu a stáva sa vynútené. Sloboda a normativizácia, sloboda a moc nefungujú duálne.

Čitateľ hľadá a očakáva nejaké riešenie popísaných problémov. Hľadajú sa ťažko, lebo ich veľa niet, alebo ich hľadáme nesprávne a na zlom mieste. Napriek tomu v príspevku pre Manažment školy (s. 18) autori uvádzajú: *„Rozumne konštituovať vzdelávanie však nemusí znamenať jednostranne ho ekonomizovať či utilitarizovať ani ho naivne zastrešovať ideou abstraktnej slobody, ktorá aj tak skôr podporuje redukciu človeka na humánny kapitál. Na pozadí analýz ideologickej dimenzie vzdelávania môže totiž byť orientačným prvkom jeho projektovania nielen ekonomický utilitarizmus či nedeterminovaná sloboda indivídua, ale aj univerzálne kultúrne dedičstvo, ktoré tvorí základ klasického konceptu vzdelania, ako sa postupne vytváral v európskej civilizácii.“* (s. 18; podčiarkol M. Z.)

Ako píšu autori knihy: *„Táto knižka je pre nás len úvodnou etapou ďalšieho skúmania, pretože umožňuje zreteľnejšie a diferencovanejšie vnímať, akú úlohu má vzdelanie v ľudskej kultúre a ako vo svojej genealógii závisí od istých politických a ideologických konštelácií a ich križovatiek.“* (s. 110) Ostáva veriť, že sa autorom podarí v ďalšej knihe naznačiť smery riešenia nahromadených problémov v školskom systéme.

Miron ZELINA

Jazyková rozmanitosť Európy zaujala žiakov na Pugačevke

EURÓPSKY DEŇ JAZYKOV

Pri príležitosti Európskeho dňa jazykov, za ktorý je vyhlásený 26. september, sa v celej Európe už dvanásty rok usporadúvajú akcie rôzneho charakteru, ktorých cieľom je upozorniť na dôležitosť štúdia jazykov, a to nielen v školách, ale aj mimo nich. Bokom nezostali ani žiaci Základnej školy na Pugačevovej ulici v Humennom.

Žiaci nižšieho stredného vzdelávania pod vedením Mgr. V. Ševecovej-Kerlíkovej usporiadali konferenciu na tému *Jazyková rozmanitosť Európy*, na ktorej zástupcovia všetkých tried predstavovali jednotlivé jazyky Európy, ich historický vývoj, ako aj využitie vo svete. Svoje prezentácie doplnili užitočnými výrazmi v daných jazykoch. Žiaci si medzi sebou vymenili množstvo zaujímavých faktov a zažili pritom aj kus zábavy pri pokusoch o bežnú konverzáciu v jazykoch, ktorými zvyčajne nekomunikujú.

Nezaostávali ani žiaci primárneho vzdelávania. Pod vedením Mgr. I. Topoľančinovej sa tretiaci zoznamovali s mapou Európy a jej štátmi, určovali jazyky, akými sa v jednotlivých štátoch dorozumieme, a pripravili ich zástavy. Svoje vedomosti si obohatili o množstvo nových poznatkov a pri príprave zástav sa dozvedeli veľa hodnotných informácií.

Našou snahou v tento deň bolo, aby všetci žiaci pochopili, aké dôležité je vzdelávať sa v oblasti cudzích jazykov. Pevne veríme, že naše spoločné úsilie sa odrazilo aj v mysliach žiakov, a tešíme sa na ďalší multilingválny zážitok.

Mgr. Marianna ČELOVSKÁ
Foto Mgr. Ján ANDREJČÍK

"Vazka" motivuje žiakov k vedeckému skúmaniu

GYMNÁZIUM JÁNA PAPÁNKA BRATISLAVA

Po porevolučnej explózii vyučovania jazykov a spoznávaní nových kultúr rastie potreba investovať do prírodovedného vzdelávania. V zahraničí hľadali nové spôsoby vyučovania biológie, chémie a fyziky koncom 80. a začiatkom 90. rokov, dnes táto vlna prichádza k nám. Veď práve prírodovedné predmety učia človeka myslieť a vyjadrovať sa presne, opierať svoje tvrdenia o fakty, systematicky analyzovať údaje a podobne.

Učitelia z Gymnázia Jána Papánka v Bratislave navštívili partnerskú školu Gladsaxe Gymnasium v Kodani, aby sa inšpirovali v učení prírodovedným zručnostiam. Prírodovedné vzdelávanie na tejto strednej škole v Dánsku sa začína niekoľkodňovým úvodným kurzom v 1. ročníku. Žiaci sa prostredníctvom pútavých tém z každodenného života a zaujímavých pokusov učia uplatňovať vedecké metódy skúmania vo fyzike, v biológii, chémii a geografii. Úvodný kurz sa končí okrem iného vypracovaním krátkej vedeckej správy. Výhodou takéhoto kurzu je, že nadobudnuté zručnosti môžu žiaci aplikovať aj do všetkých ostatných predmetov.

V septembri 2013 si uvedený kurz na Gymnáziu Jána Papánka na Vazovovej ulici v Bratislave vyskúšalo takmer sto prvákov a 13 pedagógov, ktorí pre nich obsah kurzu pripravili. Ohlas zo strany zapojených žiakov a učiteľov bol veľmi pozitívny. Znova sa potvrdilo, že investícia učiteľov do zahraničných hospitácií sa naozaj oplatí.

Gymnázium J. Papánka, Vazovova 6, Bratislava
Foto archív školy

Pocta žiakov Svetovému dňu mlieka

AKO ŽIŤ ZDRAVO

V televízii môžu byť deti svedkami mnohých reklám. Veľmi často vidia fialovú kravičku a s ňou spojené produkty. Zvykli sme si, že aj nie celkom zdravé jedlá sa tešia veľkej obľube, a preto sme sa v škole rozhodli, že aj my urobíme reklamu na kravičku. No nie na tú z reklamy, ale na celkom obyčajnú, ako bola stvorená v celej svojej kráse.

Vybrali sme si na to 25. september, pretože práve tento deň je vyhlásený za Svetový deň mlieka. Na veľkú nástenku sme nakreslili ozajstnú kravičku. Žiaci k nej pripínali obaly z mliečnych produktov. V školskom rozhlase zaznel príhovor žiakov štvrtého ročníka o dôležitosti mlieka a konzumácii mliečnych výrobkov. Väčšina žiakov si v tento deň priniesla mliečnu desiatu. Ohlasy detí na podnetnú akciu boli pozitívne a mnohé sľúbili, že mliečna desiata im do tašky pribudne častejšie.

Základná škola Nitrianske Hrnčiarovce

V Palíne „učili“ žiakov pravidelne piť mlieko

DETI A NÁVYKY

Už tradične je 25. september Medzinárodným dňom mlieka aj v školách. Pri tejto príležitosti pripravili žiaci zo školského parlamentu v Základnej škole s materskou školou Štefana Ďurovčíka v Palíne v spolupráci s vychovávateľkou pani Farkašovou Milkshake day – Deň mliečnych koktailov.

Cieľom akcie bolo vzbudiť u žiakov záujem o pitie mlieka. Z mlieka a rôznych druhov ovocia a kakaa urobili žiaci koktaily, ktoré počas veľkej prestávky ponúkali na dolnej chodbe. Žiaci si mohli vybrať z ponuky jahodový, marhuľový, černicový, banánový, kakaový alebo miešaný ovocný koktail. Rozhodnúť sa mohli, samozrejme, aj pre čisté mlieko.

Spotreba mlieka v tento deň bola v škole enormná. Na prípravu koktailov sa použilo úctyhodných 42 litrov tohto nápoja. No koktailmi sa Deň mliečnych koktailov nekončil, na obede žiakov čakali jogurty a popoludní deti v školskom klube detí pripravovali z mlieka ďalšie pochúťky.

Radoslav SUNITRA, foto autor

Maľovanka jubilea pre štiavnické deti

20 ROKOV V UNESCO

Keďže mladá generácia je nositeľom budúcnosti a všetko hodnotné zachovávame pre ňu, mesto Banská Štiavnica v spolupráci so Základnou umeleckou školou (ZUŠ) Banská Štiavnica pripravilo maľovanku zameranú na motívy nášho mesta a jeho pamiatky.

Maľovanku sme vydali s finančnou podporou Nadácie Orange prostredníctvom Grantového programu pre predajcov pri príležitosti 20. výročia zápisu historického mesta Banskej Štiavnice a technických pamiatok v jej okolí medzi lokality Svetového dedičstva UNESCO. Deti si môžu vymaľovať ťažnú vežu, Klopačku, Starý zámok, Nový zámok, Kostol sv. Kataríny, Kalváriu a tajch. O každej z týchto dominánt si môžu prečítať zaujímavý príbeh alebo legendu, ktorá sa s ňou spája.

Keďže organizátori pripomienky sa chceli čo najviac priblížiť detskému vnímaniu, obrázky nakreslili a texty pripravili žiaci ZUŠ Banská Štiavnica pod vedením učiteliek Mgr. Alexandry Hrivňákovej a Mgr. Zuzany Bobovej. Maľovanka vyšla v náklade 2 000 kusov, pričom ju dostali všetky deti materských a základných škôl v Banskej Štiavnici. Nuž a pre tie, ktoré ju ešte nemajú, je podľa internetového portálu mesta pod Sitnom voľne dostupná aj v Informačnom centre mesta Banskej Štiavnice.

Text a foto (pbš)

ŠKOLSTVO ODBORNE

30/2013, 10. október 2013 | Príloha UN | Rozširované bezplatne, Ročník LX

Mediálne manažovanie nie je v móde

Pozerám sa na potenciálnych čitateľov svojich príhovorov s fotografiou z čias, keď sme s obnovenými Učiteľskými novinami v ich tlačenej podobe začínali. A keď si otvorím ich aktuálne číslo, zakaždým si spomeniem na úprimné nádeje spoločnej práce. Alebo aspoň ochoty praktických či odborných pedagógov využiť pravidelný a veľkorysý priestor, aký nijaké noviny či časopisy na Slovensku neposkytujú.

Pripúšťam, že mnohých ľaká (a nie láka) rozsah novín už pri predstave, že by mali povinnosť v každom čísle si prečítať aspoň to, čo súvisí s ich prácou. Rešpektujem povedzme aj názor tých, ktorí hodnotia Učiteľské noviny z vlastnej, výsostne ideovej stránky, a keďže ich odmietajú čítať, celkom logicky od nich nemožno očakávať, že sa stanú čo len príležitostnými prispievateľmi. Žiaľ, neviem objektívne posúdiť ani to, aký vzťah majú k našim novinám vedúci pracovníci škôl, pedagogických inštitúcií, s ktorými sme osobne pripravili rozsiahly rozhovor. Po jeho autorizovaní a uverejnení – takmer do jednotného príkladu – totiž kontakty s redakciou už nepotrebujú udržiavať. Nechcem paušalizovať, no nie raz sa prihodí dokonca to, že autori kratších príspevkov (a ich články takmer zhodne bývajú najmä kratšie alebo dosť krátke, písané zvyčajne s pragmatickým cieľom propagovať aktivity svojej školy, osobitne v európskych mobilitných projektoch) sa domáhajú ich uverejnenia aj vtedy, keď boli už publikované v čísle, ktoré v zborovniach niekoľko dní či nejaký týždeň majú.

Pri novom národnom projekte Rozvoj stredného odborného vzdelávania, *o ktorom zoširšia píšeme v tomto čísle Učiteľských novín, sa spomína očakávaná zaangažovanosť stoviek stredných odborných škôl. Pri spätnom pohľade na naše redakčné aktivity mi je úprimne ľúto, že som sa nedostal do viacerých z nich. Sebakriticky priznávam i to, že o niektorých odboroch sme písali podstatne menej, než je (alebo by mohol byť) ich spoločenský prínos. O istej nevyváženosti svedčí i to, že niektorým odborom zase venujeme podstatne širšiu pozornosť. Nevyplýva to však z toho, že by sme im zámerne „nadbiehali“. Zvyčajne reagujeme na osobné pozvania riaditeľov, zriedkavejšie aj na rozsiahlejší príspevok pedagóga, ktorý nás poteší odborným pohľadom, profesionálnym názorom. Ak niektorý náhodou ešte nebol publikovaný, usilujem sa mať ho na zreteli a vrátiť sa k nemu povedzme pri širšie koncipovanom tematickom bloku.*

Prečo sa opakovane vraciam k „motívu“ vzťahov a kontaktov redakcie s čitateľmi? Povedzme kvôli istej rekapitulácii. A nielen osobnej, ale, dovolím si poznamenať, aspoň sčasti azda i spoločnej. Za štyri a pol mesiaca sa totiž uzavrie táto etapa mnohorakých európskych podpôr. Projekt, v rámci ktorého vychádzajú aj Učiteľské noviny, sa koncom februára končí. Teda stále bližšie je otázka, ako túto príležitosť využila redakcia, ako vydavateľ novín a čo užitočné z nich mali čitatelia. Obávam sa, že v podobne veľkorysej podobe, ako je táto, sa už nezopakuje.

Dušan MIKOLAJ

Prof. Ing. Ivan Hričovský, DrSc., potvrdil význam výstavy v Spojenej škole v Ivanke pri Dunaji na úrovni akademickej, spoločenskej aj praktickej. **Foto Ján SÚKUP**

Pestré spektrum vzdelávania a praxe

„Prestavba agrosektora reagujúca na potreby spoločnosti vyžaduje od všetkých zúčastnených veľkú flexibilitu. Každému je zrejmé, že práve vzdelávacie inštitúcie sú prvkom, ktorý musí reagovať svojimi aktivitami na vyvíjajúcu sa situáciu medzi prvými. Úspešnosť vzdelávacích inštitúcií je často v mnohom viac prácou vizionárov ako tých, čo len reprodukujú už známe fakty,“ konštatuje k výstave domácich zvierat, ovocia, zeleniny, kvetov, výtvarných prác detí, včelárskych, rybárskych, poľovníckych exponátov spojenej s degustáciou vín Ing. Katarína Kubišová, riaditeľka Spojenej školy v Ivanke pri Dunaji, ktorá sa svojou prácou a tvorbou nových študijných a učebných odborov s úspechom kreuje už niekoľko desaťročí.

Redakcia Učiteľských novín prijala pozvanie do areálu školy, kde sa na sklonku septembra podujatie uskutočnilo. Potvrdilo tvrdenie vedenia školy, že „jedným z hlavných prostriedkov na zisťovanie potrieb spoločnosti a praxe je spolupráca so spoločenskými organizáciami na celoslovenskej a miestnej úrovni s maximálnou mierou angažovanosti školy, pedagógov a žiakov“. Uvedené kritériá rešpektuje i spomínaná výstava, ktorá je jedným z podujatí organizovaných na pôde ivanskej Spojenej školy s osobnou účasťou žiakov a pedagógov. Mnohé bývajú príležitosťou na získavanie kontaktov s lídrami jednotlivých odborov a špecializácií a zároveň potvrdením aktuálnosti vzdelávacieho systému školy.

Ako sa uvádza v správe o výstave, aj v tomto ročníku sa žiaci mohli zdokonaľovať v profesionálnom pohľade na posudzovanie zvierat vystavovaných v jednotlivých expozíciách, stretnúť sa osobne s osobnosťami kreujúcimi jednotlivé plemená v podmienkach Slovenska, a hľadať tak svoje osobné smerovanie v profesio-

(pokračovanie na strane 21)

Stredné odborné vzdelávanie v novom národnom projekte

Štátny inštitút odborného vzdelávania (ŠIOV) realizuje v spolupráci so Štátnym pedagogickým ústavom, s metodickými poradenskými centrami, krajskými školskými úradmi, so samosprávnymi krajmi ako zriaďovateľmi stredných odborných škôl viaceré národné projekty súvisiace so stredoškolským vzdelávaním. Od decembra 2005 po záver roku 2008 sa uskutočnil národný projekt ďalšieho vzdelávania učiteľov odborných predmetov v oblasti ukončovania štúdia na stredných školách. Pred piatimi rokmi bol schválený projekt vzdelávania učiteľov v súvislosti s tvorbou školských vzdelávacích programov. V minulom čísle UN sme informovali o seminári *Úvod do problematiky národných kvalifikačných rámcov*, ktorý bol súčasťou národného projektu *Tvorba Národnej sústavy kvalifikácií.*

V tomto čísle sa pristavíme pri ďalšom aktuálnom národnom projekte, nazvanom *Rozvoj stredného odborného vzdelávania*. V rubrike rozhovorov ho na stranách 20 a 21 konkretizujeme predovšetkým po línii uplatnenia absolventov na trhu práce s Mgr. Stanislavom Pravdom, tajomníkom zamestnávateľov združených v Rade vlády SR pre odborné vzdelávanie a prípravu. Na tomto mieste vyberáme základné charakteristiky projektu, ktoré nám do redakcie poslal vedúci kancelárie projektu Ing. Vladimír Vajdák.

Projekt *Rozvoj stredného odborného vzdelávania* bol podpísaný v marci tohto roku a jeho trvanie je naplánované do októbra 2015. Sleduje to, čomu sa intenzívnejšie venujeme práve v tejto časti UN: snahy škôl, ich zriaďovateľov, pedagógov, zamestnávateľov kvalitatívne zvyšovať úroveň odborného vzdelávania a prípravy v stredných odborných školách. Projektovými slovami: v zmysle stratégie *Európa 2020* musí Európa konať v oblastiach vzdelávania, odbornej prípravy a celoživotného vzdelávania, ktoré boli revidované v decembri 2010 v Komuniké z Bruges.

Národný projekt *Rozvoj stredného odborného vzdelávania* reaguje na potrebu zefektívnenia a zatraktívnenia kvalifikácií stredného odborného vzdelávania, ktoré sú pre hospodárstvo SR dominantné a boli vybrané s ohľadom na štatistiky nezamestnanosti a dlhodobé potreby trhu práce. Reaguje aj na iniciatívu *Príležitosti pre mladých*, súbor opatrení na roky 2012 až 2013, ktorých cieľom je zníženie nezamestnanosti mladých ľudí. Vo vybraných skupinách odborov stredného odborného vzdelávania vytvára prostredie, ktoré je lepšie orientované na potreby trhu práce. Úžitky národného projektu *Rozvoj stredného odborného vzdelávania* sa nezavršujú ukončením pomoci z Európskeho sociálneho fondu, ako je to v prípade aktívnej politiky trhu práce. Práve preto sú opatrenia tohto projektu dlhodobo účinnejšie a efektívnejšie ako opatrenia aktívnej politiky trhu práce, ktorá je orientovaná na krátkodobé efekty.

Ciele vlády SR

Národný projekt *Rozvoj stredného odborného vzdelávania* podporuje naplnenie cieľov vlády SR, ako ich deklarovala vo svojom programovom vyhlásení na obdobie rokov 2012 – 2016. Na stredných odborných škôl (SOŠ) sa má realizovať prostredníctvom zvýšenia kvality a použiteľnosti didaktických pomôcok pre žiakov a pedagogických zamestnancov v odborných predmetoch odborného vzdelávania a prípravy, jeho prepojením na potreby zamestnávateľov

(pokračovanie na strane 23)

Počítačové systémy v duálnom vzdelávaní

Strana 18

Uplatniteľnosť absolventov stredných škôl na trhu práce je alarmujúca

Hovoríme s tajomníkom zamestnávateľov združených v Rade vlády pre odborné vzdelávanie a prípravu Mgr. Stanislavom Pravdom

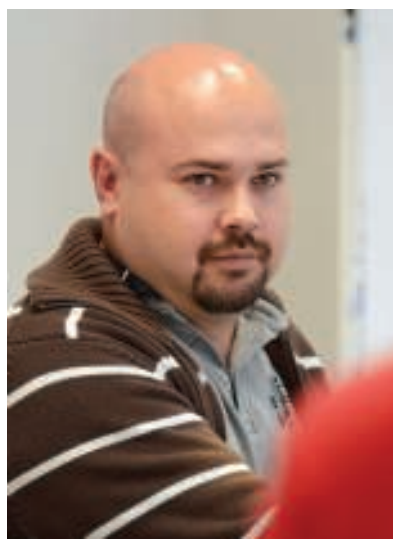

Strany 20 a 21

Odborná prax otvorená úspešným absolventom

Strany 22 a 23

Významný inovátor, polytechnik, pedagóg vo vedeckej kaviarni

Samuel Mikovíni

Strana 24

Pocta energii na Otvorenom dni ZSE

SPŠ KOMÁRNO

V duchu niekoľkoročnej a vlastne už tradičnej spolupráce oslovila Západoslovenská energetika (ZSE) Strednú priemyselnú školu v Komárne s ponukou účasti 12 študentov na jej Otvorenom dni. ZSE zastrešuje Trnavský, Bratislavský a Nitriansky samosprávny kraj, a tak účasť na podujatí prijali študenti a pedagógovia z ďalších 20 elektrotechnických priemyselných podnikov. Témy aktivít boli naozaj zaujímavé. Hovorilo sa o spolupráci ZSE so strednými školami, študentom boli predstavené elektrotrojkolky a elektromobil, práca technikov sieťového servisu, ukážky zásahov na sieťach vysokého a nízkeho napätia, *smart metering*, mali možnosť exkurzií po závode.

Súťaž Vyderžaj pianier sa inšpirovala kultovým českým filmom Pelíšky. Najviac voltov zniesli práve žiaci komárňanskej SPŠ.

V rámci podujatia boli zorganizované aj veľmi tvorivé žiacke súťaže – *Vyderžaj pianier*, *Energosudoku*, oblečenie si postroja, zmeranie a zapájanie káblov či *Energokvíz*. A čo zaujímavé mohli študenti vidieť a vyskúšať si na vlastnej koži? Zdvižnú plošinu do 16 metrov, merací a diagnostický voz, jazdu na elektromobile, termokameru.

Nálada bola vynikajúca a k úspechu študentov komárňanskej priemyslovky, ktorí v rámci súťažných podujatí získali dve prvé miesta, prispelo určite aj tvorivé prostredie. Ich úspech umocnilo aj oceňovanie učiteľov priemysloviek. Medzi troma ocenenými za inšpiráciu študentov elektrotechniky bol aj Ing. František Varga, ktorý sa už roky zanietene venuje propagácii alternatívnych zdrojov energie medzi študentmi SPŠ v Komárne.

PaedDr. Marcela VARGOVÁ

Slovenská delegácia na Medzinárodnej geografickej olympiáde 2013 v japonskom Kjóte. Zľava Mgr. Gabriel Zubriczký, PhD., prof. RNDr. Viliam Lauko, CSc., prof. RNDr. Ladislav Tolmáči, PhD., Jakub Konečný, Michaela Kolcunová, Ľubomír Tekeli, dolu Peter Kicko.

Zlato, striebro aj bronz

IGEO

O letných úspechoch našich stredoškolákov na medzinárodných predmetových olympiádach v chémii, informatike, biológii a vo fyzike sme už na stránkach našich novín informovali. Na rozhraní júla a augusta však na jubilejnom desiatom ročníku Medzinárodnej geografickej olympiády v japonskom Kjóte súťažili aj naši najúspešnejší mladí geografi. Konkrétne Slovensko reprezentovala Michaela Kolcunová z Gymnázia na Poštovej ul. v Košiciach, Peter Kicko z Gymnázia J. G. Tajovského v Banskej Bystrici, Jakub Konečný z Gymnázia P. de Coubertin v Piešťanoch a Ľubomír Tekeli z Gymnázia na Školskej ul. v Spišskej Novej Vsi.

Súťaž, ako sa ustálilo v ostatných rokoch, pozostávala z troch častí: z písomného testu, terénnych prác a multimediálneho testu. Písomný test obsahoval 6 hlavných tém

PIA konferencia v Bratislave

SŠ DETVA

Dňa 19. septembra sa študentky Spojenej školy v Detve, organizačná zložka Obchodná akadémia, Barbara Bočkayová, Adriana Nguyenová a Lívia Halajová zúčastnili PIA konferencie v Bratislave.

Podujatie sa uskutočnilo pod záštitou tamojšej Ekonomickej univerzity a bolo venované možnostiam vyučovania odborných, ale i ostatných vyučovacích predmetov pomocou projektov čo najviac spojených s praxou. Ako prednášajúci vystúpili napríklad Andreas Sebe-Opfermann, Peter Balco, Peter Filo, Peter Linhardt, Erika Slivová a ďalší významní hostia.

Naša škola sa mohla prezentovať na konferencii vďaka úspešným projektom študentov. Koncom minulého školského roka pod vedením Milana Malčeka z Detvianskej umeleckej kolónie vyrábali a rekonštruovali detvianske vyrezávané drevené kríže. V Bratislave na PIA konferencii svoju prácu propagovali cez prezentáciu v anglickom jazyku. Barbara Bočkayová zas predstavila ďalší študentský projekt – návrh náučného chodníka, ktorý by turistom poskytol informácie o našom meste. Obidve prezentácie boli hodnotené veľmi pozitívne a účasť na konferencii bola pre nás zúčastnených veľkým prínosom.

PaedDr. Jana HANESOVÁ

Počítačové systémy v duálnom vzdelávaní

SPŠE KOŠICE

V pilotnom projekte duálneho vzdelávania na Strednej priemyselnej škole (SPŠ) elektrotechnickej v Košiciach študuje od nového školského roku prvých 30 študentov, prevažne absolventov stredných priemyselných a odborných škôl a gymnázií. Ide o trojročné pomaturitné štúdium v študijnom odbore počítačové systémy.

Vladimír Kuchár (vľavo) počas vyhodnotenia národnej súťaže.

Študenti okrem teoretických znalostí získajú najmä rozsiahle praktické skúsenosti a zručnosti v oblasti počítačových systémov, ako aj možnosť medzinárodnej certifikácie od zahraničných obchodných komôr. Program štúdia je pripravený v úzkej spolupráci so spoločnosťou T-Systems Slovakia, v ktorej môžu absolventi vzdelávania nájsť zamestnanie.

„Duálnym vzdelávaním to nazývame z toho dôvodu, že jedna časť sa bude realizovať v škole a druhá, najmä tá praktická, na pôde T-Systems. Absolventi získajú titul DiS., teda diplomovaný špecialista. V spolupráci s nemeckou obchodnou a priemyselnou komorou pracujeme na tom, aby získali certifikát, ktorý by ich oprávňoval pracovať v oblasti informačno-komunikačných technológií aj na území Nemecka, prípadne Rakúska," uviedol riaditeľ SPŠ elektrotechnickej Štefan Krištín.

Spoločnosť T-Systems Slovakia sa spolupodieľala na vytvorení vzdelávacieho programu a učebných osnov vybraných predmetov. Poskytne tiež svojich odborníkov na výučbu a študentom umožní rozsiahlu odbornú prax od štyroch týždňov v prvom ročníku až po súvislých 16 týždňov v treťom ročníku. Praktická výučba tak tvorí 67 percent z celkového štúdia.

Duálne odborné vzdelávanie je systém podporujúci úzke partnerstvo medzi vzdelávacou a podnikovou sférou pri výchove odborníkov. Počas štúdia dochádza k prepojeniu teoretického vyučovania a získavania znalostí v prostredí školy s praktickým rozvojom tzv. tvrdých aj mäkkých zručností v rámci rozsiahlej praxe v podniku. Objem praktického vzdelávania dosahuje až 70 percent celkového dostupného času výučby, čo v priebehu troch rokov štúdia predstavuje 1 600 hodín praktických cvičení a ďalších 1 050 hodín odbornej praxe vo firme.

„Projektom duálneho odborného vzdelávania nadväzujeme na tradíciu podpory vzdelávacích programov v T-Systems Slova-

Piata celoslovenská včelárska výstava

SOŠ POD BÁNOŠOM

Štrnásty september sa v Strednej odbornej škole (SOŠ) Pod Bánošom v Banskej Bystrici opäť niesol v znamení včelárskej výstavy. Prioritne bola určená pre odbornú včelársku verejnosť, ale zaujala aj laikov. Umožňovala kúpu pomôcok a zariadení na jednom mieste. Včelári získali prehľad o predajcoch tohto tovaru, mohli si pozrieť ukážky špeciálnych technológií. Laická verejnosť videla pomocou pozorovacích úľov a klietky prácu so včelami, mala možnosť ochutnať a zakúpiť si včelárske produkty. V rámci sprievodných aktivít zaujalo pletenie košíkov, vystúpenie sokoliarov či animácie pre najmenších.

Príležitosť zblízka a bez strachu sa prizerať práci včiel sa laikom nenaskytne každý deň.

Keďže SOŠ Pod Bánošom v Banskej Bystrici je centrom odborného vzdelávania a prípravy vo včelárstve, výstava je spojená so slávnostným odovzdávaním výučných listov absolventom učebného odboru včelár, včelárka a tiež so zápisom novoprijatých študentov uvedeného odboru. V škole každoročne prednášajú svoje poznatky najvýznamnejší odborníci z oblasti včelárstva.

Napriek nepriaznivému počasiu sa výstavy zúčastnilo 42 vystavovateľov a predajcov zo Slovenska, z Čiech a Maďarska a prezrelo si ju 1 300 registrovaných návštevníkov.

PhDr. Anna IVANOVÁ
Foto archív školy

POZVÁNKA

Najkrajšia torta Slovenska

Klub cukrárov Slovenského zväzu kuchárov a cukrárov organizuje 16. októbra v Púchove 4. ročník súťaže O najkrajšiu tortu Slovenska. Spoluorganizátorom podujatia je tamojšia Stredná odborná škola obchodu a služieb. Súťaž sa uskutoční od 10.00 do 18.00 hod. v novootvorenom Divadle v Púchove. Súťaž je príležitosťou pre amatérskych i profesionálnych cukrárov ukázať svetu svoju fantáziu, originalitu, precíznosť pri príprave torty a v neposlednom rade širokej verejnosti ponúka možnosť ochutnať sladké skvosty cukrárskeho umenia. Absolútny víťaz získa odmenu 150 eur. **(sošpu)**

z rozličných oblastí geografie. Zamerané boli na cestovný ruch a ochranu prírody, sopky a tektonickú aktivitu, riadenie urbanizačných procesov, svetovú výrobu energie, zmenu klímy v Sudáne a rozvoj jednotlivých krajín sveta. Na riešenie každej témy, pozostávajúcej z viacerých otázok, bol daný čas 20 – 25 minút. Riešitelia mali k dispozícii mapy, fotografie, grafy, tabuľky. Aj riešenia mohli byť prezentované okrem textu aj mapami, schémami a grafmi.

Terénne práce boli zamerané na vodu a vodné zdroje. Súťažiaci sa zúčastnili výskumu jednej z mestských častí Kjóta. Výskum pozostával zo zberu údajov a z analýzy problémov v skúmanom regióne. Výsledkom bolo vytvorenie mapy využitia zeme, vypracovanie návrhov ochrany pred povodňami a optimalizácie využitia krajiny. Multimediálny test obsahoval 40 otázok. Podkladom na riešenie každej boli mapy, fotografie, krátke filmy a grafy. Na základe nich sa mal súťažiaci v krátkom časovom limite (1 – 2 minúty) rozhodnúť pre jedno zo štyroch možných riešení.

Okrem súťažných blokov každé družstvo pripravilo a prezentovalo plagát. Téma plagátov bola zhodná s témou konferencie Medzinárodnej geografickej únie *Tradičná múdrosť a moderné vedomosti pre budúcnosť Zeme*, ktorá sa v čase súťaže konala tiež v Kjóte.

Slovensko sa v medailovom poradí krajín umiestnilo na vynikajúcom 6. mieste na svete. Zlatú medailu vybojoval Jakub Konečný, striebornú Michaela Kolcunová a bronzovú Peter Kicko.

Prof. RNDr. Viliam Lauko, CSc.,
predseda Slovenskej komisie
Geografickej olympiády

kia a rovnako tým napĺňame našu stratégiu dostať jadro vzdelávania z firmy do škôl a univerzít, kam patrí. Po ukončení štúdia si absolvent zvýši svoju konkurencieschopnosť na trhu práce. Veľkou výhodou bude aj okamžitá pripravenosť na súčasné požiadavky trhu," uviedol spoluautor projektu a riaditeľ pre strategický rozvoj T-Systems Slovakia Martin Džbor.

Firma už v súčasnosti v Košiciach zamestnáva viac ako 2 800 ľudí a do budúcna plánuje ďalej rásť. Rozhodla sa preto inšpirovať v Nemecku, kde model duálneho vzdelávania úspešne využívajú. „V rámci východného Slovenska vznikli fungujúce partnerstvá so strednými odbornými školami, s Košickým samosprávnym krajom, obchodnými a priemyselnými komorami a ďalšími IT firmami," doplnil Martin Džbor.

O tom, že tento projekt našiel v košickej SPŠ elektrotechnickej schopného hostiteľa, svedčí azda aj ostatný úspech štvrtáka školy Vladimíra Kuchára, ktorý získal vynikajúce 5. miesto na medzinárodnej súťaži NetRiders, zameranej na znalosti a zručnosti v oblasti sieťových technológií. Ako jediný zo všetkých účastníkov slovenského národného kola, ktoré sa uskutočňuje ako Networking Academy Games, splnil náročné kritériá na postup do medzinárodnej časti súťaže. V nej 24. septembra súťažil so 172 účastníkmi z 57 krajín regiónu Európy, Stredného východu a Afriky. Samotný región Európy reprezentovalo 90 súťažiacich.

Vladimír Kuchár sa od 1. ročníka štúdia na SPŠ elektrotechnickej pravidelne zapája do súťaže Networking Academy Games, organizovanej spoločnosťou Cisco Systems Slovakia. Už ako prvák sa v školskom roku 2010/ 2011 stal víťazom školského kola. Rok nato dosiahol v národnom kole 6. miesto spomedzi všetkých účastníkov a 2. miesto v kategórii stredoškolských študentov. A minulý školský rok sa v národnom kole súťaže umiestnil na 1. mieste v kategórii stredoškolských študentov a celkovo druhý.

Medzinárodnú súťaž NetRiders organizuje každoročne spoločnosť Cisco Systems. Koná sa v anglickom jazyku a pozostáva z teoretickej časti, ktorá overuje znalosti účastníkov formou testu, a praktickej časti, ktorá spočíva v riešení problémov v oblasti sieťovej topológie.

(ksk a tm), foto archív SPŠE

Garbiarstvo

REMESLÁ

Garbiari, či zastarano koželuhovia, spracúvali kožu určenú predovšetkým na obuv, ale aj na ďalšie kožené výrobky, ktoré vyrábali majstri či tovariši iných remesiel. V nemeckom názve *Rotgärber* (doslova červený garbiar) sa odráža skutočnosť, že koža vyrábaná týmito remeselníkmi mala tmavší, zväčša

červenkastý či hnedkastý vzhľad. Právo vyrábať kožu a obchodovať s ňou mali aj ševci, ktorí však na rozdiel od garbiarov obuv aj zhotovovali. Garbiarstvo v našich mestách patrilo medzi rozvinuté remeslá už v stredoveku. Napríklad v daňovom registri Bratislavy (vtedy Prešporka) z roku 1379 sa menovite uvádza až 14 garbiarov a dve vdovy po garbiarskych majstroch. V súpise z roku 1434 sa medzi 888 zdaňovanými obyvateľmi Prešporka menovite spomína 9 garbiarov. Vo fiškálnom roku 1452/1453 daň zaplatilo 8 garbiarov.

Najstarší garbiarsky cech na Slovensku vznikol v Prešove roku 1503. Roku 1544 sa garbiarsky cech spomína v Levoči, v polovici 16. storočia v Bratislave, roku 1568 v Košiciach, roku 1609 v Banskej Štiavnici, roku 1620 v Jelšave, roku 1641 v Sabinove, roku 1671 v Kežmarku i Štítniku, roku 1688 v Bardejove, roku 1690 v Modre, roku 1700 v Kremnici. Garbiarske cechy pôsobili v 19 miestach na Slovensku, pričom je pozoruhodné, že už v 17. storočí jestvovali aj na dedinách, a to od roku 1640 v gemerskej obci Lukovištiach a od roku 1677 v Ratkovciach pri Hlohovci.

Hrozný zápach

Výrobu kože sprevádzal veľký smrad. Garbiarske dielne sa preto nachádzali mimo mesta, a to zväčša na južnej strane, aby časté severné vetry zápach odviali. Preto sa aj v našich mestách a mestečkách už oddávna garbiarske dielne a príbytky nachádzali predovšetkým na južných predmestiach. Napríklad v stredovekej Bratislave sa garbiari usídlili na juhozápadnom predmestí medzi hradbami a Dunajom, čiže v priestore dnešného Hviezdoslavovho námestia.

V Archíve hlavného mesta SR Bratislavy je uložených niekoľko štatútov garbiarskeho cechu, najstarší zachovaný pochádza z roku 1630, no pečať garbiarskeho cechu bola známa už roku 1553. Ďalší štatút, datovaný rokom 1692, mal nadregionálny význam, lebo umožňoval, aby sa v bratislavskom cechu združovali aj garbiarski majstri z Trnavy, zo Šamorína, z Pešti, Rábu (Győru), ako aj z iných miest a mestečiek Bratislavskej, Rábskej a Peštianskej stolice. Táto skutočnosť poukazuje na trend zakladať celouhorské cechy, alebo aspoň cechy so širšou teritoriálnou pôsobnosťou, čo nachádzalo podporu najmä za vlády cisára Leopolda I. Snaha panovníckeho dvora o centralizovanie cechov mala však len obmedzený úspech, lebo väčšina majstrov, či už garbiarov, alebo iných remesiel, si skôr či neskôr pozakladala vlastné miestne cechy.

V nemecky písanom štatúte, ktorý 17. mája 1692 vydal cisár Leopold I. a ktorý obsahuje až 23 článkov, sa v latinskom úvode spomína 18 garbiarskych majstrov vrátane prvého cechmajstra a mladšieho cechmajstra. Okrem nich je vymenovaných ďalších desať Bratislavčanov. Z cezpoľných členov sa uvádza jeden Trnavčan, jeden Šamorínčan a po dvoch majstroch z Pešti a Rábu. Hoci cech mal celouhorskú pôsobnosť, mal iba jednu pokladnicu, a to v Bratislave.

V celouhorskom cechu boli stanovené nezvyčajne vysoké poplatky za prijatie do učenia, a to 40 zlatých ako zápisné a taká istá suma po vyučení. Od synov majstrov sa však požadovala iba polovica. Podobne vysoká sadzba bola pri prijímaní majstrov za členov cechu, a to 80 zlatých pre cudzieho a 60 zlatých pre syna miestneho majstra alebo takého, čo si bral za manželku majstrovu dcéru alebo vdovu po ňom. Týždenná mzda tovariša bola limitovaná na 50 uhorských denárov, pričom dobrý tovariš mohol dostať od svojho majstra raz za štvrťrok navyše jeden toliar.

Garbiari na rytine Josta Ammana z roku 1568.

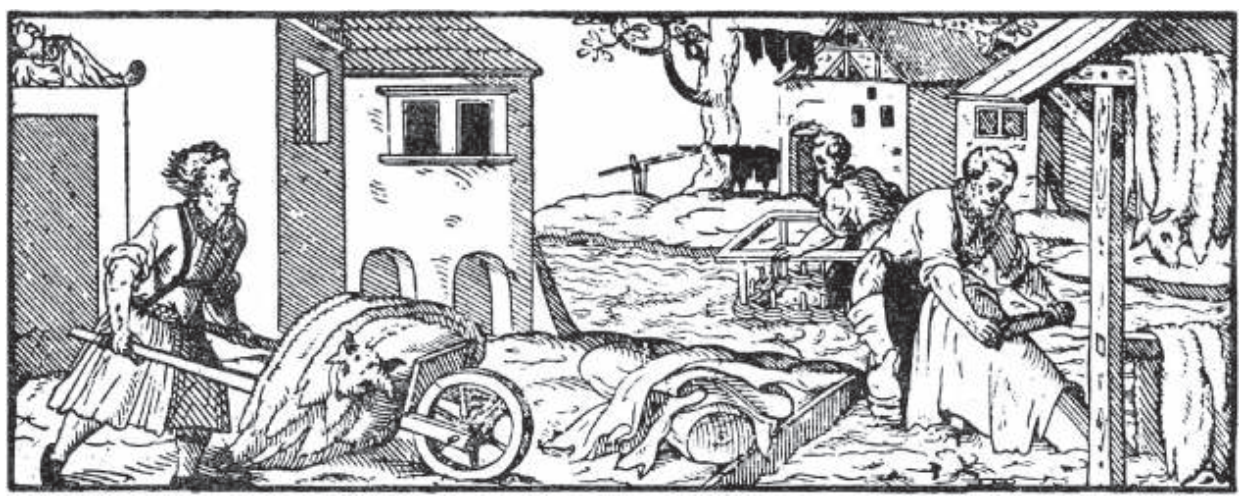

Garbiarske dielne sa spravidla nachádzali pri rieke či potoku na juh od samotného mesta.

Pokuty a poplatky

Ak tovariš nebol večer o ôsmej hodine doma, platil pokutu 25 denárov, ak prenocoval mimo domu, pokuta sa znásobila na 50 denárov, v oboch prípadoch sa poukazovala mestskému špitálu. Na vyzvanie cechmajstra sa museli všetci členovia dostaviť do cechu, pričom kto prišiel neskoro, platil pokutu 50 denárov, a kto sa nedostavil bez ospravedlnenia, musel zaplatiť do cechovej pokladnice jeden zlatý. Za zvolanie cechu z vlastnej iniciatívy majstra alebo tovariša bol pre dotyčného človeka stanovený poplatok jeden zlatý. Cech mal právo preverovať kvalitu kože dovážanej do mesta na jarmok, čo konali dvaja na to určení majstri. Cudzí majstri mali za každý kus prezretej volskej kože zaplatiť 2 fenigy, za zväzok teľacej alebo ovčej kože 6 fenigov. Miestni majstri dostali predkupné právo na všetku surovú kožu, ako aj na dubienku dovážanú na predaj do mesta.

Roku 1773 bolo v Bratislave osem garbiarskych majstrov, celoročná výroba ich cechu dosahovala hodnotu až 180-tisíc zlatých. Za rok dokázali vyrobiť okolo 10-tisíc kusov volskej podrážkovej kože, 10-tisíc kusov kravskej kože, 10-tisíc kusov teľacej kože a 2 000 párov konskej alebo kozej kože. K roku 1822 bolo v meste šesť garbiarov, v Podhradí jeden, roku 1828 pracovalo v Bratislave 7 majstrov a 11 tovarišov.

Doc. PhDr. Vladimír SEGEŠ, PhD.

Evelyn Máriássy získala vzťah ku kvetinovému remeslu v rodnej Rožňave, kde jej rodičia prevádzkujú kvetinárstvo. Ako však sama hovorí, správnej technike viazania kytíc sa naučila až na piešťanskej škole.

Aranžérska krása kvetín

SOŠZ PIEŠŤANY

V stredu 18. septembra sa uskutočnil jubilejný 20. ročník národnej súťaže vo viazaní a v aranžovaní kvetov s medzinárodnou účasťou Victoria Regia 2013. Súťaže sa zúčastnilo 22 žiakov v kategórii základných škôl, 17 žiakov v kategórii záhradníckych škôl a 9 profesionáli. Téma sa niesla v znamení osláv jubilejnej prvej písomnej zmienky o meste Piešťanoch – *Piešťany kvitnú už 900 rokov*.

Úlohou súťažiacich v kategórii záhradníckych škôl a profesionálov bolo vytvoriť obraz na tému *Plynutie vody a času mestom*, kyticu pre jubilujúce mesto a vonkajšiu zosadzovanú kompozíciu na tému *Partnerské mestá mesta Piešťan*. Kreativitu a zručnosť mohli súťažiaci prezentovať v práci s názvom *Prekvapenie*. Zadanie práce sa dozvedeli až na súťaži. Témy pre žiakov základných škôl boli tiež veľmi kreatívne: kvetinová torta, veselá kytička a košík plný jesene.

Súťažiaci vytvorili nádherné kompozície a diela, ktoré mohla verejnosť obdivovať na výstave v priestoroch mestského kultúrneho strediska KSC Fontána.

A víťazi? Prvé miesto v kategórii základných škôl získala Terézia Režná zo 7. Základnej školy v Piešťanoch, prvé miesto v kategórii záhradníckych škôl Evelyn Máriássy zo Strednej odbornej školy záhradníckej v Piešťanoch a medzi profesionálmi sa stal majstrom Slovenska Tomáš Havala z Bratislavy.

Podujatie pokračovalo v sobotu 21. 9. 2013 kvetinovým korzom, sprievodom alegorických vozov a peších alegórií mestom.

Ing. Eva STRUČKOVÁ
Foto archív podujatia

Uplatniteľnosť absolventov stredných škôl na trhu práce je alarmujúca

ROZHOVOR

Hovoríme s Mgr. Stanislavom Pravdom, tajomníkom zamestnávateľov združených v Rade vlády pre odborné vzdelávanie a prípravu.

Popri pozícii tajomníka zamestnávateľov združených v Rade vlády pre odborné vzdelávanie a prípravu ste zároveň jedným z odborných garantov pôsobiacich v národných projektoch Štátneho inštitútu odborného vzdelávania (ŠIOV). Aké sú vaše doterajšie skúsenosti s prácou v nich?
Zamestnávatelia združení v Rade vlády pre odborné vzdelávanie a prípravu – konkrétne Asociácia zamestnávateľských zväzov a združení Slovenskej republiky, Republiková únia zamestnávateľov, Slovenská obchodná a priemyselná komora, Slovenská lesnícka komora, Slovenská banská komora, Slovenská poľnohospodárska a potravinárska komora a Slovenská živnostenská komora – ma vyslali, aby som koordinoval projekt *Rozvoj stredného odborného vzdelávania*, ako aj ďalšie projekty ŠIOV zo strany zamestnávateľov. Zamestnávatelia z Rady vlády pre odborné vzdelávanie a prípravu totiž podporujú dané projekty ako nástroje na dosiahnutie zmeny – nového školstva, aby mal každý absolvent školy uplatnenie v práci. Za spomenuté zamestnávateľské združenia, ako aj za projekt *Rozvoj stredného odborného vzdelávania* budú čitateľom Učiteľských novín pravidelne prinášať informácie určení hovorcovia.

O národných projektoch informujeme v novinách z viacerých pohľadov, priestor je, prirodzene, otvorený aj pre manažérov publicity. Osobitne v tom, čo sa dnes zdôrazňuje ako formy duálneho vzdelávania zo strany zamestnávateľov.
Slovenský priemysel, slovenské školstvo – a najmä nové školstvo – potrebuje zaviesť systémové kroky smerujúce k začatiu duálneho systému vzdelávania. Práve projekt *Rozvoj stredného odborného vzdelávania* má byť východiskovým bodom na realizáciu prvkov duálneho vzdelávania. Celé vzdelávanie tohto štátu je potrebné konfrontovať s potrebami hospodárstva štátu ako objednávateľa na jednej strane a s očakávaniami a potrebami daňových poplatníkov ako samotných objednávateľov odborného vzdelávania na druhej strane a ponukou vzdelávacích kapacít a samotnej kvality vzdelávacích programov.
Za zamyslenie určite stojí súčasný stav v odbornom vzdelávaní, ktorý poukazuje na to, že vo viacerých odborných školách sa vyučuje pod jednou strechou kuchár, čašník, rezbár, strojár či automechanik. To kladie nároky na pedagogický zbor a vybavenosť školy, aby pokryli také široké a nesúrodé spektrum hospodárskych odvetví. Poznať potreby trhu práce na Slovensku nám pomôže pri zadefinovaní plánov výkonov škôl, aby sa zbytočne nerozširovali počty odborov, ktoré trh nepotrebuje a v ktorých absolventi nemajú šancu nájsť uplatnenie. Je potrebné, aby sa školy špecializovali na konkrétne odvetvia, ktoré sú nielen obsahovo príbuzné, ale ktoré trh práce aj potrebuje.

V čom predovšetkým je potrebné podporovať odborné vzdelávanie na stredných školách?
Žiada sa, aby sme ho súbežne budovali na piatich základných pilieroch. Po prvé, Slovensko musí poznať svoje potreby, musí sledovať plán potrieb trhu práce a vedieť pružne reagovať na aktuálne zmeny v ňom. Musí dbať o to, aby formálna školská sústava pripravovala absolventov na kvalifikované výkony v konkrétnych remeselných a technických činnostiach. Druhým dôležitým pilierom je plán výkonov škôl. Ten musí vychádzať z potrieb trhu práce. Školy by sa mali zameriavať na to, čo Slovensko potrebuje. Rodičia by nemali podľahnúť marketingovým názvom učebných alebo študijných odborov, ktoré trh práce nepotrebuje, ale mali by si preverovať, čo reálne daný odbor ponúkne ich dieťaťu do budúcnosti. Takisto je potrebné vedieť o tom, aké kvalifikácie potrebuje daný región a v akom zamestnaní dokáže ponúknuť ich dieťaťu úspešný život. Tretím dôležitým pilierom je transformácia základných škôl návratom k polytechnickej výchove, aby sa deti aspoň od piateho ročníka zoznamovali so základnými pracovnými nástrojmi a materiálmi, začali si budovať vzťah k fyzike, ako aj k technike. Aby boli informované o podstatne širšom spektre možných povolaní, než im naša spoločnosť donedávna ponúkala a predkladala. Nie iba o počítačoch a virtuálnych výstupoch z nich, o cudzích jazykoch či odboroch, kde sa od nich nežiada nijaká manuálna činnosť a neraz ani vysoká intelektuálna námaha.

Pri rozhovoroch s riaditeľmi, pedagógmi stredných odborných škôl neraz zaznievajú výhrady voči pretrvávajúcej praxi mnohých kariérových poradcov v základných školách. Pociťujú to podobne aj zamestnávatelia?
Na základných školách, stredných a sprievodne potom aj v inštitúciách celoživotného vzdelávania sa k výchovnému poradenstvu neraz staviame ako k suplovaniu základných povinností rodiny, ale málo ukazujeme žiakom, aké majú reálne pracovné možnosti po získaní konkrétnej kvalifikácie. Neukazujeme im, aké majú možnosti v rámci svojej kondície, bytostných záujmov, kde môžu byť so svojimi danosťami úspešní a kde, naopak, sú reálnymi kandidátmi pre úrad práce. Vážnosť úlohy kariérových poradcov by sme radi zaviedli aj do systému odborného vzdelávania. Bolo by vhodné praktizovať ho na všetkých úrovniach vzdelávania a začať s tým dokonca už v materskej škole. A dbať o to, aby línia kariérového poradenstva bola jednotná. Bohužiaľ, mnohí z tých, ktorí sa momentálne zaoberajú kariérovým poradenstvom, nepoznajú reálny trh práce, a tak ani nemôžu mladých ľudí účinne usmerňovať.

> „Držme sa zaujímavého hesla, ktoré platí v Rakúsku, Nemecku aj v iných európskych štátoch: kto učí, ten by nemal skúšať. Touto úlohou by mal byť poverený nezávislý odborník, ktorý vie posúdiť, či vedomosti žiakov sú dostačujúce a či ich zručnosti získané počas štúdia a praxe zaručujú kvalitný prínos pre konkrétnu výrobnú produkciu.“

Učiteľské noviny upozorňujú na to, že najzložitejšie bude vypracovať čo najobjektívnejšie kritériá a mechanizmy merania kvality a zaviesť ich do hodnotení škôl, pedagógov.
Meranie kvality je, samozrejme, v závere, ale nie na samom konci spomínaných úloh. Na vstupe a výstupe stredných odborných škôl. Z metodického a inšpekčného hľadiska je potrebné definovať samotný pojem kvality odborného vzdelávania. Z pohľadu zamestnávateľov je zase potrebné zabezpečiť účasť odborníkov na záverečných praktických skúškach priamo z ich strany. Držme sa zaujímavého hesla, ktoré platí v Rakúsku, Nemecku aj v iných európskych štátoch: kto učí, ten by nemal skúšať. Touto úlohou by mal byť poverený nezávislý odborník, ktorý vie posúdiť, či vedomosti žiakov sú dostačujúce a či ich zručnosti získané počas štúdia a praxe zaručujú kvalitný prínos pre konkrétnu výrobnú produkciu.

Ako sa to dá naplniť?
Sedem už v úvode spomínaných stavovských a profesijných organizácií sa spojilo, aby prispeli k skvalitneniu odborného vzdelávania. A keďže zamestnávatelia združení v týchto organizáciách sú zo zákona o odbornom vzdelávaní a príprave z roku 2009 aj partnermi vlády SR v Rade vlády pre odborné vzdelávanie a prípravu, snažia sa podporovať a pomáhať pri budovaní funkčného systému v spolupráci so štátnou, s verejnou správou, so zamestnávateľmi a s odbormi.

V terajšom systéme vzdelávania sú najstabilnejšie zakotvené inštitúcie poskytujúce formálne vzdelávanie. Nebude táto tradičná istota istou brzdou pri presadzovaní praktických potrieb práve podnikateľov, zamestnávateľov?
Nielen pre zamestnávateľov, pre každého logicky zmýšľajúceho občana by mal byť najzákladnejší parameter: uplatnenie absolventa na trhu práce v odbore, v ktorom sa pripravoval. To je hlavný cieľ, prečo sme sa všetci spojili. Snažíme sa porozumieť formálnemu vzdelávaniu v školskej sústave a docieliť, aby aj pre školy bol výsledným cieľom uplatniteľný absolvent. My sa nepozeráme na to, kto je zriaďovateľom školy, teda či sa absolventi pripravovali v štátnej, súkromnej, alebo povedzme cirkevnej škole. Hlavným kritériom je kvalita odbornej prípravy na budúce povolanie, so zreteľom obsahu výučby na otvorené potreby zamestnávateľov.

Ako vedia zamestnávatelia získať dostatok informácií o takomto smerovaní škôl?
Nepotrebujeme sami analyzovať úroveň odbornej prípravy absolventa. Dostatočne dôkazné sú pre nás podklady z úradov práce vykazované na konci kalendárneho roka. Či si našiel zamestnanie, a ak áno, či to je práca, na ktorú získal počas štúdia odbornú kvalifikáciu. Budeme sa preto usilovať o to, aby sme vedeli sledovať jeho cestu po skončení školy. Dá sa to cez číselné kódy priradené ku konkrétnym učebným a študijným odborom na stredných aj vysokých školách a k jednotlivým zamestnaniam. A prostredníctvom systému v Sociálnej poisťovni dohliadať na to, či je číselný kód absolvovaného odboru totožný s vykonávanou prácou. Ak áno, takéhoto absolventa považujeme za uplatneného na trhu práce. Naopak, neuplatnený je, ak vyštudoval napríklad obchodnú akadémiu, prihlásil sa na sociálnu prácu a zarába si v obchodnom reťazci za pokladňou. Štát – v tomto a tisíckach ďalších príkladov – vynaložil aj vynakladá veľké financie na to, aby vyučil možno dobrého pokladníka.

Súčasné kroky smerujúce k napĺňaniu potrieb duálneho vzdelávania sa mohli intenzívnejšie rozvíjať už od roku 2002, keď ako prvý začal ústretovo pomáhať odborným školám automobilový priemysel. Aká bola situácia v tých časoch?
Prvky duálneho vzdelávania sme začínali uplatňovať hneď na začiatku. S ministerstvom školstva a so samosprávnymi krajmi sme vybrali trinásť škôl s poverením centier odborného vzdelávania a prípravy pre automobilový priemysel. Stretli sme sa s dosť nízkou kvalitou prípravy pracovných síl pre potreby trhu práce a so slabým materiálnym zabezpečením škôl novými technológiami na praktickú výučbu. Naše výrobné závody Volkswagen, PSA Citroën, KIA, Škoda auto Slovensko im preto poskytli vozidlá ako učebné pomôcky a mnoho potrebných komponentov, pedagógom vzdelávanie, vydali šesť učebníc, desať pracovných zošitov a mnoho iného. Na pozdvihnutie kvality odbornej prípravy organizujeme už trinásť rokov súťaž pre mladých autoopravárov, školy môžu v nej vyhrať diagnostické pomôcky, osobné automobily. Žiaľ, po desiatich rokoch musíme konštatovať, že je nevyhnutné zmeniť myslenie a konanie učiteľov, ako aj rodičov detí, aby jediným cieľom bolo úspešné uplatnenie sa ich dieťaťa, ktoré prináša tomuto štátu hodnoty.

Prečo sa u nás nedarí prakticky naplno presadiť ani dobré úmysly? Patrí k našim zlozvykom nadchnúť sa a čoskoro prejsť do pasivity?
Školy materiálno-technickú pomoc, samozrejme, privítali, lebo po roku 1989 bola ich odluka od zamestnávateľov dosť výrazná. Obrazne by sa to dalo prirovnať k autám – keď sme začínali, školy boli na úrovni Favorita a trh práce už na úrovni Octavie II. Na Slovensku však ani štát, ani zamestnávatelia nemajú toľko zdrojov, aby mohli technicky vybaviť všetky školy, ktoré dnes poskytujú odborné vzdelávanie a prípravu. Môžu pomôcť iba tým, ktoré budú potrebné pre trh práce a rozvoj regiónov a budú môcť garantovať kvalitatívnu úroveň prípravy na povolanie. Keď sme začínali, na Slovensku bolo 128 stredných škôl, v ktorých pripravovali autoopravárov, v tom čase v odbore mechanik-opravár cestných motorových vozidiel. Ročne vyprodukovali 3 100 automechanikov ako svojich absolventov. Pritom trh práce už od roku 2002 deklaruje potrebu, ktorú by pokrylo zopár kvalitne pripravených a vybavených škôl.

Snahu o potrebné zmeny vyjadrovali viaceré školské zákony, osobitne zákon o odbornom vzdelávaní a príprave. Ukázalo sa však, že ho bolo potrebné novelizovať, aby sa dobrá vôľa odrážala v reálnej pomoci.
Na to nestačí iba dobrá vôľa, na tomto zákone potrebujeme stále pracovať. Je to dielo, ktoré vzniklo zo symbiózy potrieb zamestnávateľov, škôl a ministerstva školstva. Snažíme sa sfunkčniť najmä Fond rozvoja odborného vzdelávania a prípravy, aby sme do neho prispievali nielen my zamestnávatelia, ale aj ostatné zainteresované strany. Štát, samosprávy. Takto to funguje vo Francúzsku aj v iných štátoch. U nás je fond inštitucionalizovaný, je zriadené jeho sídlo, zvolená rada, ale my sme doň mohli prispievať iba z dvoch percent

odvádzaných daní. A boli sme jediní, kto túto podpornú možnosť využíval.

Fond rozvoja odborného vzdelávania a prípravy je, prirodzene, iba jedným z článkov smerujúcich k pozitívnym zmenám.
Dobrovoľnou prácou bez legislatívnej podpory dosiahneme iba krátkodobý efekt. Bude preto potrebné novelizovať viaceré zákony týkajúce sa priamo školstva a sprievodne i ďalšiu legislatívu. Aby sa sfunkčnil celý systém. My sa snažíme dosiahnuť do roku 2015 veľkú spoločnú zmenu v rámci všetkých zásadných vzdelávacích zákonov. Potrebujeme si ujasniť povedzme otázky odmeňovania pedagógov, financovania odborných škôl. Podrobne analyzovať, aké je postavenie pedagógov, aký funkčný je vzťah medzi majstrom odbornej prípravy a učiteľom odborných predmetov. Učiteľ si neraz vystačí s tým, že je akademicky vzdelaný, ale nie dostatočne odborne pripravený na to, aby mohol kvalifikovane vyučovať aktuálnu problematiku, ktorú prinášajú nové technológie, moderné výrobné komplexy. Ďalšou úlohou je zladiť financovanie samotného vzdelávania na stredných školách, s osobitným zreteľom na odborné školstvo. Tu je dôležité, aby financovanie bolo aj motivačné, nie iba príspevkové, ako sa to deje v súčasnosti, keď je postavené na – dosť paušálne určovaných – normatívoch na žiaka. Doteraz praktizovaný spôsob normatívneho financovania, bohužiaľ, stredné odborné školy skôr pochováva, než by ich kvalitatívne dvíhal. Svedčia o tom výroky riaditeľov niektorých škôl o žiakoch ako o tovare, ktorý im prinesie do tried teplo, svetlo.

Aký je názor zamestnávateľov na praktickú odbornú prípravu pedagógov – povedzme formami celoživotného vzdelávania – v konkrétnych podnikoch, priamo pri nových technológiách? Ako je to v európskych štátoch?
Naši zamestnávatelia sú ochotní poskytovať priestor na odborné stážovanie pedagogických zamestnancov. A nielen u nás na Slovensku, ale aj v zahraničí. V rámci národného projektu *Rozvoj stredného odborného vzdelávania* pripravujeme zahraničné mobility pre učiteľov odborných predmetov, majstrov odborného výcviku. Popri ich vlastnom záujme mnohé závisí od ich osobnej finančnej situácie, pretože motivácia vzdelávať sa si žiada dostatočné zdroje povedzme na mesačnú stáž v zahraničí. Nie je tajomstvom ani to, že viacerí učitelia – ak chcú zabezpečiť sebe a svojej rodine sociálny štandard primeraný postaveniu vysokoškolsky vzdelaného občana – si popri učiteľskom zamestnaní hľadajú ďalšiu prácu. To je, bohužiaľ, neotrasiteľný fakt.

A nemohla by byť táto práca pedagógov práve v podniku, pre ktorý škola pripravuje budúcich absolventov?
My predpokladáme, že na to majú šancu učitelia, ktorí budú chcieť pokračovať vo svojom poslaní a ďalej sa vzdelávať v centrách odborného vzdelávania a prípravy a v školách vybavených modernými technológiami. Budú však musieť ísť s technickou dobou a chtiac-nechtiac sa ďalej vzdelávať v odboroch, ktoré vyučujú. Už dnes sa niektorým stáva, že ich dobehne alebo dokonca predbehne žiak, ktorý sa o konkrétnu problematiku zaujíma sám.

„Školy by sa mali zameriavať na to, čo Slovensko potrebuje. Rodičia by nemali podľahnúť marketingovým názvom učebných alebo študijných odborov, ktoré trh práce nepotrebuje, ale mali by si preverovať, čo reálne daný odbor ponúkne ich dieťaťu do budúcnosti. Takisto je potrebné vedieť o tom, aké kvalifikácie potrebuje daný región a v akom zamestnaní dokáže ponúknuť ich dieťaťu úspešný život.“

Aké zmeny v odbornom školstve očakávate v najbližších rokoch?
Predpokladáme, že postavenie učiteľov sa bude meniť aj demografickými okolnosťami, pragmatickým postojom rodičov vedúcich svoje deti, aby študovali to, čo im umožní nájsť si prácu primeranú ich vedomostiam a odbornej kvalifikácii, počtom a vybavením škôl. Svoj pedagogický status si udržia učitelia kvalitne pripravení, rozhľadení v nových trendoch. V súčasnosti narážame na problém, ktorý prinieslo kreditné vzdelávanie. Hlavnou motiváciou pre väčšinu učiteľov je získať kredity na zvýšenie svojich platov, potrebné vedomosti sú vo vedľajšom pláne. A kreditný systém je takmer nefunkčný práve pre tých pedagógov, ktorí pripravujú žiakov do výrobného procesu. Vzdelávanie nie je ani systémové, ba ani systematické. Vieme, že je finančne náročné, ale to nemôže byť dôvodom na zľahčovanie vážnosti tohto problému.

Kto by mal objektívne merať kvalitu pedagógov, predovšetkým učiteľov odborných, technických predmetov, majstrov odbornej prípravy žiakov? Má to byť povedzme centrálna koncepcia, ktorú prevezme školská inšpekcia?
Je to v štádiu procesného vývinu, rokovania. Nevieme teraz povedať, či to bude Národný ústav certifikovaných meraní vzdelávania, alebo Štátna školská inšpekcia. To si žiada odborné analýzy, kolegiálne diskusie, postupné profilovanie pružného a spravodlivého systému merania kvality. Preto na našich cestách po regiónoch navštevujeme školy a vyzývame riaditeľov, učiteľov, aby sa aktívne zapojili do projektov súvisiacich so zvyšovaním ich odbornej kvalifikácie. Aby nemlčali, a my im garantujeme, že ich konštruktívne podnety, návrhy budú vypočuté. Zamestnávateľov toto bytostne zaujíma, vôbec neschvaľujú, ak sa významné zmeny a centrálne opatrenia robia od zeleného stola. Nemajú čas ani priestor, aby zahrávali podstatu problémov do formálneho rámca. Smerujú k tomu, aby opatrenia boli životaschopné a výsledok ich realizácie priniesol republike viditeľné vklady. Buď bude systém odborného vzdelávania v spoločnosti fungovať, a vtedy ho budeme podporovať aj my, alebo sa ako zamestnávatelia odpojíme od jeho doterajšej málo pružnej a neraz formálnej línie. Inú možnosť nevidíme, ak nemáme priamy dosah na obsah a kvalitu odbornej prípravy stredoškolákov.

Dala by sa, čisto teoreticky, percentuálne rozdeliť miera zodpovednosti za súčasný kvalitatívny stav stredného odborného vzdelávania v Slovenskej republike?
Kvalita a ďalšia príprava učiteľov technických predmetov a majstrov odbornej prípravy je jedným z najslabších článkov v systéme odborného vzdelávania. Vo verejnom sektore nemajú veľa príležitostí na kvalitné vzdelávanie. Metodicko-pedagogické centrá v regiónoch sa zameriavajú predovšetkým na vzdelávanie učiteľov všeobecných predmetov v základných alebo stredných školách. Napríklad vo Francúzsku pomáhali majstrom odborne rásť najmä zamestnanci vo firme, kde učni praxovali. U nás je však problém už s prísunom najnovších informácií v oblasti technológií, materiálov v konkrétnych odboroch štúdia. Vydáme učebnicu, a v tú chvíľu je časť jej obsahu zastaraná. Chýba nám model pružného vydávania, zverejňovania nových informácií práve tým, ktorí sú zodpovední za kvalifikované vzdelávanie v odboroch, ktoré aktuálne potrebujú firmy vo svojich výrobných programoch. Aby sa absolvent, hneď ako príde do zamestnania, vedel orientovať medzi novými technológiami, výrobnými linkami.

Téma učebníc v médiách býva krátkodobo dráždivá, ale zvyčajne povrchná, vysvetlenia zodpovedných úradníkov a odborníkov neodpovedajú na základné potreby či obsahové nedostatky týchto stále potrebných vzdelávacích materiálov. Kde teda hľadať podstatu problému a ako napraviť pretrvávajúcu situáciu?
Aj my máme skúsenosti so zavádzaním učebníc do procesu. Už od roku 2003 sme sa snažili zaviesť nové učebnice pre odbor autoopravár. Bol to proces, ktorý s ministerstvom školstva trval celých šesť rokov. Ich vydávanie na jednej strane ovplyvňujú ekonomické náklady na vytlačenie potrebného množstva a na ich opätovne aktualizované vydania. Na druhej strane však môže náš dobrý úmysel naraziť práve tam, kde proklamujú ich zúfalý nedostatok. Nie všetky školy majú prehľad či aspoň záujem o to, kto je pripravený poskytovať im potrebné aktuálne informácie. Na vlastnej koži sme zažili, že sme na ministerstvo školstva dodali tri a pol tisíc konkrétnych učebníc – a viac ako sto škôl si ich vôbec neobjednalo, hoci predtým tvrdili, že ich potrebujú. Pritom nemuseli za ne nič platiť.

Šéfredaktor našich novín poznamenáva, že v Rakúsku, vo Švajčiarsku, v Belgicku je rýchla obmena alebo prísun nových informácií z oblasti vedeckých výskumov, zavádzania nových technológií systémom karisblokových učebníc.
My sme v snahe podporiť našich učiteľov zaviedli túto formu pre naše odbory. Tieto učebnice pravidelne oživujeme aktuálnymi informáciami. Ekonomicky je to náročnejšie ako vytlačiť učebnicu, ktorej obsah bude slúžiť na výučbu aj niekoľko rokov, bez potreby alebo povinnosti aktualizovať ju.

Predpokladajú zamestnávatelia podstatne vyššiu účasť na praktickej odbornej príprave žiakov stredných škôl?
Percento nezamestnaných absolventov stredných škôl v Slovenskej republike je alarmujúce. Zamestnávatelia sú pripravení podporovať odborné vzdelávanie. Je to v ich vlastnom záujme, avšak ani pri dobrej vôli sa nemôžu stať základnou vzdelávacou inštitúciou. Túto povinnosť za posledných dvadsať rokov rezort školstva hrubo zanedbal. Štát ju osobitne nerozvíjal ani pred rokom 1989, ale predsa len existovali krajské pedagogické ústavy, v ktorých pôsobila aj skupina odborníkov na vzdelávanie učiteľov odborných predmetov. Transformáciou týchto inštitúcií na metodicko-pedagogické centrá sa táto povinnosť z ich základného poslania vytratila.

S tým, o čom sme hovorili doteraz, priamo súvisí vaša práca v národných projektoch inštitucionálne garantovaných ŠIOV. Aké je praktické prepojenie medzi vašimi skúsenosťami a vedomosťami získanými o situácii v odbornom školstve priamo v podnikateľskej sfére a spolupráca s pedagogickými odborníkmi pripravujúcimi podklady na koncepčné riešenia a presadzovanie potrebných zmien?
Tri národné projekty – *Tvorba Národnej sústavy kvalifikácií, Podpora profesijnej orientácie žiakov základnej školy na odborné vzdelávanie a prípravu prostredníctvom rozvoja polytechnickej výchovy zameranej na rozvoj pracovných zručností a práca s talentami* a *Rozvoj stredného odborného vzdelávania* – sú, ako som povedal v úvode, nevyhnutným pomocníkom na ceste k transformácii. Sledujeme, aké povolania na Slovensku tradičné existujú, aké nové pripravuje školstvo pre formálne aj celoživotné vzdelávanie. Z Národnej sústavy povolaní vychádza národný projekt *Tvorba Národnej sústavy kvalifikácií*. Musíme totiž vedieť definovať, ako jednotlivé kvalifikácie smerujú k výkonu konkrétnych povolaní. Tak pre celkovú kvalifikáciu, ako aj pre čiastkové kvalifikácie. Myslím, že do tohto projektu sú pripravení zapojiť sa zamestnávatelia všetkých zväzov, predstavitelia komôr, pretože v rámci formálneho i neformálneho vzdelávania budú pri definovaní hodnotiacich a vzdelávacích štandardov. To bude nám zamestnávateľom dávať veľký impulz pri hľadaní nového pracovníka. **(aj)**

Poľnohospodárske...

SŠ IVANKA PRI DUNAJI

(dokončenie zo strany 17)
nálnom využití teoretických a praktických zručností v spojení s osobným kontaktom s profesijnými lídrami. Podujatie bolo zároveň príležitosťou na prezentáciu všetkých študijných odborov Spojenej školy. Vystúpenie kolekcie chovaných plemien koní v majetku školy v choreografii učiteľa praktického vyučovania Ing. Zdena Šťastného zaujalo rovnako ako vystúpenie jazdnej polície – potenciálneho zamestnávateľa absolventov školy. Westernové jazdenie prezentované žiačkou a zároveň majsterkou Slovenska Dominikou Chmelárovou je potvrdením dobrých školských podmienok na zavedenie a profesionálny rozvoj ďalšieho odvetvia jazdeckého športu. Úspešný odbor kynológie počas celej výstavy prezentovali žiaci ukážkami tanca so psom, agility, výcviku poslušnosti a obrany psov. Kolekcia vystavovaných zvierat bola umiestnená v areáli, kde žiaci školy denne absolvujú hodiny odbornej praxe v chove rýb a iných hospodárskych zvierat.

Výstavu pri jej otvorení ocenila starostka Ivanky pri Dunaji Magdaléna Holcingerová ako súčasť života obce. Riaditeľka bratislavskej regionálnej pobočky Slovenskej poľnohospodárskej a potravinárskej komory Ing. Andrea Zahradníková potvrdila svojou účasťou pozitívny a podporný vzťah k odbornému vzdelávaniu v tejto škole. Autogramiáda novej knihy prof. Ing. Ivana Hričovského, DrSc., *Rok v ovocnej záhrade* potvrdila význam výstavy na úrovni akademickej, spoločenskej aj praktickej. Práve osobnosť tohto typu je indikátorom spojenia vedy, školstva, agropodnikania a angažovanosti širokej verejnosti v plodnej symbióze spoločného úspechu.

Dvojstranu pripravil Dušan MIKOLAJ
Ilustračné foto Ján SÚKUP

Odborná prax otvorená úspešným absolventom

SOŠ NOVÉ ZÁMKY

Pri návšteve Strednej odbornej školy (SOŠ) hotelových služieb a obchodu v Nových Zámkoch sme sa v jej priestoroch na Zdravotníckej ulici dlho nezdržali. RNDr. Rudolf Mišák, riaditeľ školy, ktorá je od začiatku tohto školského roka strediskom odborného vzdelávania a prípravy v oblasti cestovného ruchu, hotelových služieb a obchodu, nás voviedol do školských priestorov na uliciach Slovenskej a Bratov Baldigarovcov. Priamo v centre mesta sa žiaci pripravujú na výkon svojich budúcich povolaní. Sprievodcami nám boli aj jeho zástupcovia Ing. Ján Radošovský pre všeobecnovzdelávacie predmety a Ing. Miroslav Bohát pre odborné predmety.

Pri každom stretnutí so žiakmi sme sa presviedčali o tom, že neodmysliteľnou súčasťou výchovno-vzdelávacieho procesu študijného odboru hotelová akadémia, nadstavbového štúdia spoločné stravovanie i učebných odborov kuchár, čašník je realizácia odbornej praxe. Vyplýva z požiadaviek na teoretické vedomosti a praktické zručnosti absolventa daného odboru. V študijnom odbore hotelová akadémia je súčasťou učebných osnov a školského vzdelávacieho programu počas celých piatich rokov praktická príprava. Žiaci 3. a 4. ročníka sa zúčastňujú jeden deň v týždni praxe v stravovacích zariadeniach v Nových Zámkoch a okolí. Odborný výcvik učebného odboru

kuchár a čašník a odborná prax nadstavbového štúdia študijného odboru spoločné stravovanie vykonávajú pod vedením majstrov odborného výcviku v Žiackom centre Mladosť a v Stredisku praktického vyučovania Junior pri COOP Jednota v Nových Zámkoch. Zručnosti získavajú a rozvíjajú pri práci v kuchyni i obsluhe.

Počas školského roka absolvovali žiaci druhého až štvrtého ročníka súvislú odbornú prax v kúpeľných domoch Smaragd a Flóra Dudince, v ubytovacích zariadeniach hotela Tartuff v Beladiciach, Wellness v Patinciach, Limba na Donovaloch, City hotela Bratislava, transmotela Nitra.

Riaditeľ SOŠ hotelových služieb a obchodu v Nových Zámkoch RNDr. Rudolf Mišák.

Pri zabezpečovaní pracovísk na odbornú prax hotelovej akadémie bola dobrá spolupráca medzi manažmentmi ubytovacích zariadení a vedením školy. Medzi partnerskými organizáciami pri zabezpečení odbornej praxe žiakov v Nových Zámkoch je Irish pub, hotel Korzo, Junior, reštaurácie Spirit, Mlyn, La Cubana. V Šuranoch k partnerom patrí pizzeria Áčko, obchodné centrum Zora a 18 restaurant.

Someliéri

Už viac ako desať rokov je SOŠ hotelových služieb a obchodu v Nových Zámkoch známa výbornými výsledkami žiakov, ktorí sa venujú someliérstvu. Zároveň je sídlom pobočky Asociácie someliérov SR. Práci v pobočke i výchove mladých someliérov sa so zaujatím a na vysokej odbornej úrovni venuje učiteľka odborných predmetov a profesionálna someliérka v jednej osobe Mgr. Blažena Felvidékyová.

Informuje, že žiaci sa pravidelne stretávajú a aktívne pracujú v krúžku mladých someliérov. Začiatočníci i pokročilí spoznávajú víno, jeho vlastnosti a charakteristiku, venujú sa servisu bieleho, červeného i šumivého vína. Zúčastňujú sa odborných prednášok, exkurzií vo vinárstvach, súťaží a degustácií vín. Prácou v someliérskom krúžku si rozširujú teoretické vedomosti o nápojoch a ich vlastnostiach a zásadách správneho servisu. Všetky nadobudnuté vedomosti a zručnosti sú pre nich dobrým predpokladom na uplatnenie sa na trhu práce.

Účasťou na renomovaných odborných súťažiach žiaci dokazujú výbornú úroveň odbornej prípravy vo svojej škole. V jej farbách za roky pôsobenia someliérskeho krúžku vždy priniesli medaily za prvé miesta a Grand prix v súťažiach juniorov (Trophée Hubert Bratislava, Mladý someliér Piešťany, Znojemský hrozen, Radošinský klevner, Elesko, Corner Sommelier Competition – Freixenet Trophy, Vitis Trophy Junior someliér), ale aj v súťažiach profesionálov. Medzi najaktívnejších mladých someliérov, ktorí absolvovali novozámockú školu, patrí Peter Kecskés, Gabriel Kollár, Adam Bencze, Erik Smonics, Tomáš Gyén, Róbert Nagy, Miroslav Balla, Renáta Buranská, Viktor Kiripolský. A do takejto silnej zostavy sa neváhali zaradiť súčasní úspešní pokračovatelia šíriaci dobré meno školy, víťazi juniorských súťaží Igor Mlečenkov, Adam Fabián a Kamil Takács.

O silnej stránke výchovy a odbornej prípravy budúcich someliérov v škole svedčí aj skutočnosť, že mnohí absolventi sa práci s vínom venujú na profesionálnej úrovni. Pracujú ako vysoko kvalifikovaní odborníci v oblasti gastronómie alebo pri práci s vínom, konkrétne napríklad na pozícii viceprezidenta Asociácie someliérov SR, v spoločnostiach Corner, Elesko, v renomovaných gastronomických zariadeniach v Prahe a Londýne, kde aj pokračujú v štúdiu.

Baristi

Žiaci SOŠ hotelových služieb a obchodu v Nových Zámkoch získajú počas štúdia mnoho odborných vedomostí a zručností a po absolvovaní je ich uplatnenie sa na trhu práce veľmi dobré. Jedným z ďalších povolaní vyučovaných v škole je baristika. Skupina budúcich baristov absolvuje každoročne kurz u Stanislava Cibulu, majstra Slovenska v príprave kávy a garanta súťaží. Dlhodobo a pravidelne navštevujú súťaže či už na Slovensku, alebo v zahraničí, spravidla na každej získavajú ocenenie. Najlepším baristom školy je Lukáš Podbehlý, žiak piateho ročníka hotelovej akadémie. Vlani na 19. medzinárodnom veľtrhu Danubius Gastro sa stal víťazom medzinárodnej baristickej súťaže juniorov Majster kávy. Svoje kvality potvrdil aj medzi dospelými na majstrovstvách SR v Trnave a získal právo reprezentovať našu krajinu v ďalekom Soule. Vďaka sponzorom mohol merať vyše 15-hodinovú cestu do hlavného mesta Kórejskej republiky, ktoré rozlohou 605 km² a počtom obyvateľov viac ako 10 miliónov patrí medzi najväčšie mestá na svete. O atraktívnom podujatí v obrovskej metropole nám porozprával pri skvelej kávičke: „Súťaže World Latte Art Championship v juhokórejskom Soule som sa zúčastnil začiatkom novembra 2012. Pripravoval som sa na ňu v odborných priestoroch našej školy aj v školiacom stredisku Škola baristu, ktoré vedie Stanislav Cibula. Skvele organizovaná súťaž, braná ako majstrovstvá sveta, mi ukázala najnovšie novinky pri príprave kávy v priamom prenose. Veľa sa dá vidieť na internete, ale odborník postrehne jednotlivé finesy pri kreáciách u konkurentov až pri reálnej príprave kávy. Úroveň šampionátu bola na vysokej úrovni. Súťaž bola prepracovaná do najmenších detailov. Mal som možnosť obohatiť svoje baristické schopnosti o ďalšie prvky. Získal som veľa skúseností, spoznal nových ľudí, odborníkov svetovej úrovne pracujúcich s kávou. Najviac ma zaujali súťažiaci, ktorí kreslili prepracované vzory do netypických nádob. Ja som kreslil dve a dve identické cappuccina podľa fotiek, ktoré som si spravil predtým. Mal som na to šesť minút. Skončil som na 29. mieste z 33 účastníkov mojej kategórie. Možno to mohlo byť o niečo lepšie, ale konkurencia medzi mužmi bola veľmi silná. Na šampionáte som bol najmladším účastníkom. Súťaž, ako som už spomínal, ma obohatila o veľa skúseností. Byť účastníkom takejto súťaže je nielen osobná prestíž, ale aj cesta pre mnohých deviatakov, ktorí zvažujú, na akú strednú školu si podať prihlášku. Ja im vrelo odporúčam vybrať si jeden z odborov v našej škole. Verím, že mnohí sa v nich nájdu ako budúci odborníci, rád im odovzdám svoje poznatky. Moji spolužiaci už reprezentujú Slovensko na rôznych súťažiach po svete ako barmani, someliéri či veľmi žiadaní kuchári alebo čašníci.“

Škola má dobrý kredit aj v rámci súťaží organizovaných na Slovensku, čo potvrdzuje poverenie usporadúvaním Majstrovstiev Slovenska v príprave kávy stredných odborných škôl na jej pôde. Dvadsiateho šiesteho marca 2014 sa bude konať už šiesty ročník.

Barmani

Žiaci školy sa v rámci záujmovej činnosti aktívne zapájajú aj do činnosti barmanského krúžku. S obľubou pripravujú rôznofarebné kokteily od výmyslu sveta. Pracujú s odbornou literatúrou a sami tvoria zaujímavé receptúry nápojov, pripravujú farebné ovocné dekorácie.

Mladí barmani si každý rok zmerajú svoje sily v rámci školského kola barmanskej súťaže TOP barman. Každý súťažiaci upúta obecenstvo zručnou prácou so šejkrom a svojou kreativitou. Pozitívom je, že mladší žiaci majú možnosť vidieť starších spolužiakov pri príprave kokteilov, čo je pre nich vhodná motivácia pri rozvíjaní odborných zručností.

V škole sa pravidelne každý rok organizuje barmanský kurz pod vedením prezidenta Slovenskej barmanskej asociácie Jozefa Rotha. Úspešní absolventi kurzu získajú veľmi cenený certifikát s medzinárodnou platnosťou. V systematickej odbornej príprave žiakov je dôležitá aj ich účasť na odborných barmanských súťažiach. Dôkazom je už niekoľko vynikajúcich umiestnení.

Medzi najúspešnejších sa právom zaraďuje Tomáš Gyén, ktorý sa aktívne venuje freestylu. Svojím majstrovstvom si roku 2009 vybojoval účasť na Majstrovstvách sveta v miešaní nápojov v Berlíne a následne aj postup na Majstrovstvá sveta vo freestyle v Singapure v novembri 2010. K súčasným úspešným barmanom školy patrí Andrea Ižáková, Andrej Pányi a Michaela Mésarošová, ktorá na barmanskej súťaži St. Nicolaus Cup 2013 obsadila tretie miesto. Andrej Pányi obsadil na nej rok predtým druhé miesto.

Carving

Už niekoľko rokov pracuje v škole aj krúžok carvingu. Carving je moderná, v gastronómii už obľúbená a známa metóda zdobenia slávnostných tabúľ a studených mís či niektorých teplých pokrmov krásnymi tvarmi vyrezanými z ovocia a zo zeleniny. Z obyčajnej mrkvy, cvikle, jablka či póru sa vyrezávajú nádherné ruže, lístky a rôzne abstraktné tvary.

Krúžok vedie Mgr. Marta Kozárová, ktorá vštepuje žiakom zásady práce so špeciálnymi carvingovými dlátkami a nožmi, precíznosť a dôslednosť pri práci a vzťah k technike, ktorá očarí a poteší oko každého diváka. Základy zručnosti môžu žiaci získať aj v odborných kurzoch pre začiatočníkov a pokročilých. Zúčastňujú sa ich žiaci všetkých ročníkov, ktorí majú záujem naučiť sa ťahať dlátkami a špeciálnymi nožmi, vyrezať krásne tvary z ovocia i zo zeleniny a dostať i certifikát o absolvovaní kurzu. Kurzy odborne vedie majster Slovenska Tomáš Vida, potom svoje umenie a kreativitu predvádzajú na súťažiach, kde získavajú popredné umiestnenia (najcennejšie boli už po niekoľko rokov na celoslovenskom kole v carvingu v rámci výstavy Danubius Gastro v Bratislave, ktorá je každoročne v januári súčasťou medzinárodného veľtrhu cestovného ruchu).

Svoje umenie z krúžku carvingu predvádzajú žiaci aj na prezentačných akciách a výstavách, napríklad v Bratislave na slovinskom veľvyslanectve nádhernou kyticou a tekvicou s vyrezaným logom našej i partnerskej slovinskej školy. Dobré meno svojej školy potvrdzujú aj počas Dňa otvorených dverí priamo v škole či na základných školách v Nových Zámkoch a okolí.

Čajový krúžok

Čajový krúžok v SOŠ hotelových služieb a obchodu v Nových Zámkoch je jediný svojho druhu na Slovensku. Funguje už od roku 2008, žiaci v ňom pracujú pod vedením učiteľa Milana Trojanovského. Schádzajú sa každý utorok po vyučovaní v novozriadenej čajovni, kde spoznávajú kvalitné čaje z celého sveta. Počas roka sa postupne zoznamujú so spôsobom ich prípravy a servírovania, ale aj s jednotlivými kultúrami. V oblastiach, kde sa pestuje čaj, žijú ľudia dlhšie a čaj bol hneď od svojho objavenia pre európsku civilizáciu vysoko cenený ako liečivý prostriedok. Poskytuje zdroj látok, ktoré pomáhajú predchádzať množstvu chorôb.

Čajovej kultúre sa v regióne i v školách všeobecne venuje malá pozornosť, a preto žiaci chcú ukázať, že čaj nie je len vrecúško, ktoré sa zaleje horúcou vodou, ale v prvom rade chuťovo výnimočný gastronomický zážitok. Vedia, že čaj je príjemný a obľúbený nápoj, ktorý prináša každodenné potešenie miliónom ľudí na celom svete. Má silný osviežujúci účinok, takže sa výborne hodí, keď potrebujeme podať mimoriadny pracovný výkon.

(aj)

Stredné odborné vzdelávanie...

NÁRODNÉ PROJEKTY

(dokončenie zo strany 17)

a prostredníctvom zapojenia zamestnávateľov a zvýšením kariérovej a profesijnej orientácie žiakov.

Kľúčovým strategickým cieľom národného projektu je zvýšená kvalita odborného vzdelávania a prípravy na SOŠ vo vybraných skupinách odborov a rovnako vo všetkých skupinách odborov, ktoré sú v kompetencii ŠIOV. Trh práce poukazuje na akútny nedostatok kvalifikovanej pracovnej sily práve vo vybraných odboroch a absolventi SOŠ dosiahnutým odborným vzdelaním nespĺňajú požiadavky trhu. Realizáciou projektu sa rieši problematika prepojenia odborného vzdelávania a prípravy v SOŠ s potrebami zamestnávateľov, zvýšenia kvality a pripravenosti budúcich absolventov SOŠ vo vzťahu k ich schopnosti zamestnať sa. Nosnou témou je spolupráca stredných odborných škôl s profesijnými a so stavovskými organizáciami. Pomôcť tomu má aj nastavenie modelu viaczdrojového financovania a normatívov financovania SOŠ. Súčasťou kvalitatívnych zmien je kariérové poradenstvo smerujúce k profesijnej orientácii žiakov, aby ich v SOŠ pripravovali čo najflexibilnejšie na možné zmeny na trhu.

Konkrétnymi krokmi projektu sú pilotné aktivity v rámci obsahovej prestavby vzdelávania. Patrí medzi ne aj dodanie didaktických pomôcok hmotného a nehmotného charakteru a didaktických pomôcok zameraných na modernizáciu vzdelávacieho obsahu pre žiakov, ktoré podporia zvýšenie kvality vzdelávania v zapojených SOŠ.

Vybrané skupiny odborov a ťažiskové aktivity

Národný projekt sa zameriava na skupiny odborov hutníctvo, strojárstvo a ostatná kovospracúvacia výroba, elektrotechnika, technická chémia silikátov, technická a aplikovaná chémia, potravinárstvo, spracúvanie dreva, stavebníctvo, geodézia a kartografia, poľnohospodárstvo a lesné hospodárstvo a rozvoj vidieka. Bude sa realizovať vo všetkých samosprávnych krajoch okrem Bratislavského.

Ekonomickému odboru a centrále projektovej kancelárie v Bratislave budú pomáhať regionálne pobočky národného projektu zriadené v krajských mestách. A ako hovoríme v rozhovore na predošlej dvojstrane, do realizácie projektu je zapojených aj sedem zamestnávateľských zväzov: Asociácia zamestnávateľských zväzov a združení Slovenskej republiky, Republiková únia zamestnávateľov, Slovenská obchodná a priemyselná komora, Slovenská lesnícka komora, Slovenská banská komora, Slovenská poľnohospodárska a potravinárska komora a Slovenská živnostenská komora, zastupujúcich okolo 250 aktívnych zamestnávateľov.

Spoločensky užitočné smerovania

Realizované aktivity národného projektu smerujú k rozvoju odborného vzdelávania a prípravy a podpore obsahovej prestavby vzdelávania v SOŠ prostredníctvom budovania spolupráce, *networkingu*, vzájomného učenia sa, transferu *know-how* v oblasti implementácie zámeru reformy odborného vzdelávania a prípravy, uskutočňovania mobilít, tvorby a revízie normatívov priestorovej, materiálovej a prístrojovej vybavenosti a zvýšenia úrovne vybavenosti SOŠ.

Projekt je rozdelený do troch ťažiskových aktivít. Prvým cieľom je uskutočniť obsahovú prestavbu vzdelávania v SOŠ s využitím inovovaných foriem a metód výučby. Druhým prepojenie vzdelávania v SOŠ s potrebami praxe za účasti zástupcov profesijných a stavovských organizácií. A tretím je podpora kariérového poradenstva v SOŠ smerujúca orientáciu žiaka na potreby praxe. Ako sme spomínali, národný projekt ráta aj s podporou rozvoja kariérového poradenstva a profesijnej orientácie a čo najflexibilnejšej prípravy žiakov SOŠ na potreby praxe a možné zmeny na trhu práce.

Sumárne: projekt bude úspešný vtedy, ak sa podarí presadiť prepojenie odborného vzdelávania a prípravy v SOŠ s potrebami zamestnávateľov, zvýšenie kvality a pripravenosti budúcich absolventov SOŠ vo vzťahu k ich schopnosti zamestnať sa, spoluprácu stredných odborných škôl s profesijnými a so stavovskými organizáciami, nastavenie modelu viaczdrojového financovania a normatívov financovania škôl, kariérového poradenstva a profesijnej orientácie žiakov v stredných odborných školách.

Do národného projektu *Rozvoj stredného odborného vzdelávania* by malo byť zapojených celkovo 400 stredných odborných škôl, 1 200 pedagogických zamestnancov a 35 000 žiakov. V rámci projektu bude vytvorených 21 centier odborného vzdelávania a prípravy, v nich budú pilotne overovať systém duálneho vzdelávania a prepojenie zamestnávateľov so strednými odbornými školami.

Dvojstranu pripravil Dušan MIKOLAJ
Ilustračné foto Ján SÚKUP

Významný inovátor, polytechnik, pedagóg vo vedeckej kaviarni

SAMUEL MIKOVÍNI

Do konca októbra je v Centre vedecko-technických informácií (CVTI) SR na Lamačskej ceste v Bratislave inštalovaná výstava *Samuel Mikovíni – významný slovenský inovátor*. Táto inštitúcia a Národné centrum pre popularizáciu vedy a techniky v spoločnosti ju zorganizovali v spolupráci s viacerými odbornými partnermi. Výstava je pokračovaním zámeru postupne predstavovať verejnosti velikánov slovenskej vedy a techniky v rámci národného projektu *Národná infraštruktúra pre podporu transferu technológií na Slovensku*, približujúceho problematiku transferu technológií a duševného vlastníctva.

Po Aurelovi Stodolovi a Jozefovi Murgašovi organizátori prezentujú odkaz Samuela Mikovíniho, slovenského vedca, polytechnika, zakladateľa prvej banskej školy v Banskej Štiavnici, ktorý sa zaslúžil najmä o rozvoj kartografie a geodézie. Na výstave sú inštalované viaceré prístroje používané v geodézii a kartografii a ukážky máp z minulosti a zo súčasnosti. Súčasťou výstavy je ilustračná ukážka moderných prístrojov súčasnosti, napríklad unikátnej robotizovanej univerzálnej meracej stanice na meranie uhlov, dĺžok, prevýšení a sklonov. Dopĺňajú ju ukážky niektorých medzinárodných patentov. Súčasťou výstavy je krátky film z televízneho archívu o živote Samuela Mikovíniho.

Profil tohto výnimočného kartografa a geodeta skonkrétnili posledný septembrový štvrtok vo vedeckej kaviarni CVTI SR. Na pravidelne organizovaných podujatiach pod názvom *Veda v centre* vystúpili doc. Ing. Jozef Čižmár, PhD., a Ing. Róbert Fencík, PhD. Uznávaní odborníci z oblasti geodézie a kartografie pracujú na Katedre mapovania a pozemkových úprav Stavebnej fakulty STU v Bratislave a hovorili na tému *Geodézia a kartografia od čias Mikovíniho po súčasnosť*. Okrem iného uviedli, že Samuel Mikovíni používal pri mapovaní krajiny štyri metódy – astronomickú, geometrickú, magnetickú a hydrografickú. Grafické zobrazenie polohopisného a výškopisného obsahu máp zmenil dovtedy nepoužívaným spôsobom. Bolo to najmä vyjadrenie výškových pomerov, kde namiesto používanej kopčekovej metódy použil metódu spádových šráf. Zásadným spôsobom zmenil aj grafické zobrazenie polohopisného obsahu sídiel, komunikácií a vodstva. Jeho odkaz v spôsobe mapovania krajiny sa v súčasnosti prejavuje najmä geodetickým meraním pomocou univerzálnych meračských staníc, globálnych navigačných družicových systémov a používaním metód leteckého a laserového snímkovania. Ďalšou témou bol proces zdokonaľovania kartografických metód a mapových znakov na vyjadrenie prvkov mapovanej krajiny v mapách.

Socha Samuela Mikovíniho od Františka Gibalu stojí na dunajskom Nábreží arm. gen. L. Svobodu a nachádza sa neďaleko sochy Bratislavského poludníka, prechádzajúceho severovýchodnou vežou Bratislavského hradu (názov zaviedol Mikovíni roku 1733).

Samuela Mikovíniho zvykneme nazývať slovenským Leonardom da Vinci. Vodohospodár Ing. Ján Lichý o ňom napísal, že veľkú časť jeho prác môžeme označiť za jedinečné. Ak by bol čo len zememeračom, jeho realizované vodohospodárske projekty by stačili na existenciu veľkej projektovej organizácie, za opevnenia miest a hradov by sa nemusel hanbiť žiaden architekt či staviteľ, uživil by sa aj ako staviteľ ciest, a keď nie, preslávila by ho jeho umelecká tvorba – výzdoba kníh a veduty miest a hradov. Obísť nemožno ani jeho vynikajúce matematické schopnosti.

Hoci bol vo svojich meraniach a výpočtoch neraz matematicky presný, dodnes nám ostáva len konštatovať, že sa narodil v Cinobani-Turíčkach (obci v Novohrade), a to „s presnosťou“ rozpätia rokov 1686 až 1700. Študoval na univerzitách v Altdorfe a v Jene, kartografiu na Vojenskej akadémii vo Viedni. Krátko pôsobil ako dvorný matematik saského kniežaťa, v rokoch 1725 – 1735 bol stoličným inžinierom Bratislavskej stolice, venoval sa najmä melioračným prácam. Roku 1735 ho v Banskej Štiavnici vymenovali za profesora prvej banskej školy v Európe a inžiniera stredoslovenských banských miest. Ťažisko jeho kartografických a staviteľských prác je v oblasti vodných, banských, fortifikačných a iných stavieb. Patril k hlavným spolupracovníkom Mateja Bela pri grafickom sprievode jeho rozsiahlych vlastivedných projektov, ku ktorým vyhotovil mapy všetkých slovenských a veľkej časti ostatných uhorských stolíc. Jeho rozsiahla kartografická tvorba znamenala exaktnosťou meracích metód a spôsobom spracovania kvalitatívny skok v dejinách kartografie na Slovensku i vo vtedajšom Uhorsku. Zomrel v plnom pracovnom nasadení 23. marca 1750 v blízkosti Trenčína.

Talentovaný a vynachádzavý národohospodár

KORNEL STODOLA

Z rodiny Stodolovcov vzišiel Aurel Stodola, zakladateľ teórie parných a plynových turbín, ktorý dlhodobo prednášal v Zürichu, mladší brat Emil významnou mierou prispel k rozvoju slovenskej právnickej terminológie, Ivan bol lekár a významný dramatik.

Kornel Stodola (narodený 29. augusta 1866 v Liptovskom Mikuláši, zomrel 21. októbra 1946 v Bratislave) od konca 19. storočia riadil rodinnú továreň na spracovanie kože v Liptovskom Mikuláši. Čoskoro pochopil, že podnik sa môže stať konkurencieschopným len vtedy, ak zmodernizuje výrobu. Oboznámil sa s výrobou v centrách spracovania koží v Nemecku, kde určitý čas pracoval aj ako robotník, vo Francúzsku, v Anglicku a USA. Na svojej „vandrovke“ získal rozsiahle odborné poznatky a osvojil si aj angličtinu a francúzštinu. Po návrate domov s bratom Emilom, rodinami Lackovcov a Pálkovcov založil cirkevnú knižnicu.

Po krachu továrne predal rodinný podnik a roku 1913 odišiel do Viedne. Stal sa členom slovenského spolku Napred a založil úverový ústav – záložňu, ktorá klientom z okruhu slovenskej menšiny poskytovala v porovnaní s inými ústavmi výhodnejšie úverové podmienky. V októbri 1918 sa stal členom Slovenskej národnej rady a podpísal Martinskú deklaráciu. Vtedajší minister s plnou mocou pre správu Slovenska Vavro Šrobár ho vymenoval za vládneho referenta pre dopravu, poštu a telegraf. Patril k vedúcim predstaviteľom slovenských podnikateľov. Bol prezidentom Obchodnej a živnostenskej komory v Bratislave, podpredsedom Ústredného zväzu československých priemyselníkov, organizátorom každoročných Dunajských veľtrhov. Podľa neho Bratislava mala vďaka svojej polohe zachytávať celý dovoz z podunajských štátov a zároveň zabezpečiť vývoz po Dunaji. Bratislavský prístav sa mal stať najdôležitejším prístavom republiky. V rámci svojej „dunajskej koncepcie“ navrhoval založiť v jeho areáli verejné skladište, vytvoriť slobodné colné pásmo, usporadúvať v Bratislave veľtrhy a zriadiť tu burzu.

Burza bola svojrázne organizovaným trhom. Stodola ju považoval za jednu z organizácií, ktoré hospodársky život Bratislavy i celého Slovenska súrne potrebuje. Mienil z nej vytvoriť „srdce a mozog“ hospodárskeho organizmu na Slovensku, ktorý by bol „barometrom nášho ekonomického žitia“. Len tak sa podľa neho mohlo Slovensko pohnúť dopredu pri svojej hospodárskej emancipácii z bývalého začarovaného kruhu Budapešti a Viedne. Obchody na burze pomerne úspešne napredovali. Rozšíril sa počet komodít, s ktorými sa obchodovalo, a vznikol aj drevársky odbor burzy. Stodola predpokladal, že pod tlakom myšlienky o decentralizácii hospodárskeho života nevyhnutne vznikne v Bratislave i burza cenných papierov. Peňažný odbor burzy vznikol počas prvej Slovenskej republiky roku 1940.

Železničný most pri Telgárte.

Ústie špirálovitého tunela pri tejto obci.

Po Kornelovi Stodolovi pomenovali jediný špirálovitý tunel na Slovensku. Nachádza sa v zložitom teréne na železničnej trati Červená Skala – Margecany, ktorá je unikátnym technickým riešením prekonania veľkého prevýšenia (výškový rozdiel 172 metrov) na pomerne krátkom, 12-kilometrovom úseku. Tunel je vybudovaný neďaleko ďalšej rarity slovenských železníc: železničného mosta pri Telgárte, ktorý je prvou členenou oblúkovou konštrukciou zo železobetónu na našich tratiach.

KALENDÁRIUM

Ivan Korec

(✻ 1. september 1943 Chynorany – † 4. august 1998 Duchonka, pochovaný v Bánovciach nad Bebravou) – matematik. Jeho výrazný talent sa prejavil už na strednej škole, v maturitnom ročníku sa stal víťazom celoštátnej Matematickej a Fyzikálnej olympiády a absolútnym víťazom prvého ročníka Medzinárodnej matematickej olympiády. Roku 1970 získal prvenstvo v Súťaži mladých matematikov. Na Prírodovedeckej fakulte UK v Bratislave študoval matematiku a fyziku, špecializácia matematická analýza. Po absolvovaní fakulty na jej katedre algebry a teórie čísel prednášal až do roku 1987. Potom pracoval v Matematickom ústave SAV ako vedecký pracovník. V 70. rokoch sa intenzívne venoval aktivitám v rámci Matematickej olympiády a Študentskej vedeckej a odbornej činnosti. Vo svojej pedagogickej a vedeckej kariére riešil zložité matematické problémy. Výrazne pozdvihol prínos Slovenska do svetovej matematickej tvorby a obohatil štyri významné oblasti modernej matematiky: všeobecnú algebru, teóriu čísel, matematickú logiku a informatiku. Prednášal vo viacerých štátoch Európy, publikoval 73 vedeckých prác, väčšinu v popredných svetových časopisoch, a 9 kníh.

Jozef Laco

(✻ 14. apríl 1872 Ľuborča – † 1. september 1941 Dolná Súča) – entomológ, notár. Stal sa uznávaný ako koleopterológ, botanik, ľudový liečiteľ. Popri svojom notárskom povolaní sa venoval prírodným vedám, najmä zoológii a špeciálne entomológii. Počas svojho pôsobenia v Bratislave významne prispel k ustanoveniu Spoločnosti Slovenského vlastivedného múzea, aktívne pracoval v jej prírodovednom odbore, od roku 1924 do roku 1928 bol jej predsedom. Od roku 1930 bol členom Československej spoločnosti entomologickej. Venoval sa najmä štúdiu chrobákov. Ich zberom sa zaoberal už počas štúdia na Gymnáziu v Trenčíne. Preskúmal predovšetkým širokú oblasť okolia Bolešova, Trenčína, Bratislavy a horské oblasti Malých a Bielych Karpát, Malej Fatry, Nízkych a Vysokých Tatier. Jeho rozsiahla zbierka chrobákov pozostávala z približne 25-tisíc exemplárov, medzi nimi bolo 5 521 druhov a foriem. V tom čase prezentovala takmer všetky chrobáky územia Slovenska a obsahovala i druhy z Maďarska, Bulharska, Juhoslávie a Talianska. Väčšiu časť zbierky venoval Slovenskému vlastivednému múzeu v Bratislave.

Andrej Grega

(✻ 2. september 1920 Koprivnica – † 4. január 1997 Banská Bystrica) – fyzik. Po ukončení šiestich tried Gymnázia v Prešove získal roku 1938 štipendium francúzskej vlády na lýcejné štúdium v Dijone. Cez druhú svetovú vojnu vstúpil ako dobrovoľník do čs. armády vytvorenej vo Francúzsku. Pri bojoch na rieke Loire sa dostal do nemeckého zajatia, po oslobodení roku 1945 ho repatriovali späť do Francúzska, kde ukončil lýceum a pokračoval v štúdiu na univerzite v Dijone. Po návrate na Slovensko po nostrifikačnom konaní na Prírodovedeckej fakulte Slovenskej univerzity v Bratislave začal pôsobiť ako stredoškolský profesor matematiky a fyziky na Gymnáziu v Malackách, neskôr na Gymnáziu v Revúcej. Od roku 1954 pôsobil takmer 30 rokov na Vyššej pedagogickej škole, neskôr Pedagogickej fakulte v Banskej Bystrici. Keďže ovládal spisovne francúzsky jazyk, ministerstvo školstva ho vyslalo pôsobiť na 2 roky ako učiteľa do Guinejskej republiky a neskôr v rámci programu UNESCO na 5 rokov ako riaditeľa projektu rozvoja učiteľského vzdelávania do afrických štátov Kamerunu a Burundi. Patril medzi popredných protagonistov modernizácie vyučovania fyziky v 60. a 70. rokoch doma aj v zahraničí. Vedecky sa zameriaval na teóriu vyučovania fyziky. Bol hlavným autorom vysokoškolskej učebnice *Matematika pre fyzikov*, ktorá sa na pedagogických fakultách používa dodnes.

Stranu pripravil Dušan MIKOLAJ

Odpočet plnenia programu Milénium a následných koncepčných dokumentov pre oblasť regionálneho školstva (dokončenie)

Číslo úlohy	Úloha	Termín	Riešiteľ	Ekonomické zabezpečenie	SPLNENÉ			NESPLNENÉ		Poznámky
					Útvar	Termín splnenia úlohy	Spôsob realizácie	Dôvod	Ekonomické náklady potrebné na dokončenie	
8.5.1.	Zabezpečenie účasti zamestnávateľov a sociálnych partnerov na tvorbe kurikula učebných a študijných odborov, hodnotenia a certifikácie absolventov SŠ	2003 a priebežne	MŠ SR a zainteresované rezorty prostredníctvom zákona o výchove a vzdelávaní	0,5 mil. Sk ročne	SRŠ	1. 1. 2003	Účasť zamestnávateľov a sociálnych partnerov na práci odborných komisií pre OVP			
						2008	§§ 6 a 7 ods. 2 zákona č. 245/2008 Z. z. (školský zákon)			
8.6.	Vytvorenie podmienok na rozvoj nadania a talentu tak, aby sa mohli rozvíjať na úrovni MŠ, ZUŠ a ZŠ v triedach a na úrovni SŠ v školách a triedach, ktoré budú na tento účel vytvorené	2002 a priebežne	MŠ SR prostredníctvom zákona o výchove a vzdelávaní	podľa zákona a rozpočtov škôl	SRŠ	2008	Ustanovenie spôsobu výchovy a vzdelávania detí a žiakov s nadaním v zákone č. 245/2008 Z. z. (školský zákon) a vo vyhláške MŠ SR č. 320/2008 Z. z. o základnej škole			
8.7.	Vypracovanie nového obsahu a metód výchovno-vzdelávacieho procesu v špeciálnych školách	2003	MŠ SR a vysoké školy	1,5 mil. Sk	SRŠ	2001	Učebné plány a učebné osnovy pre praktickú školu – schválené pod č. 346/2001-44 zo dňa 4. 6. 2001 s platnosťou od 1. 9. 2001			
						2003	Učebný plán a učebné osnovy špeciálnej ZŠ pre žiakov s mentálnym postihnutím so vzdelávacím variantom B – schválené pod č. 170/2003-095 dňa 2. 9. 2003 s platnosťou od 1. 9. 2003			
						2003	Program výchovy a vzdelávania detí s autizmom v materských školách – schválené pod č. 124/2003-095 zo dňa 10. 9. 2003 s platnosťou od 1. 10. 2003			
						2003	Učebný plán a učebné osnovy špeciálnej ZŠ pre sluchovo postihnutých, variant B – schválené pod č. 169/2003-095 dňa 25. 9. 2003 s účinnosťou od 1. 10. 2003			
						2007	Učebný plán a učebné osnovy pre prípravný až 9. ročník špeciálnej ZŠ pre žiakov s autizmom s mentálnym postihnutím – schválené pod č. CD--2007-15605/32498-1:096 s platnosťou od 1. 9. 2007			
						2009	Vzdelávací program pre deti choré a zdravotne oslabené ISCED 0 ako súčasť ŠVP – schválené pod č. CD-2008-18550/39582-1:914 dňa 26. 5. 2009			
						2009	Vzdel. program pre žiakov chorých a zdrav. oslabených ISCED 1, ISCED 2 ako súčasť ŠVP – schválené pod č. CD-2008-18550/39582-1:914 dňa 26. 5. 2009			
						2009	Vzdelávací program pre deti s telesným postihnutím ISCED 0 ako súčasť ŠVP – schválené pod č. CD--2008-18550/39582-1:914 dňa 26. 5. 2009			
						2009	Vzdel. program pre žiakov s tel. postihnutím ISCED 1, ISCED 2, ISCED 2B ako súčasť ŠVP – schválené pod č. CD-2008-18550/39582-1:914 dňa 26. 5. 2009			
						2009	Vzdelávací program pre deti s mentálnym postihnutím ISCED 0 ako súčasť ŠVP – schválené pod č. CD--2008-18550/39582-1:914 dňa 26. 5. 2009			
						2009	Vzdelávací program pre žiakov s mentálnym postihnutím ISCED 1 ako súčasť ŠVP – schválené pod č. CD-2008-18550/39582-1:914 dňa 26. 5. 2009			
						2009	Vzdelávací program pre praktickú školu ISCED 2C ako súčasť ŠVP – schválené pod č. CD-2008-18550/39582-1:914 dňa 26. 5. 2009			
						2009	Vzdelávací program pre žiakov s mentálnym postihnutím pre skupinu trojročných učebných odborov odborných učilíšť ako súčasť ŠVP – schválené pod č. CD-2008-18550/39582-1:914 dňa 26. 5. 2009			
						2009	Vzdelávací program pre deti a žiakov so sluchovým postihnutím ISCED 0, ISCED 1, ISCED 2, ISCED 3 ako súčasť ŠVP – schválené pod č. CD-2008-18550/39582-1:914 dňa 26. 5. 2009			
						2009	Vzdel. program pre deti a žiakov so zrak. postihnutím ISCED 0, ISCED 1, ISCED 2, ISCED 1B, ISCED 2B, ISCED 3, ISCED 5B ako súčasť ŠVP – schválené pod č. CD-2008-18550/39582-1:914 dňa 26. 5. 2009			
						2009	Vzdelávací program pre deti a žiakov s narušenou komunikačnou schopnosťou ISCED 0, ISCED 1, ISCED 2 ako súčasť ŠVP – schválené pod č. CD--2008-18550/39582-1:914 dňa 26. 5. 2009			
						2009	Vzdelávací program pre hluchoslepé deti ISCED 0, ISCED 1 ako súčasť ŠVP – schválené pod č. CD--2008-18550/39582-1:914 dňa 26. 5. 2009			
						2009	Vzdel. program pre praktickú školu pre hluchoslepých žiakov ISCED 2C ako súčasť ŠVP – schválené pod č. CD-2008-18550/39582-1:914 dňa 26. 5. 2009			
						2009	Vzdel. program pre žiakov s vývinovými poruchami učenia ISCED 1, ISCED 2 ako súčasť ŠVP – schválené pod č. CD-2008-18550/39582-1:914 dňa 26. 5. 2009			
						2009	Vzdelávací program pre žiakov s poruchami aktivity a pozornosti ISCED 1, ISCED 2 ako súčasť ŠVP – schválené pod č. CD-2008-18550/39582-1:914 dňa 26. 5. 2009			

Číslo úlohy	Úloha	Termín	Riešiteľ	Ekonomické zabezpečenie	SPLNENÉ			NESPLNENÉ		Poznámky
					Útvar	Termín splnenia úlohy	Spôsob realizácie	Dôvod	Ekonomické náklady potrebné na dokončenie	
						2009	Vzdelávací program pre žiakov s viacnásobným postihnutím ISCED 1, ISCED 2 ako súčasť ŠVP – schválené pod č. CD-2008-18550/39582-1:914 dňa 26. 5. 2009			
						2009	Vzdelávací program pre žiakov s poruchami správania ISCED 1, ISCED 2, ISCED 2C, ISCED 3 ako súčasť ŠVP – schválené pod č. CD-2008-18550/39582-1:914 dňa 26. 5. 2009			
						2009	Vzdelávací program pre žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami s mentálnym postihnutím ISCED 2C ako súčasť ŠVP – schválené pod č. CD-2008-18550/39582-1:914 dňa 26. 5. 2009			
8.7.1.	Vypracovanie novej koncepcie procesu integrácie postihnutých detí do ZŠ	2003	MŠ SR a vysoké školy	0,5 mil. Sk	SRŠ	2000	Koncepcia výchovy a vzdelávania detí so zdravotným postihnutím – predložená dňa 23. 10. 2000 na 34. OPM, schválená v OPM 18. 12. 2000 pod č. 503/2000-44			
						2004	Zákon č. 365/2004 Z. z., ktorým sa zmenil a doplnil zákon č. 29/1984 Zb. o sústave základných a stredných škôl (školský zákon) v znení neskorších predpisov – doplnené nové paragrafy 32a až 32c, ktoré upravujú školskú integráciu žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami v ZŠ a SŠ a práva a povinnosti účastníkov školskej integrácie			
8.8.	Vypracovanie zákona o výchove a vzdelávaní	2002	MŠ SR v spolupráci so zainteresovanými rezortmi		SRŠ	2008	Zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov			
8.8.1.	Vypracovanie všeobecne záväzných právnych predpisov (vykonávacie predpisy k zákonu o výchove a vzdelávaní): - vyhláška o MŠ, - vyhláška o ZŠ, - vyhláška o SŠ, - vyhláška o špeciálnych školách, - vyhláška o ZUŠ, - vyhláška o školských zariadeniach, - vyhláška o plnení povinnej školskej dochádzky, - vyhláška o vzdelávacích programoch, - vyhláška o odbornej a pedagogickej spôsobilosti, - vyhláška o ďalšom vzdelávaní pedagogických zamestnancov	2002	MŠ SR	1,0 mil. Sk	SRŠ	2008	Vyhláška MŠ SR č. 305/2008 Z. z. o škole v prírode Vyhláška MŠ SR č. 306/2008 Z. z. o materskej škole Vyhláška MŠ SR č. 307/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní žiakov s intelektovým nadaním Vyhláška č. 318/2008 Z. z. o ukončovaní štúdia na SŠ Vyhláška MŠ SR č. 320/2008 Z. z. o ZŠ Vyhláška MŠ SR č. 322/2008 Z. z. o špeciálnych školách Vyhláška MŠ SR č. 323/2008 Z. z. o špeciálnych výchovných zariadeniach Vyhláška MŠ SR č. 324/2008 Z. z. o ZUŠ Vyhláška MŠ SR č. 325/2008 Z. z. o školských zariadeniach výchovného poradenstva a prevencie Vyhláška MŠ SR č. 326/2008 Z. z. o druhoch a náležitostiach vysvedčení a ostatných školských tlačív vrátane spôsobov ich evidencie a uloženia			
						2009	Vyhláška MŠ SR č. 236/2009 Z. z. o školskom internáte Vyhláška MŠ SR č. 282/2009 Z. z. o stredných školách Vyhláška MŠ SR č. 306/2009 Z. z. o školskom klube detí, školskom stredisku záujmovej činnosti, centre voľného času, školskom hospodárstve a stredisku odbornej praxe Vyhláška MŠ SR č. 330/2009 Z. z. o zariadení školského stravovania			
8.8.2.	Vytvorenie možnosti zriaďovať združené školy rôznych druhov, typov a stupňov	2002	MŠ SR prostredníctvom zákona o výchove a vzdelávaní		SRŠ	1. 7. 2001	Zákon č. 216/2001 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 29/1984 Zb. o sústave základných a stredných škôl (školský zákon) v znení neskorších predpisov			
						2004	§ 20 zákona č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov			
8.8.3.	Legislatívne stanovenie povinnej návštevy MŠ pre deti vo veku 5 rokov	2002	MŠ SR prostredníctvom zákona o výchove a vzdelávaní		SRŠ	2008	Ustanovenie bezplatného predprimárneho vzdelávania detí jeden rok pred plnením povinnej školskej dochádzky zákonom č. 245/2008 Z. z. (školský zákon)	Nezavedenie povinnej návštevy materskej školy z dôvodu nedostatku kapacít		V závislosti od rozhodnutia vedenia MŠVVaŠ SR pripraviť koncept zavedenia povinného predprimárneho vzdelávania všetkých detí najmenej jeden rok pred plnením povinnej školskej dochádzky
8.8.4.	Rozvíjanie siete cirkevných a súkromných škôl a školských zariadení ako integrálnej a rovnocennej alternatívy k výchove a vzdelávaniu v štátnych školách a školských zariadeniach	2002 a priebežne	MŠ SR prostredníctvom zákona o výchove a vzdelávaní		SRŠ	2004	Zákon č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov			
						2008	Zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov			
8.8.5.	Zahrnutie výchovno-vzdelávacích, poradenských, servisných a podporných činností do školského zákona	2002	MŠ SR prostredníctvom zákona o výchove a vzdelávaní		SRŠ	2008	Zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov (§ 130 až 135)			
8.8.6.	Zabezpečenie transformácie Štátneho stenografického ústavu na školu legisl. zmenou	2002	MŠ SR prostredníctvom zákona o výchove a vzdelávaní	1,0 mil. Sk				Štátny stenografický ústav bol zrušený k 31. 8. 2005		
8.8.7.	Ustanovenie zriaďovateľskej funkcie škôl tak, aby zriaď. funkciu plnila št. správa v školstve alebo orgány miestnej a reg. samosprávy; cirk. školy môžu zriaďovať cirkvi a náboženské spoločnosti a súkromné školy, právnické a fyzické osoby	2002	MŠ SR prostredníctvom zákona o výchove a vzdelávaní		SRŠ	2004	Zákon č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov			

Číslo úlohy	Úloha	Termín	Riešiteľ	Ekonomické zabezpečenie	SPLNENÉ			NESPLNENÉ		Poznámky
					Útvar	Termín splnenia úlohy	Spôsob realizácie	Dôvod	Ekonomické náklady potrebné na dokončenie	
8.8.8.	Vytvorenie legislatívnych a ekonomických podmienok na prechod všetkých škôl a školských zariadení na právnu subjektivitu	2002	MŠ SR prostredníctvom zákona o výchove a vzdelávaní		SRŠ	2008	§ 27 ods. 6 zákona č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov	Materské školy sú právnym subjektom len na základe rozhodnutia zriaďovateľa		V najbližšej novele zákona č. 245/2008 Z. z. (školský zákon) ustanoviť právnu subjektivitu všetkých dvoj- a viactriednych MŠ zo zákona, jednotriednych MŠ na základe rozhodnutia zriaďovateľa
8.8.9.	Vypracovanie zákona o financovaní ZŠ, SŠ a školských zariadení vrátane normatívov	2001	MŠ SR		SRŠ	2004	Zákon č. 597/2003 Z. z. o financovaní ZŠ, SŠ a školských zariadení			
8.8.10.	Legislatívne stanoviť financovanie neštátnych škôl tak, aby bolo transparentné a porovnateľné so štátnymi školami	2002	MŠ SR prostredníctvom zákona o financovaní základných škôl, stredných škôl a školských zariadení		SRŠ	2004	Zákon č. 597/2003 Z. z. o financovaní ZŠ, SŠ a školských zariadení			
8.9.	Vypracovanie zákona o štátnej správe v školstve a školskej samospráve	2002	MŠ SR		SRŠ	2004	Zákon č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov			
8.9.1.	Vytvorenie špecializovanej štátnej správy v školstve – MŠ SR, školský úrad, škola a školské zariadenie s vyčlenenými kompetenciami pre miestnu samosprávu (MŠ a ZŠ) a regionálnu samosprávu (SŠ a špeciálne školy)	2002 a podľa termínov reformy verejnej správy	MŠ SR v spolupráci so zainteresovanými rezortmi	podľa výsledku transformácie verejnej správy	SRŠ	2004	Zákon č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov			
8.9.2.	Vyhláška o školskej samospráve	2002	MŠ SR		SRŠ	15. 5. 2004	Vyhláška č. 291/2004 Z. z., ktorou sa určujú podrobnosti o spôsobe ustanovenia orgánov školskej samosprávy, o ich zložení, o ich organizačnom a finančnom zabezpečení			
8.10.	Uskutočňovanie postupných zmien v terciárnej sfére vzdelávania (pomaturitné štúdium na stredných školách, odborné vysoké školy a univerzity)	2002 a priebežne	MŠ SR a vysoké školy v spolupráci so zainteresovanými rezortmi	podľa možností štátneho rozpočtu	SVŠ	2002	Oblasť vysokých škôl – roku 2002 bol prijatý zákon č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov			
						28. 4. 2003	Vyhodnotenie projektu vyššieho odborného štúdia a návrh postupu jeho transformácie			
						2008	§ 16 ods. 5 zákona č. 245/2008 Z. z. (školský zákon)			
8.11.	Uskutočňovanie ďalšieho vzdelávania (prehlbovanie a zvyšovanie kvalifikácie, neformálne vzdelávanie, rekvalifikácie, doškoľovanie v SŠ a VŠ, ďalšie vzdelávanie občianske, sociokultúrne, záujmové, v podnikoch, na pracoviskách)	2002 a priebežne	MŠ SR prostredníctvom zákona o výchove a vzdelávaní a pilotných projektov, vysoké školy, zainteresované rezorty a organizácie	1,2 mil. Sk	SVŠ	2002	Oblasť vysokých škôl – roku 2002 bol prijatý zákon č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Podľa tohto zákona k poslaniu vysokej školy patrí aj poskytovanie ďalšieho vzdelávania			
					SŠSŠM	2008	Zákon č. 282/2008 Z. z. o podpore práce s mládežou a o zmene a doplnení zákona č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov			Zo zákona č. 282/2008 Z. z. bola zriadená akreditačná komisia pre špecializované činnosti v oblasti práce s mládežou
						2009	Zákon č. 568/2009 Z. z. o celoživotnom vzdelávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov			Zákon stanovuje podmienky na akreditáciu programov ďalšieho vzdelávania, ako aj podmienky kontroly kvality týchto programov
					SŠFEÚ	5. 11. 2009	Uskutočňovanie kontinuálneho (profesionálneho) vzdelávania zamestnancov (pedagogických alebo odborných) v súlade s vyhláškou MŠ SR č. 445/2009 Z. z. o kontinuálnom vzdelávaní, kreditoch a atestáciách pedagogických zamestnancov			*Národný projekt ŠIOV s názvom *Vzdelávanie učiteľov v súvislosti s tvorbou školských vzdelávacích programov*, národný projekt MPC s názvom *Profesijný a kariérny rast pedagogických zamestnancov*
8.12.	Zabezpečenie zvýšenia spoločenského a finančného ocenenia učiteľov, vychovávateľov a ostatných pedagogických zamestnancov	2002 a priebežne	vláda SR prostredníctvom zákona o verejnej službe, MŠ SR	podľa zákona	SRŠ	1. 11. 2009	Zákon č. 317/2009 Z. z. o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov, čl. III zákona č. 553/2003 Z. z. o odmeňovaní niektorých zamestnancov vo verejnom záujme a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov			
8.13.	Zmena obsahu pregraduálneho vzdelávania učiteľov	2003 a priebežne	MŠ SR a fakulty pripravujúce učiteľov	0,5 mil. Sk	SVŠ	2002	Zákon č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov			
8.13.1.	Diverzifikácia štruktúry pregraduálneho vzdelávania učiteľov na VŠ s cieľom konštituovať učiteľské vysokoškolské vzdelávanie aj na VŠ, resp. fakultách, ktoré nie sú zamerané na prípravu učiteľov	2003 a priebežne	MŠ SR		SVŠ	2002	Vzdelávanie učiteľov sa podľa prijatého zákona č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov uskutočňuje v prvom a druhom stupni vysokoškolského vzdelávania. Prijatý zákon umožňuje akreditovať si učiteľský študijný program, aj keď vysoká škola alebo fakulta nie je zameraná na prípravu učiteľov			
8.13.2.	Zabezpečiť prípravu učiteľov v práci s modernými digitálnymi technológiami	2002 a trvale	MŠ SR a vysoké školy	1,6 mil. Sk ročne	SI	2008 – 2013	Príprava učiteľov sa uskutočňuje cez dva projekty na ÚIPŠ (*Modernizácia vzdelávacieho procesu na ZŠ* a *Modernizácia vzdelávacieho procesu na SŠ*), ale aj prostredníctvom profesijného a kariérneho rastu pedagogických zamestnancov pre učiteľov na MPC			
					SRŠ	od 2009 po súčasnosť	V MŠ v rámci národného programu *Vzdelávanie pedagogických zamestnancov ako súčasť reformy vzdelávania*			

Číslo úlohy	Úloha	Termín	Riešiteľ	Ekonomické zabezpečenie	SPLNENÉ			NESPLNENÉ		Poznámky
					Útvar	Termín splnenia úlohy	Spôsob realizácie	Dôvod	Ekonomické náklady potrebné na dokončenie	
						do 31. 10. 2009	Absolvovanie špecializačných inovačných štúdií a špecializačných kvalifikačných štúdií v MPC do 31. 10. 2009 v súlade s §§ 7 a 8 vyhlášky MŠ SR č. 42/1996 Z. z. o ďalšom vzdelávaní pedagogických pracovníkov			
					SŠFEÚ	1. 11. 2009	V súlade so zákonom č. 317/2009 Z. z. o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov a vyhláškou MŠ SR č. 445/2009 Z. z. o kontinuálnom vzdelávaní, kreditoch a atestáciách pedagogických zamestnancov prostredníctvom akreditovaných programov kontinuálneho vzdelávania poskytovateľov, ktorými môžu byť vysoké školy, priamo riadené organizácie MŠVVaŠ SR, školy a školské zariadenia, vzdelávacie zariadenia iných ústredných orgánov štátnej správy, cirkev alebo náboženské spoločnosti alebo iné právnické osoby, ktoré majú v predmete činnosti poskytovanie vzdelávania. Priamo riadené organizácie MŠVVaŠ SR v súčasnom období najmä v rámci projektov ESF			*Národný projekt ŠPÚ s názvom *Ďalšie vzdelávanie učiteľov ZŠ a SŠ v predmete informatika* *Národný projekt ÚIPŠ s názvom *Modernizácia vzdelávacieho procesu na ZŠ a Modernizácia vzdelávacieho procesu na SŠ*
8.13.3.	Zabezpečiť vysokoškolskú prípravu učiteliek materských škôl	2002 – 2015	MŠ SR, vysoké školy, štátna správa a samospráva	podľa rozpočtu vysokých škôl	SRŠ	priebežne	Vysokoškolská príprava na úrovni VŠ I. a II. stupňa podľa záujmu učiteliek			Je nevyhnutné prepracovať celý koncept vysokoškolskej prípravy učiteľov MŠ aj z hľadiska organizácie, aj z hľadiska jeho obsahu s dôrazom na realizáciu odbornej pedagogickej praxe
8.13.4.	Vypracovanie profesiogramov (popis nárokov učiteľskej profesie na osobnosť učiteľov) kvôli výberu vhodných uchádzačov na učiteľské povolanie	2002	vysoké školy a vybraní odborníci	1 mil. Sk	SVŠ					Podľa stanoviska SVŠ úloha zo strany SVŠ nebola zabezpečovaná
8.13.5.	Zriaďovanie fakultných cvičných škôl na zabezpečenie priebežnej a súvislej pedagogickej praxe pre študentov pri fakultách VŠ pripravujúcich učiteľov	2003	MŠ SR prostredníctvom zákona o výchove a vzdelávaní a zákona o vysokých školách	podľa zákona v rámci štátneho rozpočtu	SVŠ	2002	Zákon č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov rieši špecializované výučbové zariadenia, medzi ktoré patrí aj cvičná škola a cvičné školské zariadenie a slúži na praktickú výučbu. Špecializované výučbové zariadenie môže byť: a) súčasťou verejnej vysokej školy alebo fakulty, b) samostatnou právnickou osobou založenou verejnou vysokou školou alebo c) samostatnou právnickou alebo fyzickou osobou, s ktorou má vysoká škola uzatvorenú zmluvu. Vysoké školy využívajú zmluvné vzťahy			
8.13.6.	Vypracovanie Koncepcie ďalšieho vzdelávania učiteľov vrátane inštitucionálneho zabezpečenia	2003	MŠ SR v spolupráci so zainteresovanými rezortmi	0,5 mil. Sk	SRŠ	18. 4. 2007	Koncepcia profesijného rozvoja učiteľov v kariérovom systéme, v ktorej bol vypracovaný systém (kreditový, kariérový, kontinuálneho vzdelávania, odmeňovania) a štruktúra profesijných štandardov ako päť základných pilierov profesijnej gradácie pedagogických a odborných zamestnancov			
8.13.7.	Zabezpečenie postupnej certifikácie všetkých učiteľov minimálne v 4 moduloch ECDL (Európsky vodičský preukaz na počítače)	2002 – 2004	MŠ SR, vysoké školy, vybrané organizácie a odborníci	2,0 mil. Sk ročne	MDPAT SR	2006	Národný projekt *Vzdelávanie zamestnancov vo verejnej správe zamerané na získavanie digitálnej gramotnosti a príprava na certifikáciu ECDL prostredníctvom elektronického vzdelávania*			
8.13.8.	Preškolenie pedagogických zamestnancov a vyučovanie podľa nového kurikula; absolvovanie predmetného štúdia uznať ako náhradu kvalifikačnej skúšky	2003 – 2012	MŠ SR, vysoké školy, vybrané organizácie a odborníci	4 mil. Sk ročne	SRŠ	2003 – 2009	Realizácia projektov špecializačného kvalifikačného štúdia prostredníctvom MPC			*Národný projekt MPC s názvom *Profesijný a kariérový rast pedagogických zamestnancov* *Národný projekt ŠPÚ s názvom *Ďalšie vzdelávanie učiteľov ZŠ a SŠ v predmete informatika* *Národný projekt ŠIOV s názvom *Vzdelávanie učiteľov v súvislosti s tvorbou ŠkVP*
					SŠFEÚ	od 2010 po súčasnosť	Príprava učiteľov na nové kurikulum prostredníctvom akreditovaných programov kontinuálneho vzdelávania v rámci národných projektov ESF			
8.14.	Vypracovanie ucelenej a prepojenej koncepcie podporných služieb škole, v rámci nej inovovať koncepciu: - pedagogicko-psychologického a výchovného poradenstva, - prevencie, - špeciálnopedagogického poradenstva, - lekárskych služieb škole, - pedagóga voľného času, - výchovno-vzdelávacích zariadení, - účelových zariadení - záujmovovzdelávacích zariadení	2003 – 2007	MŠ SR, vysoké školy, vybrané organizácie a odborníci	0,5 mil. Sk ročne	SRŠ	2007	Koncepcia pedagogicko-psychologického poradenského systému a jeho implementácia do praxe – schválená uznesením vlády č. 283 z 21. marca 2007			
						2007	Koncepcia špeciálnopedagogického poradenstva – schválená uznesením vlády č. 282 z 21. marca 2007			

Číslo úlohy	Úloha	Termín	Riešiteľ	Ekonomické zabezpečenie	SPLNENÉ			NESPLNENÉ		Poznámky
					Útvar	Termín splnenia úlohy	Spôsob realizácie	Dôvod	Ekonomické náklady potrebné na dokončenie	
8.15.	Vypracovanie koncepcie výchovy a vzdelávania vo voľnom čase	2002	MŠ SR, zainteresované rezorty, vybrané organizácie	0,5 mil. Sk	SŠSŠM	2001	Koncepcia štátnej politiky vo vzťahu k deťom a mládeži v SR do roku 2007			
					SRŠ	2007	Akčný plán pre úlohy vyplývajúce z materiálu *Koncepcia rozvoja domovov mládeže a zariadení školského stravovania*			
					SŠSŠM	2008	Kľúčové oblasti a akčné plány štátnej politiky vo vzťahu k deťom a mládeži v SR na roky 2008 – 2013			
8.16.	Zachovanie činnosti školských výpočtových stredísk tak, aby sa stali súčasťou rezortného informačného systému a odborno-metodickou inštitúciou na ďalšie vzdelávanie pedagogických zamestnancov v oblasti digitálnych technológií	2002 – 2005	MŠ SR, štátna správa, samospráva	4 mil. Sk ročne	SI		V súčasnosti prebieha finalizácia rezortného informačného systému			
8.17.	Zabezpečiť tvorbu edukačného obsahu v slovenskom jazyku na portáli projektu Infovek Slovensko	2001 a trvale	MŠ SR	0,5 mil. Sk ročne	SI	2000 – 2008	Podľa koncepcie z r. 2000 prostredníctvom projektu Infovek (na ÚIPŠ)			
						od 2008 po súčasnosť	Tvorba edukačného obsahu sa presunula na organizácie zaoberajúce sa edukačným obsahom podľa materiálu *Stratégia informatizácie regionálneho školstva*			
8.18.	Zachovať školské stravovanie ako integrálnu súčasť systému výchovy a vzdelávania aj v prípade čiastočného prechodu na komerčnú bázu a vytvoriť účinnejší systém riadenia, metodického usmerňovania a odbornej kontroly školského stravovania v nadväznosti na reformu verejnej správy	2003	MŠ SR prostredníctvom všeobecne záväzných právnych predpisov		SRŠ	2003	Zákon č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov			Navrhujeme legislatívne upraviť odborné metodické poradenstvo a kontrolu všeobecne záväzných právnych predpisov pre oblasť školského stravovania ako súčasť kontroly výchovy a vzdelávania v rámci ŠŠI a permanentné vzdelávanie odborných zamestnancov zariadení školského stravovania
						2009	Zákon č. 245/2008 Z. z. (školský zákon) a vyhláška č. 330/2009 Z. z. o zariadení školského stravovania			
8.19.	Vytvorenie ucelenej koncepcie a stratégie hodnotenia kvality systému celoživotného vzdelávania a jeho prvkov	2003	MŠ SR, vysoké školy a vybraní odborníci	0,5 mil. Sk	SŠSŠM	2007	Stratégia celoživotného vzdelávania a celoživotného poradenstva – 2007			
						2011	Inovovaná stratégia celoživotného vzdelávania – 2011			
						2012	Akčný plán plnenia Stratégie celoživotného vzdelávania – 2012			
8.19.1.	Inštitucionálne zabezpečenie kvalitného pedagogického výskumu pre potreby pedagogickej praxe škôl a školských zariadení	2002	MŠ SR a vysoké školy	podľa koncepcie a možností rozpočtu	SRŠ			Pedagogický výskum úplne absentuje		Je nevyhnutné „oživiť“ pedagogický výskum od predprimárneho stupňa škôl a podporiť ho finančne a personálne
8.19.2.	Vypracovať štandardy výchovy a vzdelávania a zaviesť ich do praxe ako súčasť základných pedagogických dokumentov	2003 a priebežne	MŠ SR	0,5 mil. Sk ročne	SRŠ	2008	Súčasť ŠVP			
8.19.3.	Stanovenie indikátorov sledovania kvality výchovy a vzdelávania, vychádzajúc z európskych kritérií	2003	MŠ SR	2,2 mil. Sk	SŠFEÚ	2009 – 2012				*Národný projekt ŠŠI s názvom *Externé hodnotenie kvality školy podporujúce sebahodnotiace procesy a rozvoj školy* *Národný projekt NÚCEM s názvom *Hodnotenie kvality vzdelávania na ZŠ a SŠ v SR v kontexte prebiehajúcej obsahovej reformy vzdelávania*
8.20.	Skvalitnenie kontroly v školstve riešiť zvýšením odbornosti inšpektorov, ich ekonomického ohodnotenia a permanentným vzdelávaním	2002 – 2006	MŠ SR, Štátna školská inšpekcia	1,0 mil. Sk	ŠŠI	2002 – 2006	Všetci školskí inšpektori absolvovali špecializačno-inovačné štúdium so zameraním na školskú inšpekciu v MPC Bratislava, B. Bystrica, Prešov			Vzdelávanie školských inšpektorov pokračovalo aj v ďalších rokoch
							Absolvovanie 1. kvalifikačnej skúšky			
							Pravidelné interné vzdelávanie zamerané na metodické postupy, právne predpisy			
							Všetci školskí inšpektori absolvovali vzdelávanie na zvýšenie počítačovej gramotnosti a získali certifikát ECDL – Európsky vodičský preukaz na počítače			
8.21.	Vyhodnotenie činnosti priamo riadených organizácií MŠ SR a uskutočnenie ich reštrukturalizácie, zmien spôsobu financovania na základe spoločenských potrieb a prioritných úloh MŠ SR	2002 – 2005	MŠ SR	podľa projektov transformácie	SRŠ	21. 12. 2007	Uskutočnila sa transformácia MPC SR na generálne riaditeľstvo a osem regionálnych pracovísk (v Bratislave, Trnave, Trenčíne, Nitre, Žiline, Banskej Bystrici, Prešove a Košiciach)			

Úlohy dlhodobého charakteru (2004 – 2020)

Číslo úlohy	Úloha	Termín	Riešiteľ	Ekonomické zabezpečenie	SPLNENÉ			NESPLNENÉ		Poznámky
					Útvar	Termín splnenia úlohy	Spôsob realizácie	Dôvod	Ekonomické náklady potrebné na dokončenie	
8.22.	Rozpracovanie programu výchovy a vzdelávania pre MŠ	2006	MŠ SR a vysoké školy	4,4 mil. Sk	SRŠ	2008	Schválený ŠVP ISCED 0			
							Vzdelávanie učiteliek a riadiacich zamestnancov materských škôl prostredníctvom MPC v rámci projektu ESF *Vzdelávanie pedagogických zamestnancov MŠ ako súčasť reformy vzdelávania*			
8.23.	Vyučovanie v prvých ročníkoch základných a stredných škôl podľa nového kurikula	2004	štátna správa v školstve a samospráva		SRŠ	2008	Schválený ŠVP a ŠkVP			
8.24.	Zdokonalenie systému vyučovania cudzích jazykov s cieľom zvýšiť úroveň a účinnosť jazykového vzdelávania	2003 – 2015	MŠ SR, vysoké školy, štátna správa v školstve a samospráva	podľa nových pedagogických dokumentov	SRŠ	2007	Koncepcia vyučovania cudzích jazykov v základných a stredných školách – schválené vládou SR dňa 12. septembra 2007 a uznesením vlády SR č. 767/2007			
						2008	ŠVP a ŠkVP			
					SŠFEÚ	od 2008 po súčasnosť				*Národný projekt ŠPÚ s názvom *Vzdelávanie učiteľov základných škôl v oblasti cudzích jazykov v súvislosti s Koncepciou vyučovania cudzích jazykov v základných a stredných školách*
					SRŠ	do 2009	Špecializačné inovačné štúdium a špecializačné kvalifikačné štúdium prostredníctvom schválených projektov v zmysle vyhlášky MŠ SR č. 42/1996 Z. z. o ďalšom vzdelávaní pedagogických pracovníkov			
						15. 11. 2009	Kontinuálne vzdelávanie prostredníctvom akreditovaných programov v zmysle vyhlášky MŠ SR č. 445/2009 Z. z. o kontinuálnom vzdelávaní, kreditoch a atestáciách pedagogických zamestnancov a zákona č. 317/2009 Z. z. o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov			
8.24.1.	Postupné zavedenie povinného vyučovacieho cudzieho jazyka najneskôr od 3. ročníka ZŠ	2004	MŠ SR a vysoké školy	podľa nových učebných plánov	SRŠ	2008	Ustanovenie povinného cudzieho jazyka od 3. ročníka ZŠ podľa zákona č. 245/2008 Z. z. (školský zákon)			
						2011	Ustanovenie povinného vyučovania anglického jazyka ako prvého cudzieho jazyka novelou zákona č. 245/2008 Z. z. (školský zákon) s následnou úpravou rámcových učebných plánov			
8.24.2.	Zvyšovanie počtu tried s rozšíreným vyučovaním cudzieho jazyka na ZŠ pri zavedení ďalšieho cudzieho jazyka na II. stupni ZŠ	2003 – 2010	štátna správa v školstve a samospráva	podľa úpravy siete škôl	SRŠ	2008	Ustanovenie povinného vyučovania dvoch cudzích jazykov na II. stupni ZŠ zákonom č. 245/2008 Z. z. (školský zákon)			
8.24.3.	Zabezpečenie výraznejšej kontinuity v obsahu, vo formách a v metódach výučby cudzích jazykov medzi ZŠ a SŠ	2005	MŠ SR		SRŠ	2007	Koncepcia vyučovania cudzích jazykov v základných a stredných školách – schválené vládou SR dňa 12. septembra 2007 a uznesením vlády SR č. 767/2007			
						2008	Zákon č. 245/2008 Z. z. (školský zákon)			
8.24.4.	Zaradenie povinného vyučovania dvoch svetových jazykov do učebných plánov všetkých SŠ	2005	MŠ SR	podľa úprav učebných plánov a učebných osnov	SRŠ	2008	§ 4 písm. c) zákona č. 245/2008 Z. z. (školský zákon)			
							ŠVP a ŠkVP			
8.24.5.	Podporovanie ďalšieho rozvoja bilingválneho vzdelávania s dôrazom na vyučovanie odbornej terminológie učebných predmetov v cudzom jazyku a zvýšenie spoločenského a finančného ocenenia učiteľov vyučujúcich v cudzom jazyku	2005	MŠ SR	v súlade s postupným zvýšením platov učiteľov	SRŠ	1. 5. 2004	§ 3 ods. 3 nariadenia vlády SR č. 238/2004 Z. z. o rozsahu vyučovacej činnosti a výchovnej činnosti pedagogických zamestnancov sa upravuje základný úväzok učiteľovi, ktorý vyučuje v triedach v cudzom jazyku, v rozsahu 2 až 5 hodín podľa náročnosti vyučovacieho predmetu			Nezvyšuje sa platová tarifa platovej triedy, ale sa znižuje základný úväzok pedagogického zamestnanca
						2008	§ 12 ods. 7 zákona č. 245/2008 Z. z. (školský zákon)			
							Rozširovanie siete bilingválneho štúdia na základe návrhov zriaďovateľov po splnení podmienok zákona č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstva a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov			
							ŠVP pre bilingválne štúdium			
						1. 11. 2009	§ 3 ods. 7 nariadenia vlády SR č. 422/2009 Z. z., ktorým sa ustanovuje rozsah priamej vyučovacej činnosti a priamej výchovnej činnosti pedagogických zamestnancov, sa znižuje základný úväzok pedagogickému zamestnancovi zabezpečujúcemu priamu vyučovaciu a výchovnú činnosť v cudzom jazyku o dve až päť hodín			
8.24.6.	Na učiteľské štúdium cudzích jazykov prijímať zvýšený počet uchádzačov	2003 – 2015	MŠ SR a vysoké školy	podľa rozpočtov príslušných vysokých škôl	SVŠ					Počty prijatých uchádzačov si určujú VŠ, MŠVVaŠ SR nemá v tomto rozhodovacie právomoci
8.25.	Objektivizovanie a štandardizovanie ukončovania štúdia na SŠ novou koncepciou maturitnej skúšky	2004	MŠ SR prostredníctvom zákona o výchove a vzdelávaní	podľa zákona	SRŠ	15. 9. 2004	Vyhláška č. 510/2004 Z. z. o ukončovaní štúdia na SŠ a o ukončovaní prípravy v odborných učilištiach, učilištiach a praktických školách			
						2008	Zákon č. 245/2008 Z. z. (školský zákon)			
8.26.	Zabezpečenie tvorby a vydania nových učebníc pre ZŠ a SŠ podľa nového kurikula	2004 – 2005	MŠ SR	podľa nových edičných plánov	SRŠ	2008	Tvorba a vydávanie reformných učebníc pre ZŠ a SŠ podľa nového kurikula je priebežne zabezpečované od roku 2008 prijatím školského zákona č. 245/2008 Z. z. a v súlade so zákonom č. 25/2006 Z. z. o verejnom obstarávaní			

Číslo úlohy	Úloha	Termín	Riešiteľ	Ekonomické zabezpečenie	SPLNENÉ			NESPLNENÉ		Poznámky
					Útvar	Termín splnenia úlohy	Spôsob realizácie	Dôvod	Ekonomické náklady potrebné na dokončenie	
8.27.	Zvýšenie hmotnej zainteresovanosti dosiahnutím stavu, aby priemerný príjem učiteľa bol 1,6-násobkom HDP na obyvateľa. Zrealizovanie zámeru: - 1. etapa na 1,1-násobok HDP na obyvateľa, - 2. etapa na 1,3-násobok HDP na obyvateľa, - 3. etapa na 1,4-násobok HDP na obyvateľa, - 4. etapa na 1,5-násobok HDP na obyvateľa, - 5. etapa na 1,6-násobok HDP na obyvateľa	2003 2005 2007 2009 2011	vláda SR, MŠ SR, MF SR	podľa HDP v príslušných rokoch	SRŠ	1. 11. 2009	Zákonom č. 317/2009 Z. z. o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov sa upravilo odmeňovanie pedagogických a odborných zamestnancov v závislosti od kariérového systému, a to v zaradení zamestnancov (pedagogických i odborných) bez rozdielu dosiahnutého stupňa vzdelania do kariérových stupňov: začínajúci zamestnanec, samostatný zamestnanec, zamestnanec s prvou atestáciou a zamestnanec s druhou atestáciou			Neuskutočnená zmena v odmeňovaní učiteľov v navrhovanom rozsahu
					SFR					V rokoch 2003 – 2011 ročný priemerný plat učiteľa osciloval okolo úrovne 0,7222-násobku HDP na obyvateľa, pričom v danom období bol zaznamenaný nielen nárast, ale aj pokles ukazovateľa v porovnaní s predchádzajúcim rokom
					SRŠ	1. 1. 2012	V zmysle zákona č. 390/2011 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 317/2009 Z. z. o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov, sa začínajúcemu zamestnancovi priznal 6-% príplatok začínajúceho zamestnanca bez rozdielu dosiahnutého stupňa vzdelania a zaradenia do platovej tarify platovej triedy, zvýšil sa rozdiel medzi platovou tarifou platovej triedy 10, 11 a 12 na 12%			
8.28.	Vypracovanie štandardov učiteľskej kvalifikácie: - absolventa učiteľskej fakulty, - začínajúceho učiteľa, - učiteľa, - učiteľa s prvou a druhou kvalifikačnou skúškou, - asistenta učiteľa (pomocného učiteľa)	2004	vysoké školy a vybraní odborníci	1,2 mil. Sk	SRŠ					Úlohu zabezpečuje MPC v rámci realizácie projektových aktivít v národnom projekte ESF. Súbor profesijných štandardov bude vypracovaný pre jednotlivé kategórie pedagogických a odborných zamestnancov a kariérové pozície pedagogických a odborných zamestnancov (jún 2013)
					SŠFEÚ					*Národný projekt MPC s názvom *Profesijný a kariérový rast pedagogických zamestnancov*
8.29.	Vytvorenie služobných stupňov podľa pedagogickej a riadiacej funkcie, vykonávaných špecializovaných činností v školách a školských zariadeniach v nadväznosti na katalóg pracovných činností a platové zaradenie	2004 – 2010	MŠ SR a MPSVaR SR	podľa katalógu a platového zaradenia v rámci štátneho rozpočtu	SRŠ	1. 11. 2009	Zákonom č. 317/2009 Z. z. o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov boli ustanovené kariérové stupne zosúladené s platovými tarifami platových tried a pracovných tried v závislosti od dosiahnutého stupňa vzdelania, a to: 1. samostatný zamestnanec (pedagogický alebo odborný), 2. zamestnanec s prvou atestáciou (pedagogický alebo odborný), 3. zamestnanec s druhou atestáciou (pedagogický alebo odborný). Zároveň boli ustanovené kariérové pozície na výkon špecializovaných činností – zamestnanec-špecialista (pedagogický alebo odborný), a na výkon riadiacich činností – vedúci zamestnanec (pedagogický alebo odborný)			
8.30.	Zriadenie funkcie pedagóga voľného času, školského psychológa na ZŠ a SŠ a koordinátora digitálnych technológií	2004 – 2007	MŠ SR prostredníctvom zákona o výchove a vzdelávaní	podľa možností štátneho rozpočtu	SRŠ	2003	§ 25 zákona č. 279/2003 Z. z. o školských zariadeniach – výchovný poradca, školský psychológ a školský špeciálny pedagóg			
						2008	§ 130 a nasl. zákona č. 245/2008 Z. z. (školský zákon)			
						1. 11. 2009	Prostredníctvom zákona č. 317/2009 Z. z. o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov ustanovením kategórií a podkategórií pedagogických zamestnancov a kategórií odborných zamestnancov			
8.31.	Rozšírenie siete diagnostických centier podľa potrieb regiónov	2005 – 2015	štátna správa v školstve a samospráva	podľa regionálnych potrieb	SRŠ	2005 – 2012	Odborná diagnostika zameraná na deti s nariadenou ústavnou starostlivosťou, dovtedy vykonávaná výlučne v diagnostických centrách, sa vykonáva aj v detských domovoch. Počet detí umiestňovaných v diagnostických centrách sa nezvyšoval podľa predpokladov a k rozšíreniu siete diagnostických centier v rezorte školstva sa nepristúpilo			Dôsledok § 52 ods. 1 písm. b) zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Z údajov ÚIPŠ (rok/počet detí v DC): 2003/221, 2004/225, 2005/229, 2006/214, 2007/199, 2008/192, 2009/191, 2010/189
8.32.	Dobudovanie Slovenskej pedagogickej knižnice zo stránky personálnej, priestorovej a materiálno-technickej tak, aby mohla plniť funkciu ústrednej školskej knižnice vrátane odborno-metodického usmerňovania šk. knižníc	2005	MŠ SR	5 mil. Sk	SPK	2005 – 2012	Priebežne sa poskytuje metodická pomoc zriadeným školským knižniciam v súlade s platnou legislatívou. Organizujú sa semináre, medzinárodné konferencie *Školské knižnice ako informačné a kultúrne centrá škôl*, Súťaž o najzaujímavejšie podujatie školskej knižnice, česko-slovenské a slovenské projekty na podporu rozvoja čitateľskej gramotnosti			

Číslo úlohy	Úloha	Termín	Riešiteľ	Ekonomické zabezpečenie	SPLNENÉ			NESPLNENÉ		Poznámky
					Útvar	Termín splnenia úlohy	Spôsob realizácie	Dôvod	Ekonomické náklady potrebné na dokončenie	
8.33.	Zabezpečenie optimálnych inštitucionálnych, personálnych a materiálnych podmienok na realizáciu koncepcie kvality systému celoživotného vzdelávania	2004 – 2006	MŠ SR, štátna správa v školstve a samospráva	podľa možností rozpočtu	SŠSŠM	2009	Zákon č. 568/2009 Z. z. o celoživotnom vzdelávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorý stanovuje podmienky na akreditáciu programov ďalšieho vzdelávania, ako aj podmienky kontroly kvality týchto programov			
					SŠFEÚ					*Národný projekt NÚCŽV s názvom *Ďalšie vzdelávanie a poradenstvo pre dospelých ako nástroj lepšej uplatniteľnosti na trhu práce*
8.34.1.	Experimentálne overovanie systému kvality, napísanie a vydanie príslušných študijných textov a príručiek kvality výchovy a vzdelávania	2004 – 2010	MŠ SR	1,2 mil. Sk ročne	SŠFEÚ					*Národný projekt NÚCEM s názvom *Zvyšovanie kvality vzdelávania na základných a stredných školách s využitím elektronického testovania* *Národný projekt NÚCEM s názvom *Hodnotenie kvality vzdelávania na ZŠ a SŠ v SR v kontexte prebiehajúcej obsahovej reformy vzdelávania*
8.34.2.	Vyvinutie nástrojov na meranie učebných výsledkov žiakov v priebehu celej školskej dochádzky	2004	MŠ SR	4,6 mil. Sk	SRŠ	2004	Monitor 9, Testovanie 9			Generálna skúška Testovania 5 – rok 2014
					SŠFEÚ					*Národný projekt NÚCEM s názvom *Zvyšovanie kvality vzdelávania na základných a stredných školách s využitím elektronického testovania* *Národný projekt NÚCEM s názvom *Hodnotenie kvality vzdelávania na ZŠ a SŠ v SR v kontexte prebiehajúcej obsahovej reformy vzdelávania*
8.34.3.	Zabezpečenie kvality vzdelávania akreditáciou a certifikáciou vzdelávacích programov a ich modulárnym usporiadaním, autoevaluáciou a externým hodnotením	2005 – 2008	MŠ SR, vysoké školy a zainteresované rezorty	podľa možností rozpočtu	SŠSŠM	2005	MŠ SR s cieľom dosiahnutia kvality zabezpečilo akreditáciu vzdelávacích programov, pričom podporovalo z dôvodu väčšej variability a flexibility tvorbu modulárneho systému. Hodnotenie úrovne akreditovaných vzdelávacích programov bolo zabezpečené vypracovaním metodiky kontroly a následným výkonom kontroly			
8.34.4.	Vypracovanie modelov hodnotenia kvality a kvantity riadiacej práce v školstve	2006	MŠ SR a vysoké školy	1,5 mil. Sk	ŠŠI	do 2008	Vypracovanie externých modelov hodnotenia kvality práce škôl pre všetky druhy škôl vrátane metodických postupov, dotazníkov pre riaditeľov škôl, žiakov, radu školy a pod. Vytvorenie vedomostných testov pre základné školy a gymnáziá (pre rôzne predmety a ročníky)			Externé modely hodnotenia sa priebežne dopĺňajú a inovujú v závislosti od zmeny právnych predpisov
						2008	Zapracovanie nových požiadaviek do modelov exter. hodnotenia vychádzajúcich zo šk. zákona z roku 2008. Vytvorenie nového systému elektronického zberu inšpekčných dát vrátane ich vyhodnotenia			
						2008 – 2012	Vypracovanie modelu sebahodnotenia práce školy, ktorý bol poskytnutý školám pre potreby interného hodnotenia školy			
8.35.	Materiálne vybaviť školy v rámci projektu Infovek Slovensko digitálnymi technológiami a pripojiť na internet: - všetky ZŠ a SŠ, - fakulty na VŠ pripravujúce budúcich učiteľov	2005	MŠ SR	podľa účelových prostriedkov rozpočtu	SI	2004 – 2010	V rámci projektu Infovek sa distribuovala technika (počítače, notebooky, interaktívne tabule)			
							Internetové pripojenie je zabezpečené pre všetky základné, špeciálne a stredné školy a školské zariadenia (Infovek II). VŠ sú pripojené na SANET			
8.36.	Racionalizovanie siete ZŠ a SŠ s cieľom racionálne využiť finančné a materiálne prostriedky v súlade s demografickým vývojom v Slovenskej republike	2001 – 2005	MŠ SR v spolupráci so zainteresovanými rezortmi a organizáciami trhu práce a sociálnymi partnermi		SRŠ	1. 1. 2004	Zákon č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov			
						2004	Zriadenie samostatného odborného útvaru MŠVVaŠ SR na koordináciu siete škôl a školských zariadení v súčinnosti so zriaďovateľmi škôl a školských zariadení			
8.36.1.	Vytvorenie systému a kritérií optimalizácie siete škôl a školských zariadení	2005	MŠ SR so zainteresovanými rezortmi a samosprávou		SRŠ	október 2012	Spracovanie materiálu *Riešenie problematiky málotriednych základných škôl*			Sieť školských zariadení nie je optimalizovaná; kritériá nie sú vypracované. Navrhujeme prijať legislatívne opatrenia v rámci zákona č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a šk. samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov

* *Vzhľadom na charakter štrukturálnych fondov, ktoré sú doplnkovými zdrojmi k zdrojom SR, uvádzame tie národné projekty realizované v rámci operačného programu Vzdelávanie, ktoré čiastkovo prispievajú k úlohám krátkodobého aj dlhodobého charakteru vyplývajúcim z Milénia, v časti Poznámky.*

Zvýšenie hmotnej zainteresovanosti a priemerný príjem učiteľa podľa projektu Milénium v porovnaní s realitou

	2003	2005	2007	2009	2011
HDP na obyvateľa ročne v €	6 400	7 100	8 500	8 600	9 200
HDP na obyvateľa mesačne v €	533,3	591,7	708,3	716,7	766,7
Priemerný mesačný plat pedagogického zamestnanca v regionálnom školstve v €	476	550	648	747	759
Priemerný mesačný plat v národnom hospodárstve	477	574	669	745	786
Plánovaný priemerný mesačný plat učiteľa v € podľa Milénia*	**586,6**	**769,2**	**991,6**	**1 075,1**	**1 226,7**
Premiér príslušnej vlády	Mikuláš Dzurinda	Mikuláš Dzurinda	Róbert Fico	Róbert Fico	Iveta Radičová
Minister školstva	Martin Fronc	Martin Fronc	Ján Mikolaj	Ján Mikolaj	Eugen Jurzyca

* *Projekt Milénium navrhoval v tejto oblasti taký stav, aby priemerný plat učiteľa bol: roku 2003 1,1-násobkom HDP na obyvateľa, roku 2005 1,3-násobkom HDP na obyvateľa, roku 2007 1,4-násobkom HDP na obyvateľa, roku 2009 1,5-násobkom HDP na obyvateľa a roku 2011 1,6-násobkom HDP na obyvateľa (pozri materiál MŠVVaŠ SR Odpočet plnenia programu Milénium, časť IV. Vyhodnotenie úloh krátkodobého a dlhodobého charakteru, časť 8.27.).* *Zdroj: Štatistický úrad SR*